

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

З ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІЙ,
УКРИТТІВ, ТРАНСПОРТУ ТА РЕАГУВАННЯ НА
БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ З УРАХУВАННЯМ ПОТРЕБ
РІЗНИХ ГРУП ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Практичний посібник з проведення аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків (далі – Посібник) розроблено Робочою групою, створеною Апаратом Урядової уповноваженої з питань гендерної політики, за безпосередньої експертної підтримки Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та Міністерства соціальної політики у тісній співпраці та взаємодії з МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» в рамках проекту «Жінки. Мир. Безпека: діємо разом».

За загальною редакцією:

Галини Скіпальської, виконавчої директорки Міжнародного Благодійного Фонду «Українська фундація громадського здоров'я»;

Михайла Корюкалова, експерта з гендерних питань.

Розробка Посібника стала можливою завдяки підтримці Уряду Великої Британії, наданої через Міністерство закордонних справ, у справах Співдружності та розвитку Великої Британії в межах проекту «Жінки. Мир. Безпека: діємо разом», що реалізується Українським Жіночим Фондом. Інформація, що представлена в Посібнику, не завжди відображає погляди Уряду Великої Британії та/або Урядової уповноваженої з питань гендерної політики чи Українського Жіночого Фонду.

Київ 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. Значення та основні завдання аудиту безпеки	11
1.1 Поняття, актуальність, складові безпечного простору.....	11
1.2. Етапи підготовки посібника	12
1.3. Міжнародний досвід проведення аудиту безпеки	13
1.4. Досвід України у проведенні аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків.....	18
РОЗДІЛ 2. Організація та проведення аудиту безпеки територій.....	21
2.1. Законодавчі засади проведення аудиту безпеки територій	21
2.2. Методологія проведення аудиту безпеки територій.....	24
2.3. Організація та порядок проведення аудиту безпеки територій.....	32
РОЗДІЛ 3. Організація та проведення аудиту безпеки укриттів.....	39
3.1. Законодавчі засади проведення аудиту безпеки укриттів: міжнародні стандарти, національне законодавство	39
3.2. Організація та проведення аудиту безпеки укриттів.....	43
3.3. Підготовка висновків та рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки укриттів	63
3.4. Прийняття рішень за результатами здійсненого аудиту	64
РОЗДІЛ 4. Організація та проведення аудиту безпеки транспорту	65
4.1. Законодавчі засади транспортної безпеки: міжнародні стандарти, національне законодавство	65
4.2. Аудит безпеки транспорту: організація та порядок проведення.....	66
5.3. Етапи проведення аудиту транспорту.....	91
ВИСНОВКИ.....	93
ДОДАТКИ	94
Додаток 1.1. Схематичний алгоритм проведення аудиту безпеки	94
Додаток 1.2. Типове розпорядження підприємства/установи/організації/ органу місцевого самоврядування територіальної громади про проведення гендерно-чутливого аудиту безпеки територій/ укриттів/ транспорту	95
Додаток 2.1. Типова анкета для опитування населення, спрямована на оцінку безпеки територій	98
Додаток 2.3. Типовий чек-лист для аудиту стану території.....	102
Додаток 2.4: Типова структура фінального звіту за результатами аудиту безпеки територій	104
Додаток 3.1. Чек-лист проведення аудиту безпеки Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища	106

Додаток 3.2. Чек-лист проведення аудиту безпеки Протирадіаційного укриття/споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття.....	112
Додаток 3.3. Чек-лист проведення аудиту безпеки Найпростішого укриття.....	117
Додаток 3.4 Форма підготовки підсумкового звіту (загальна інформація про проведений аудит безпеки укриттів).....	123
Додаток 3.5 Чек-лист підготовки висновків і рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки укриттів (форму варто обрати залежно від типу об'єкта проведеного аудиту безпеки укриття).....	124
Додаток 4.1. Чек-лист аудиту безпеки автомобільного транспорту/ автобусів.....	140
Додаток 4.2. Чек-лист аудиту безпеки морського та річкового транспорту.....	141
Додаток 4.3. Чек-лист аудиту безпеки на залізничному транспорті.....	142
Додаток 4.4. Чек-лист аудиту безпеки повітряного транспорту.....	143
Додаток 4.5. Чек-лист аудиту безпеки міського електричного транспорту.....	144
Додаток 4.6. Чек-лист аудиту безпеки метрополітену	144
Додаток 4.7. Рекомендації за результатами аудиту безпеки транспорту	145
Додаток 5. Схематичний алгоритм прийняття рішень за результатами проведеного аудиту безпеки.....	151
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	152

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АБД	аудит безпеки доріг
АП	аварійна подія
АТ	акціонерне товариство
БДР	безпека дорожнього руху
БС	безпека судноплавства
ГО	громадська організація
ДБН	Державні будівельні норми України
Держпродспожив-служба	Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
ДП «УкрНДНЦ»	державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації»
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДСТУ	Державні стандарти України
ДТП	Дорожньо-транспортна пригода
ЄДРПОУ	Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України
ЄС	Європейський Союз
КМУ	Кабінет Міністрів України
КТЗ	колійний транспортний засіб
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
МГН	маломобільні групи населення
МДГ	мультидисциплінарні групи
Мінінфраструктури	Міністерство розвитку громад та територій України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МРТ	морський і річковий транспорт
ПРУ	Протирадіаційне укриття
STANAG	стандарти НАТО

НТУУ «КПІ»	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ОВА	обласна військова адміністрація
ОМС	органи місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
РНОКПП	Реєстраційний номер облікової картки платника податків
СК	судноплавна компанія
СПП	споруди подвійного призначення
СУБ	система управління безпекою
СУБ СК	система управління безпекою судноплавної компанії
СУБС МРТ	система управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті
ЦНАП	центр надання адміністративних послуг
ЦОВВ	центральні органи виконавчої влади
CEN	Європейський комітет з стандартизації
IATA	Міжнародна асоціація повітряного транспорту
ICAO	Міжнародна організація цивільної авіації
IMO	Асамблея Міжнародної морської організації
IRAP	Міжнародна дорожня оцінка
ISO	Міжнародна організація зі стандартизації
RTS	Міжнародний стандарт, який встановлює вимоги до системи управління безпекою дорожнього руху
UIC	Міжнародні стандарти для залізничного транспорту

Повномасштабна війна, розв’язана рф проти України, докорінно змінила уявлення про безпеку в нашій державі. Систематичні ракетні обстріли та атаки безпілотників, руйнування критичної інфраструктури, мінна небезпека, екологічні загрози та загострення інформаційного фронту формують нову реальність, у якій питання безпечного простору виходить на перший план.

Кожен день, що минає під звуки сирен змушує переосмислити, що безпека більше не є абстрактним поняттям – вона стала питанням виживання, незламності та стійкості нації.

У цих умовах вкрай важливо мати дієвий інструмент оцінки безпеки, який дозволяє виявити ризики, визначити потреби та напрацювати практичні рішення.

Цей посібник створено як практичний інструмент для оцінки безпеки у трьох критично важливих напрямках – території, укриття, транспорт. Від якості інфраструктури, готовності захисних споруд та надійності транспортної системи залежить не лише комфорт, а й здатність жінок і чоловіків оперативно реагувати на небезпеку, зберігати витримку і спокій навіть у найскладніші моменти.

У посібнику представлено уніфіковану методологію, що включає збір даних, оцінку об’єктів за структурованими критеріями, формування рекомендацій та представлення результатів для подальшого впровадження. Це не просто набір чек-листів – це спосіб побачити загрози і змінити реальність на краще.

Методика ґрунтується на чинному українському законодавстві, міжнародних підходах та положеннях Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Під час розробки методики враховано принципи інклюзивності, доступності та гендерної чутливості.

Цей посібник – це не лише технічне керівництво. Це заклик до дії. Це про відповідальність, яку ми всі несемо за сьогоднішню та майбутню безпечну, сильну й демократичну Україну.

Навіть у складні часи Україна повинна залишатися державою, яка дбає про кожного і кожна. Безпечний простір – це не привілей, а базова потреба. І наш спільний обов’язок – зробити так, аби ця потреба була гарантована.

Катерина ЛЕВЧЕНКО

Урядова уповноважена з питань гендерної політики

Україна переживає один із найскладніших періодів у своїй історії через повномасштабну війну росії проти нашої країни.

Ракетні обстріли руйнують інфраструктуру, електростанції та заводи. Знищення деяких промислових об'єктів створює екологічні небезпеки та загрози здоров'ю та життю мільйонів людей. Це посилює гендерну нерівність.

Уже зараз в Україні розроблений План відновлення, який базується на п'яти основних принципах: негайний початок і поступовий розвиток; нарощування справедливого добробуту; інтеграція в ЄС; відбудова кращого, ніж було, в національному та регіональному масштабах; стимулювання приватних інвестицій.

Сьогодні ми разом маємо спрямувати усі зусилля на забезпечення гендерно відповідального відновлення України, яке дозволить враховувати особливі потреби різних груп жінок і чоловіків та забезпечити їхню рівноправну участь у відбудові уражених війною регіонів і громад.

Забезпечити безпеку дівчат, хлопців, жінок і чоловіків, незалежно від місця їхнього проживання, створити умови для комфортного проживання, безперешкодного доступу до усіх необхідних послуг у кожній громаді кожної людини, дати можливість кожному мешканцю громади брати участь у її становленні та розвитку – спільне завдання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань.

Практичний посібник з проведення аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків – це інструмент для досягнення соціальної справедливості через забезпечення участі, стійкості до безпекових викликів, післявоєнного відновлення, протидії гендерно-зумовленому насильству та посилення інституційної спроможності.

Цей посібник – керівництво до дії задля відновлення України як вільної, безпечної держави, стійкої до безпекових викликів, де панує рівність прав і можливостей.

Ірина ПОСТОЛОВСЬКА

Заступниця Міністра соціальної політики, сім'ї та єдності України з питань європейської інтеграції

У найтяжчі часи народжуються нові сенси. Сьогодні, коли Україна проходить крізь безпрецедентні виклики війни, саме поняття безпеки набуває глибшого значення. Вона – не лише про захист від обстрілів, а й про громади, де є гідність, довіра, рівність і можливості для кожного, незалежно від статі чи статусу.

Справжня безпека – це коли кожна людина почувається почутою, прийнятою й захищеною. Це – про вулиці, де не страшно повертатися додому в темряві, про доступні укриття та транспорт, про повагу до людської гідності як основу будь-якої політики. У громадах народжується довіра – між людьми та до інституцій. І постає запитання: чи створюємо ми простір, у якому кожен почувається в безпеці?

У 2021 році МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» у партнерстві з ООН Жінки в Україні розробив методичні рекомендації з аудиту безпеки на основі Глобальної Флагманської ініціативи «Безпечні міста і безпечні громадські простори для жінок і дівчат». Робота була зосереджена на громадах Луганської, Донецької та Запорізької областей і мала на меті мінімізувати ризики сексуальних домагань та інших форм насильства.

У 2023 році, за підтримки Уряду Великої Британії та у партнерстві з Апаратом Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та Українським Жіночим Фондом, ми представили посібник «Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації». Цей інструмент отримав позитивний відгук у понад 60 громад по всій Україні.

Сьогодні ми презентуємо оновлене видання, що враховує реалії воєнного часу та виклики післявоєнної відбудови. Воно виходить за межі традиційних понять про безпечний простір – охоплює укриття, транспорт, алгоритми реагування на кризи. Ми наголошуємо: безпека має гендерний і соціальний вимір. Те, що для одних зручно, для інших – бар'єр чи загроза. Інклюзивний, гендерно-чутливий підхід – базова передумова.

Для нас безпека – це частина прав людини. Ми з гордістю долучилися до створення цього посібника й закликаємо громади зробити його надійним партнером у трансформаціях. Провести аудит безпеки – означає взяти відповідальність, діяти рішуче та дбати про кожного.

Дякуємо всім, хто змінює не лише інфраструктуру, а й культуру – поваги, рівності, турботи й довіри. Нехай цей посібник стане джерелом натхнення, адже сила України – у громадах, які діють з любов'ю до людини.

Галина СКІПАЛЬСЬКА

Директорка Представництва HealthRight International (Право на здоров'я) в Україні та Виконавча директорка МБФ «Українська фундація громадського здоров'я»

ВСТУП

Війна російської федерації (рф) проти України, яка розпочалася у 2014 році, а особливо її повномасштабне вторгнення у лютому 2022 року, призвела до систематичних масованих ракетно-бомбових, дронівих ударів та артилерійських обстрілів. Станом на початок березня 2025 року по всій країні пролунало понад 56 000 повітряних тривог. В умовах постійної загрози життя та здоров'я населення питання безпеки набуло критичного значення.

Військові дії, розв'язані рф як державою-агресоркою, значно розширюють спектр загроз. Мінна небезпека, руйнування критичної інфраструктури, гендерно-зумовлене насильство доповнюються екологічними загрозами, такими як забруднення води та повітря внаслідок руйнування промислових об'єктів і бойових дій. Вибухи та пожежі спричиняють викиди небезпечних речовин, що впливають на здоров'я населення.

У багатьох регіонах тривають перебої з електро-, водо- та теплопостачанням, погіршується доступ до медичних послуг, освіти та соціального забезпечення. Війна має значний вплив на психічне здоров'я людей та підвищує ризики кіберзагроз, зокрема поширення дезінформації та витоку персональних даних.

Громадські території, транспортна система та укриття – це три ключові елементи безпечного середовища, які мають відповідати сучасним викликам та забезпечувати рівний доступ для всіх громадян. Територіальна безпека передбачає якість інфраструктури, наявність належного освітлення, безпечні маршрути для пересування, а також доступність укриттів у критичних зонах. Транспортна безпека має вирішальне значення в умовах воєнного стану, адже транспорт використовується не лише для перевезень, а й для евакуації населення та доставки гуманітарної допомоги. В умовах постійних атак на критичну інфраструктуру, забезпечення функціонування громадського транспорту та його безпечність стали одними з головних завдань органів влади.

Війна найбільше вплинула на вразливі категорії жінок, чоловіків, дітей, зокрема осіб з інвалідністю, людей старшого віку, внутрішньо переміщених осіб. Врахування їхніх потреб є критично важливим у процесі відновлення та зміцнення систем безпеки. Аудит безпеки дозволить не лише оцінити стан територій, укриттів і транспорту, а й визначити ключові проблеми та розробити практичні рішення, спрямовані на підвищення рівня безпеки та доступності для всіх категорій населення.

Методологія проведення аудиту безпеки, представлена в цьому посібнику, базується на міжнародному досвіді, національних законодавчих вимогах та підходах, закладених у Національному плані дій на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2025 року. Вона включає кілька етапів:

1. Попередній аналіз безпекових викликів – збір даних про інфраструктуру, наявні проблеми та скарги населення.
2. Проведення безпекового аудиту – оцінка територій, укриттів та транспорту за спеціально розробленими чек-листами та опитування населення.
3. Формування рекомендацій – розробка конкретних пропозицій щодо покращення безпеки з урахуванням гендерної чутливості та інклюзивності.
4. Адвокація змін – представлення результатів аудиту органам влади, громадським організаціям та зацікавленим сторонам для впровадження рішень.

Цей посібник стане корисним для представників/ць державних органів, органів місцевого самоврядування, представників сектору безпеки та оборони, громадських організацій, експертів та експерти, активісток та активістів, які працюють у сфері забезпечення громадської безпеки та прав людини.

Він містить детальні алгоритми оцінки безпеки, опитувальні анкети, чек-листи та інші практичні інструменти, які можуть бути використані під час проведення аудиту безпеки в громадах.

Результати аудиту можуть бути застосовані для:

- розробки стратегій розвитку територіальних громад;
- розробки планів дій для реалізації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад (для тих громад, які приєдналися до цієї Європейської хартії)
- розробки та оновлення місцевих програм безпеки з урахуванням потреб різних груп населення;
- формування політик щодо покращення безпеки на транспорті, у громадських просторах та укриттях;
- надання пропозицій органам державної влади щодо змін у законодавстві та державних програмах;
- застосування гендерного підходу в бюджетному процесі;
- пріоритизації бюджетних витрат для покращення інфраструктури, яка забезпечує безпеку цивільного населення.

Таким чином, цей посібник є не лише керівництвом з оцінки безпеки, а й інструментом впливу на ухвалення рішень у сфері безпеки, гендерно-відповідального та інклюзивного відновлення та сталого розвитку громад. Термінологія, подана у цьому Посібнику, ґрунтується на принципах і рекомендаціях «Довідника безбар'єрності»¹ – сучасного гід з коректного спілкування, що відображає актуальні норми інклюзивної мови.

¹ Довідник безбар'єрності, <https://bf.in.ua/glossary/>

РОЗДІЛ 1. ЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ АУДИТУ БЕЗПЕКИ

1.1. Поняття, актуальність, складові безпечного простору

Безпека – складне й багатовимірне поняття, яке охоплює різні аспекти та виміри людського життя, нації та держави. Дане поняття не обмежується лише фізичним захистом від загроз, а включає психологічну безпеку, інформаційну, економічну, екологічну, та ін. Кожен з цих аспектів взаємодіє між собою, створюючи цілісну систему, яка забезпечує захист від потенційних загроз і небезпек.

Існує багато дефініцій поняття “безпека”, зокрема “безпека” – це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, спільноти, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. Також “безпека” – властивість предметів, явищ, процесів зберігатися за руйнівних впливів². У цьому посібнику будуть актуальними обидва вищезазначених визначення, оскільки питання безпечного простору розглядатиметься в контексті проведення аудиту безпеки територій, транспорту та укриттів.

Задоволення потреби в безпеці є вкрай важливим, адже вона належить до базових, фундаментальних потреб людини. Без забезпечення повної безпеки людина як індивід, не може повноцінно функціонувати та розвиватися, так само як без неї неможливий стабільний розвиток суспільства та держави. Окрім того, безпека є однією з найвищих соціальних цінностей (серед життя і здоров’я людини, честі та гідності, недоторканності), що закріплено в частині 1 статі 3 Конституції України.

В умовах неспровокованої повномасштабної війни рф проти України поняття безпеки є запорукою виживання цілої нації. Тому безпечний простір є визначальним елементом для забезпечення життєдіяльності суспільства.

Безпечний простір – це середовище, яке забезпечує фізичну, психологічну та соціальну захищеність осіб, що перебувають у ньому.

Створення безпечного простору є ключовим кроком до забезпечення надійного захисту населення та потребує системного підходу, включаючи залучення фахівців, громадянського суспільства та органів влади, щоб мінімізувати ризики та підвищити загальний рівень безпеки.

Особливу актуальність це поняття набуває в умовах зростання загроз, таких як: широкомасштабна війна рф проти України (масовані атаки на цивільне населення та інфраструктуру (ракетні та дроніві, артилерійські обстріли), техногенні аварії, спричинені війною рф проти України (підриг російськими окупантами Каховської ГЕС у 2023 році), техногенні аварії іншого характеру (аварія на Чорнобильській АЕС в 1986 році), природні, транспортні катастрофи та ін.

Тому вкрай важливим є питання реагування держави та громадянського суспільства на безпекові виклики, що вимагає оперативних і системних дій, спрямованих на зниження ризиків та ефективне управління кризовими ситуаціями. Таке реагування передбачає не лише виявлення потенційних загроз, а й розробку механізмів для їхньої нейтралізації. Важливою частиною даного процесу є підвищення рівня обізнаності населення, забезпечення координації між різними гілками влади, громадянським суспільством, а також застосування інноваційних технологій для аудиту безпеки, моніторингу та прогнозування можливих ризиків.

До складових безпечного простору першочергово належить:

- ✓ фізична безпека особи – поточний стан захищеності життєдіяльності особи від безпосередніх загроз її життю, здоров’ю, тілесній неушкодженості, а також особистій свободі;
- ✓ психологічна безпека – специфічний емоційний стан, обумовлений переживанням психологічного благополуччя, захищеності, комфорту, відсутністю тривожності, страху, стресів та

² Велика українська енциклопедія, <https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0>

фрустрації, можливістю успішної побудови взаємодії з оточенням, самостійністю та незалежністю думок та переконань³;

✓ соціальна безпека – забезпечення гідного і якісного рівня життя особи незалежно від віку, статі, рівня доходів та інших чинників⁴;

✓ інформаційна безпека – захищеність психіки і свідомості людини від небезпечних інформаційних впливів: маніпулювання свідомістю, дезінформування, образ тощо⁵.

Тому, запропонований в даному Посібнику комплексний підхід до питань безпеки та безпечного простору, який об'єднує вище перелічені складові дозволяє враховувати потреби різних груп населення і забезпечити гармонійний розвиток як окремих громад, так і суспільства в цілому.

1.2. Етапи підготовки посібника

Підготовка цього посібника здійснювалася на основі чіткої та структурованої методології, яка включала наступні етапи:

1. Аналіз нормативно-правової бази та міжнародних стандартів

- Проведено детальне дослідження національного законодавства, включаючи Кодекс цивільного захисту України, закони про транспорт, ДБН (будівельні норми), а також інші нормативно-правові акти. Зокрема, увага була зосереджена на положеннях, що стосуються безпеки територій, транспорту та укриттів.
- Вивчено міжнародні стандарти, такі як ISO 39001 системи управління безпекою дорожнього руху і рекомендації Організації Об'єднаних Націй.

Аналіз нормативно-правової бази і міжнародних стандартів забезпечив структуру для розробки практичних рекомендацій та визначення критеріїв для оцінки безпеки.

2. Збір та систематизація емпіричних даних

- Використано результати реальних аудитів безпеки, що проводилися на територіях, у транспорті та в укриттях.
- Проаналізовано типові недоліки та ризики, зафіксовані у попередніх звітах про аудити. Особливу увагу приділено недолікам у забезпеченні доступності та інклюзивності.

3. Інтеграція міжнародного досвіду

- Вивчено та адаптовано міжнародні практики проведення аудиту безпеки, включаючи ініціативу ООН Жінки «Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок та дівчат», стандарти ЄС щодо безпеки громадських просторів і рекомендації Світового банку.
- Для розробки інструментарію аудиту, що дозволяє оцінити як фізичну, так і психологічну безпеку громадян, були використані практичні приклади з таких країн, як Бразилія, Канада та Швеція.

4. Розробка порядку та практичних інструментів проведення аудиту безпеки

- На основі зібраних даних, міжнародного досвіду та результатів апробації розроблено конкретні кроки для організації аудиту безпеки територій, укриттів і безпеки на транспорті. Ці кроки охоплюють методологію та організацію і порядок проведення аудиту безпеки.
- Кожен розділ посібника включає практичні інструменти, такі як анкети, чек-листи та алгоритми дій для різних видів аудитів.

³Наукова періодика Каразінського університету, Серія “Психологія”, випуск 73, 2022, Федчук О.В., <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/download/21322/20025/>

⁴ Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Наказ "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" від 29.10.2013 № 1277, <https://ips.ligazakon.net/document/TM048291>

⁵ Інформаційна безпека особистості: теоретико-методологічний аналіз, Квіткін П., Дятлова І, Петрова Л., <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/241998/242020>

5. Залучення експертів/ок з різних сфер

До роботи над Посібником були залучені експерти/ки з гендерної рівності та інклюзії, питань цивільного захисту та транспорту. До основного авторського колективу входили експерти/ки з гендерної рівності та інклюзії, які розробили перший проєкт посібника. До аналізу та обговорення розробленого проєкту долучились представники/ці сфер цивільного захисту та транспорту.

6. Рецензування та доопрацювання

- Проєкт Посібника пройшов три раунди внутрішнього рецензування авторською командою. На кожному етапі отримані коментарі детально опрацьовувалися, щоб забезпечити повну відповідність тексту потребам цільової аудиторії.
- Зовнішнє рецензування. Після цього було здійснено зовнішнє рецензування із залученням представників/ць сфери цивільного захисту, транспорту. Їхні коментарі були враховані для оновлення проєкту Посібника.

7. Апробація на практиці

Основні інструменти та методики, описані у Посібнику, були випробувані під час тренінгів та пілотних аудитів у різних регіонах України. Це дало можливість виявити та усунути недоліки ще на етапі підготовки. Зокрема, перевірялися чек-листи та інші практичні інструменти для аудиту транспорту, укриттів і територій.

8. Оновлення Посібника за результатами апробації

- За результатами апробації були внесені зміни в Посібник, зокрема у чек-листи та анкети.
- Додатково адаптовано алгоритми дій для робочих груп, щоб забезпечити зручність і зрозумілість під час проведення аудиту у складних умовах (наприклад, в у мовах обмеженого доступу до інфраструктури). Детальний алгоритм проведення аудиту безпеки представлений у Додатку 1.1.

Для забезпечення організованого та відповідального підходу до проведення аудиту безпеки до посібника включено *Типове розпорядження (таке розпорядження можуть видавати сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної, обласної ради в межах своїх повноважень)*, яке може бути використане виконавчими комітетами органів місцевого самоврядування, установами, підприємствами та організаціями. Цей документ рекомендується як зразок для офіційного ухвалення рішення про проведення гендерного аудиту безпеки територій, укриттів, об'єктів транспортної інфраструктури або реагування на безпекові виклики. Типове розпорядження наведено в Додатку 1.2.

1.3. Міжнародний досвід проведення аудиту безпеки

На міжнародному рівні та в інших країнах аудит безпеки є важливим інструментом для виявлення та оцінки ризиків, які можуть загрожувати безпеці людей у громадських просторах, транспортних системах і укриттях. Цей процес дозволяє визначити як структурні, так і соціальні проблеми, що впливають на безпеку, зокрема з огляду на потреби різних груп населення. Міжнародний досвід таких аудитів показує важливість комплексного підходу, що включає участь державних органів, громадських організацій та самих громадян. В результаті ці аудити не тільки допомагають виявити небезпеки, але й сприяють розробці стратегій для їх усунення.

Досвід ООН

Однією з основних ініціатив, що проводяться під егідою ООН, Глобальна ініціатива ООН Жінки «Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок і дівчат», що фокусується на забезпеченні

безпеки жінок і дівчат у громадських просторах⁶. Ініціатива була започаткована в 2010 році і з того часу реалізується в десятках країн, зокрема і в Україні. Її мета – підвищення рівня безпеки для жінок і дівчат шляхом проведення аудиту безпеки в публічних місцях, таких як парки, вулиці, зупинки транспорту та інші громадські простори. Аудит включає не тільки фізичну безпеку, але й психологічні аспекти, враховуючи сприйняття жінками і дівчатами рівня загроз у цих місцях.

Програма пропонує розробку спеціальних методологій для оцінки безпеки, які здійснюються за участі місцевих громад, зокрема жінок і дівчат, що дозволяє краще зрозуміти реальні потреби та проблеми безпеки з їхнього боку. Наприклад, у рамках цієї ініціативи в Бразилії було проведено аналіз вуличного простору з фокусом на сексуальні домагання та насильство. Зібрані дані дозволили вжити заходів, які сприяли покращенню освітлення, безпеки на зупинках та зменшенню насильства.

Крім того, ООН Жінки розробили методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки громадських просторів, які включають етапи організації і виконання аудиту, а також стандарти для забезпечення інклюзивності і залучення всіх груп населення⁷. Важливим аспектом є залучення жінок як активних учасниць аудиту, що дозволяє врахувати їхні специфічні потреби у процесі оцінки безпеки.

Інші міжнародні організації також активно сприяють розробці методологій для проведення аудиту безпеки. Наприклад, Світовий банк в рамках своїх проєктів з розвитку інфраструктури розробляє стандарти безпеки для громадських просторів, які включають не тільки фізичну захищеність, а й оцінку впливу на суспільну мораль, соціальну інтеграцію та рівність доступу до безпеки для різних груп⁸. Методологія, запропонована Світовим банком, фокусується на наданні доступу до безпечного простору для жінок і дівчат, осіб з інвалідністю, що є важливим аспектом у забезпеченні соціальної інклюзивності.

Міжнародні ініціативи та методології ООН і інших організацій надають важливі орієнтири для створення стандартів безпеки в громадських просторах, фокусуючись на потребах жінок і вразливих груп. Цей досвід є важливим для адаптації подібних підходів в Україні, де питання безпеки громадських просторів та доступу до них для різних груп населення стає надзвичайно актуальним.

Досвід Європейського Союзу

Європейський Союз активно працює над забезпеченням безпеки громадських просторів через різноманітні ініціативи та нормативні акти, які стосуються не лише фізичної, але й психологічної безпеки громадян, зокрема в контексті рівного доступу для всіх груп населення, включаючи жінок, людей з інвалідністю та вразливі групи. Одним із основних інструментів для забезпечення безпеки в межах ЄС є впровадження спеціальних стандартів і методологій, а також фінансування проєктів, спрямованих на покращення інфраструктури. Такі інструменти включають комплексні підходи до моніторингу безпеки громадських місць і має на меті зниження рівня насильства в публічних просторах, особливо стосовно жінок і дівчат. Так, ЄС підтримує міста, які прагнуть впровадити інноваційні заходи для покращення безпеки, зокрема через стандарти безбар'єрності та створення умов для зменшення соціальної напруги в публічних місцях. Одним з таких прикладів є настанови щодо безпеки та інклюзивності громадських просторів (Making urban public spaces safer and more inclusive), які пропонують мерам і громадам ЄС конкретні заходи

⁶ Див., зокрема, UN Women Global Flagship Initiative “Safe Cities and Safe Public Spaces for Women and Girls”. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/02/safe-cities-and-safe-public-spaces-international-compendium-of-practices-2>

⁷ Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки та реалізації Глобальної флагманської ініціативи ООН Жінки «Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок і дівчат». https://ukraine.unwomen.org/uk/digital-library/publications/2021/10/methodical-recommendation-on-how-to-conduct-safety-audit_europe

⁸ The World Bank. Environmental, Health, and Safety General Guidelines. <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/157871484635724258/pdf/112110-WP-Final-General-EHS-Guidelines.pdf>

для забезпечення безпеки, зокрема шляхом покращення освітлення, впровадження відеоспостереження та посилення патрулювання⁹.

У 2024 році ЄС запровадив Директиву щодо боротьби з насильством проти жінок та домашнім насильством¹⁰, яка включає заходи, спрямовані на покращення безпеки жінок в публічних просторах. Директива передбачає законодавчі ініціативи, що дозволяють впроваджувати стандарти безпеки в містах, поліпшувати захист постраждалих від насильства та створювати безпечні середовища для жінок у міських просторах.

ЄС активно підтримує також ініціативи на міжнародному рівні, спрямовані на розробку стандартів безпеки громадських просторів, які враховують різноманітні потреби груп населення, включаючи жінок. Одним з таких прикладів є використання стандартів ISO 37120, що визначає індикатори для сталого розвитку та безпеки в містах, забезпечуючи інтеграцію екологічних, економічних і соціальних аспектів безпеки¹¹.

Практичні приклади з інших країн

Багато країн світу реалізують ефективні програми і ініціативи для підвищення безпеки громадських просторів, що можуть слугувати корисними прикладами для України.

Так, у Бразилії за підтримки Програми ООН з населених пунктів була реалізована програма “Безпечні міста”, яка спрямована на боротьбу з насильством і сексуальними домаганнями проти жінок у публічних просторах¹². Програма включає проведення аудиту безпеки в великих містах, зокрема Ріо-де-Жанейро і Сан-Паулу, для оцінки рівня безпеки в парках, на вулицях, на зупинках транспорту тощо. Аудит проводиться за участю жінок, що дозволяє краще зрозуміти їхні специфічні потреби та досвід.

На основі результатів аудиту були вжиті конкретні заходи, такі як покращення освітлення на вулицях, встановлення додаткових камер відеоспостереження і створення безпечних маршрутів для жінок. Крім того, на кожній станції громадського транспорту встановлені інформаційні панелі, що нагадують про права жінок та про те, як реагувати на випадки насильства. Цей проєкт значно покращив безпеку жінок у великих містах Бразилії та сприяв зменшенню рівня сексуального насильства в публічних місцях.

У Канаді в рамках ініціативи ООН “Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок і дівчат” проводяться аудити безпеки громадських просторів із залученням місцевих громад.¹³ Основна мета програми – забезпечити жінкам та дівчатам безпечні умови для переміщення в публічних місцях, а також у міському транспорті.

Програма використовує методи оцінки безпеки, що включають співпрацю між органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами та громадськими організаціями, а також безпосередню участь жінок у визначенні найбільш небезпечних місць. Програма підтримує моніторинг результатів та аналіз ефективності заходів. Одним із успішних результатів цієї програми стало зменшення випадків насильства на вулицях та зупинках транспорту завдяки покращенню освітлення та встановленню інфраструктурних елементів, таких як лавки та захищені зони для відпочинку.

⁹ European Forum for Urban Security. Making urban public spaces safer and more inclusive. <https://efus.eu/topics/public-spaces/public-spaces-safer-and-more-inclusive/>

¹⁰ Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-33-2024-INIT/en/pdf>

¹¹ ISO 37120:2018 Sustainable cities and communities — Indicators for city services and quality of life. <https://www.iso.org/standard/68498.html>

¹² In Rio de Janeiro's favelas, a new online tool tackles violence against women and girls. <https://www.un.org/youthenvoy/2013/08/in-rio-de-janeiros-favelas-a-new-online-tool-tackles-violence-against-women-and-girls/>

¹³ UN Safe Cities and Safe Public Spaces initiative. <https://vancouver.ca/people-programs/un-safe-cities-and-safe-public-spaces-initiative.aspx>

Швеція провела дослідження про поширеність насильства проти жінок і дівчат у громадських просторах, яке включає рекомендації щодо проектування безпечних міст. Основний акцент робиться на створення публічних просторів, які враховують потреби різних груп, включаючи жінок, дівчат, літніх осіб¹⁴.

Рекомендації передбачають зокрема такі заходи, як покращення освітлення на вулицях, належний контроль за станом будівель та територій, а також забезпечення рівного доступу до безпечних зон. Крім того, Швеція активно розвиває систему моніторингу безпеки транспорту, яка дозволяє оперативно реагувати на будь-які загрози або зміни в ситуації.

Виклики та проблеми міжнародної практики

Проведення аудиту безпеки в громадських просторах, транспорту та в укриттях є важливим інструментом для покращення безпеки населення, але цей процес супроводжується численними викликами, зокрема з боку координації, участі громадян, психологічних наслідків та інтеграції результатів в управлінські рішення.

Ризики, з якими стикаються країни під час організації аудиту безпеки, включають:

1) Недостатня координація між владними структурами. Одним з основних викликів є відсутність належної координації між різними владними структурами на національному та місцевому рівнях. Це може призвести до неефективного використання ресурсів і затримок у реалізації заходів, визначених під час аудиту. Наприклад, планування заходів для покращення безпеки часто блокуються через різні підходи до безпеки, що застосовуються в різних регіонах. У результаті цього, навіть якщо в одному місці були визначені чіткі заходи для покращення безпеки, ці заходи не завжди узгоджуються з іншими частинами країни, що може призвести до дублювання зусиль або їх відсутності в інших районах.

2) Відсутність участі громадянського суспільства. Важливим елементом ефективного аудиту безпеки є активна участь громадянського суспільства, зокрема місцевих організацій, які працюють з уразливими групами населення. Однак часто цей компонент недооцінюється, що знижує ефективність аудиту. Досвід показує, що у проектах без залучення громадських організацій або ініціативних груп результати аудиту менше відображають реальні потреби громади. Без активної участі громадян у процесі збору даних і визначенні пріоритетних питань безпеки результати аудиту можуть не відповідати реальним потребам громад. Деякі важливі аспекти безпеки, такі як забезпечення доступу до безпечних маршрутів або належне освітлення, можуть бути проігноровані через відсутність зворотного зв'язку з місцевими активістами та жителями.

3) Можливі психологічні наслідки для учасників/ць аудиту. Аудит безпеки, особливо той, що стосується насильства за ознакою статі чи інших форм насильства, може мати значні психологічні наслідки для учасників/ць. Проведення інтерв'ю та фокус-групових дискусій з постраждалими від насильства може викликати у них повторні травми, що потребує спеціальної психологічної підтримки. У деяких випадках учасники/ці можуть відмовлятися брати участь у подальших заходах через страх і стрес, що значно знижує ефективність процесу збору даних і рекомендацій для покращення безпеки.

Також слід звернути увагу на потенційні проблеми інтеграції результатів аудиту в політичні та управлінські рішення, зокрема:

1) Ігнорування результатів на політичному рівні. Проблеми з інтеграцією результатів аудиту в політичні рішення часто виникають через недооцінку важливості таких досліджень політичними елітами. У багатьох випадках політики можуть бути не готові змінювати інфраструктуру або політику через бюджетні обмеження або через недостатню політичну волю. Це може призвести до того, що рекомендації

¹⁴ Violence against women and girls in public spaces. <https://sievietestransporta.lv/wp-content/uploads/2024/10/Violence-in-public-spaces.pdf>

щодо покращення безпеки, наприклад, щодо збільшення освітлення в громадських місцях або посилення заходів щодо запобігання насильству, не реалізуються на практиці, навіть якщо вони були підтримані громадою.

2) Низька ефективність у застосуванні результатів на місцевому рівні. Нерідко результати аудиту безпеки не інтегруються в конкретні управлінські рішення на місцевому рівні через недостатнє розуміння важливості рекомендацій або через відсутність механізмів для їхнього впровадження. У таких випадках органи місцевої влади можуть не впроваджувати всі необхідні заходи через відсутність чіткої стратегії або через розпорошену відповідальність серед різних відомств, що ускладнює реалізацію результатів аудиту в практичні заходи.

3) Складність впровадження змін в умовах фінансових обмежень. Одним з головних бар'єрів для інтеграції результатів аудиту є обмежене фінансування, особливо в країнах, що перебувають у складних економічних умовах. Враховуючи необхідність значних інвестицій у інфраструктуру, такий аудит часто стикається з проблемами в реалізації рекомендацій. Місцеві органи влади можуть бути не в змозі реалізувати всі рекомендовані заходи через обмежений бюджет, що знижує ефективність аудиту і затримує покращення загального рівня безпеки.

Виклики під час організації та реалізації аудиту безпеки можуть суттєво впливати на ефективність цього процесу. Відсутність належної координації, залучення громадянського суспільства, а також проблеми з інтеграцією результатів аудиту в політичні та управлінські рішення потребують вирішення для досягнення більшого ефекту від цих ініціатив.

Висновки для України

Міжнародний досвід проведення аудиту безпеки можна адаптувати для України, враховуючи гендерні аспекти безпеки та інфраструктурні проблеми, а також специфічні виклики, спричинені повномасштабною війною РФ проти України.

В умовах війни особливо важливим є акцент на забезпеченні безпеки в укриттях та на транспорті, де ризики для цивільного населення є високими через можливі обстріли та інші техногенні загрози. Міжнародний досвід, зокрема з ініціатив «Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок і дівчат» або проєктів безпеки на транспорті, може бути адаптований шляхом створення спеціального аудиту для визначення уразливих точок у громадських місцях, у транспорті і в укриттях.

Міжнародний досвід підкреслює важливість врахування потреб різних груп населення у процесі аудиту безпеки. В Україні варто акцентувати увагу на забезпеченні безпеки вразливих груп жінок, дівчат, чоловіків і хлопців в умовах повномасштабної війни, враховуючи підвищений ризик насильства та сексуальних домагань. Рекомендується забезпечити безперервне залучення громадських організацій, активістів/ок та представників/ць уразливих груп до всіх етапів проведення аудиту безпеки. Також рекомендується створення платформ для зворотного зв'язку, на яких громади можуть повідомляти про проблеми безпеки у своїх районах, а також впровадження регулярних консультацій з вразливими групами.

Для того, щоб результати аудиту безпеки безпосередньо впливали на місцеві політики та управлінські рішення, рекомендується розробити стандартизовані процедури для інтеграції результатів аудиту в планування місцевих інфраструктурних проєктів і політику безпеки. Це може включати розробку дорожніх карт із чіткими термінами впровадження та відповідальними виконавцями.

Враховуючи швидкий розвиток технологій, рекомендується інтегрувати сучасні інструменти для моніторингу безпеки в аудит, такі як системи відеоспостереження, мобільні додатки для повідомлення про порушення безпеки, платформи для збору даних в реальному часі. Це дозволить оперативно реагувати на зміни безпекової ситуації та запроваджувати ефективні заходи для її поліпшення.

1.4. Досвід України у проведенні аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків

У 2018 році Україна долучилася до Глобальної Флагманської ініціативи ООН Жінки «Безпечні місця та безпечні громадські простори для жінок і дівчат» (Глобальна ініціатива), яка стартувала у листопаді 2010 року (див. с. 15 Посібника). Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки та реалізації Глобальної ініціативи розроблено структурою ООН Жінки у партнерстві з Міжнародним благодійним фондом «Українська фундація громадського здоров'я» формують бачення щодо визначення проблематики, етапів організації та проведення аудиту, аналізу результатів та усунення недоліків, визначених під час проведення аудиту. Методичні рекомендації адаптовані для практичного використання в межах територіальних громад України в рамках пілотного проекту «Рубіжне – безпечне місто» у м. Рубіжне Луганської області.

Метою зазначеного аудиту безпеки є виявлення ризиків безпеки з точки зору сексуальних домагань та інших форм сексуального насильства по відношенню до жінок і дівчат в громадських просторах шляхом оцінки місцевої інфраструктури. Аудит проводять мультидисциплінарні групи (МДГ), половину з яких становлять жінки та дівчата. Крім того, рекомендовано залучати до проведення аудиту представників поліції. Позитивним аспектом аудиту безпеки є організація та проведення фокус-групових дискусій з різними цільовими групами, які можуть зазнавати насильства за ознакою статі, сексуального насильства зокрема, у публічному просторі.

Алгоритм проведення аудиту безпеки в рамках ініціативи розроблено таким чином, що він не тільки об'єднує мешканців/ок громади у проведенні аудиту, а й сприяє виявленню ключових проблем; формуванню бачення щодо їх вирішення із залученням мешканців/ок громади. Запропонована методологія включає в себе важливий етап: формування управлінських рішень, спрямованих на вирішення виявлених проблем через розробку і прийняття цільової програми з проблем, які роблять перебування в укритті некомфортним для відвідувачів, особливо для мам/сімей з малими дітьми, людей старшого віку, маломобільних громадян тощо. Це особливо критично чітким визначенням відповідальних підрозділів, строків виконання та фінансування.

Залучення жінок і дівчат, особливо тих, які постраждали від насильства за ознакою статі до всіх етапів розробки програм «Безпечні місця та безпечні громадські простори для жінок і дівчат» є практичним механізмом протидії насильству за ознакою статі, враховує потреби осіб, які потребують допомоги та можливості територіальних громад у їх вирішенні.

Практичним інструментом, розробленим у 2018 році, який окреслює завдання, значення, інструкції щодо проведення аудиту безпеки території є брошура «Аудит безпеки територій. Безпечно для жінки – безпечно для всіх», підготовлена ГО «Інформаційно-консультативний жіночий центр» за фінансової підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва¹⁵.

Схвалення Кабінетом Міністрів України Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року зумовило необхідність забезпечення реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства¹⁶ вимагало від суспільства перегляду підходів щодо організації та проведення аудиту безпеки.

¹⁵ «Аудит безпеки територій. Безпечно для жінки – безпечно для всіх», https://wicc.net.ua/media/Audyt_BT.pdf

¹⁶ Розпорядження КМУ від 12.08.2022 № 752-р «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2023 року», <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-derzhavnoi-strategii-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-752-120822>

З іншого боку, широкомасштабне вторгнення РФ на територію України, нові виклики та загрози, спричинені ним, забезпечення рівного доступу до безпеки й комфорту жінок і чоловіків, хлопців і дівчат стало підставою для перегляду Методичних рекомендацій з проведення аудиту безпеки та реалізації Глобальної флагманської ініціативи.

У 2023 році авторським колективом у співпраці з МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» в межах проєкту «Жінки. Мир, Безпека»: відповідь на виклики війни» за фінансової підтримки Уряду Великої Британії, було розроблено Методичний посібник з проведення аудитів безпеки в громадах «Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації»¹⁷. В процесі такого аудиту увага приділяється не лише питанням протидії насильства за ознакою статі, а охоплювати створення умов, в яких і жінки і чоловіки, дівчатка і хлопчики почуваються захищеними та впевненими.

Безпечні простори в громаді створюються за активної участі відповідних структурних підрозділів органів місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та представників/ць громадянського суспільства за рішенням місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування. Важливим етапом проведення аудиту безпеки в громадах є презентація результатів аудиту особам, які приймають управлінські рішення в громаді.

Повномасштабна війна РФ в Україні створила нові виклики для транспортної системи. Критичним завданням в умовах війни є забезпечення безпеки перевезень. Адже транспортні маршрути, в тому числі ті, що використовуються для евакуації населення та перевезення гуманітарних вантажів, часто піддаються обстрілам. Тому в багатьох регіонах України і без того застаріла транспортна інфраструктура, була пошкоджена внаслідок воєнних дій. Негативний вплив на роботу громадського транспорту (зокрема залізничного та міського електротранспорту) мають обстріли енергетичної інфраструктури та спричинені ними блекаути. Це створює додаткові ризики для безпеки пасажирів.

Наразі актуальними завданнями залишаються модернізація системи громадського транспорту задля підвищення безпеки пасажирів та покращення умов перевезень. Оновлення інфраструктури та її адаптація до сучасних вимог потребує ґрунтовного дослідження, яке зокрема допоможе виявити пріоритетні напрями для державних інвестицій та інфраструктурних проєктів, спрямованих на забезпечення стабільної, ефективної та безпечної транспортної системи, яка відповідатиме сучасним викликам, що постали в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Іншим критично важливим питанням в умовах воєнних дій в Україні для збереження життя і здоров'я людей є питання технічного стану укриттів. Громадські укриття мають відповідати сучасним вимогам безпеки та комфорту. Крім того, укриття мають бути доступними для всіх верств населення, включаючи людей з інвалідністю, людей старшого віку, сімей з малими дітьми. Проте наявність та якість укриттів часто залишає бажати кращого.

З метою формування бачення щодо задоволення потреб у наданні транспортних послуг; задоволенні потреб у наданні безпекових послуг (забезпечення укриттями) у серпні-вересні 2024 року в межах проєкту «Жінки. Мир. Безпека: діємо разом» за фінансової підтримки Уряду Великої Британії в рамках двох пілотних ініціатив вперше досліджено питання щодо забезпечення безпеки пасажирів на міському транспорті, приміських та міжміських автобусних перевезеннях; міжміському та приміському залізничному транспорті; проведено оцінку ситуації щодо укриттів з акцентом на такі складові, як: наявність, доступність, безпечність та комфорт перебування для різних груп населення, зокрема з урахуванням гендерної, соціальної та інклюзивної рівності.

¹⁷ Методичний посібник з проведення аудитів безпеки в громадах «Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації», https://www.healthright.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/stvorenniya_bezpechnogo_gromadskogo_prostoru_a5.pdf

Методологія дослідження базувалася на результатах онлайн опитування за спеціально розробленою стандартизованою анкетой, яка була розміщена на платформі Microsoft Forms.

Цільова група дослідження – чоловіки та жінки, віком від 18 років і старше, які проживають у всіх регіонах України.

Географія дослідження охоплювала всі основні соціально-економічні регіони України, а саме:

- Центр, що включає Вінницьку, Полтавську, Черкаську, Кіровоградську області;
- Захід, що включає Львівську, Рівненську, Волинську, Тернопільську, Хмельницьку, Івано-Франківську, Закарпатську та Чернівецьку області;
- Схід, що включає Харківську, Донецьку, Дніпропетровську та Запорізьку області;
- Південь, що включає Одеську, Херсонську, Миколаївську області;
- Північ, що включає Сумську, Житомирську, Чернігівську, Київську області та м. Київ.

Дослідження показало, що повномасштабна війна рф в Україні створила нові виклики для транспортної системи. Критичним завданням в умовах повномасштабної війни є забезпечення безпеки транспортних перевезень. Адже транспортні шляхи, зокрема автомобільні дороги та залізничне сполучення, які використовуються для евакуації цивільного населення та перевезення гуманітарних вантажів, часто опиняються під вогневим ураженням. У багатьох регіонах України транспортна інфраструктура, що й раніше була зношеною, зазнала додаткових пошкоджень внаслідок воєнних дій. Обстріли об'єктів енергетичної інфраструктури та спричинені ними блеаути негативно впливають на роботу громадського транспорту – зокрема залізничного та міського електротранспорту – що створює додаткові ризики для безпеки пасажирів.

Наразі актуальними завданнями залишаються модернізація системи громадського транспорту задля підвищення безпеки пасажирів та покращення умов перевезень. Оновлення інфраструктури та її адаптація до сучасних вимог потребує ґрунтового дослідження, яке зокрема допоможе виявити пріоритетні напрями для державних інвестицій та інфраструктурних проєктів, спрямованих на забезпечення стабільної, ефективної та безпечної транспортної системи, яка відповідатиме сучасним викликам, що постали в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Результати дослідження стану укриттів свідчать про недостатню кількість укриттів, особливо в сільській місцевості; також актуальною є проблема нерівномірного розміщення укриттів по території населених пунктів, внаслідок чого мешканці окремих районів/частин міста/села не мають належного доступу до них. Величезною проблемою є забезпечення безбар'єрного доступу до укриттів для маломобільних груп населення, зокрема сімей з малими дітьми, людей старшого віку тощо, через відсутність пандусів, неналежне облаштування сходів (відсутність поручнів, освітлення тощо).

Також актуальними проблемами є неналежне ресурсне забезпечення укриттів (зокрема відсутність питної та технічної води, туалетів, аптечки, резервного джерела електроенергії, доступу до мережі Інтернет та мобільного зв'язку тощо) та незадовільний санітарний стан укриттів.

Респонденти/ки також нарікали на низку у випадку тривалих тривог (по кілька годин і більше). Зокрема йдеться про відсутність/недостатню кількість місць для сидіння; відсутність системи опалення в холодну пору року; відсутність працюючих розеток для підзарядки гаджетів; відсутність спеціально облаштованих місць для догляду за немовлятами.

Результати досліджень стали підґрунтям для розробки конкретних рекомендацій щодо удосконалення підходів у проведенні аудиту безпеки на транспорті. Крім того, дослідження можуть стати основою для розробки нових законодавчих ініціатив та сприяти залученню додаткового фінансування на модернізацію та побудову належним чином облаштованих укриттів, необхідних для підвищення безпеки та якості життя населення, особливо в умовах сучасних загроз.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІЙ

1. Законодавчі засади проведення аудиту безпеки територій

Організація та проведення аудиту безпеки територій в Україні базується на низці законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють питання безпеки у громадських просторах, житлових і нежитлових будівлях, а також прилеглих територіях. Нижче наведено основні положення та нормативи, які забезпечують правову основу для виконання аудиту.

1. Кодекс цивільного захисту України¹⁸

1) Стаття 46¹: Аудит пожежної та техногенної безпеки. Регламентує процедуру перевірки об'єктів на предмет відповідності нормам безпеки.

2) Стаття 49 (ч. 3): Вимоги до страхування відповідальності за шкоду, спричинену надзвичайними ситуаціями.

3) Стаття 66 (ч. 2, абз. 9): Описує механізми державного нагляду та контролю у сфері пожежної і техногенної безпеки.

Кодекс є основним законодавчим актом, що встановлює рамки для проведення аудитів пожежної та техногенної безпеки. Він визначає базові принципи оцінки ризиків та нагляду, однак не містить положень, які стосуються інклюзії чи потреб маломобільних груп населення. Рівень деталізації статей обмежується загальними вимогами безпеки, не охоплюючи специфічних соціальних чи гендерних ризиків, наприклад, освітлення або ізоляцію територій.

Наприклад:

- Стаття 46¹: Регулює процедуру аудиту, але не враховує потреб різних груп населення, таких як маломобільні особи або сім'ї з малими дітьми.
- Стаття 66: Встановлює механізми державного нагляду, однак не деталізує аспектів доступності для вразливих груп.

2. Постанови Кабінету Міністрів України

1) Постанова «Про затвердження Порядку проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки» № 436 від 2 травня 2023 року: Встановлює порядок проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки, включаючи критерії оцінки рівня безпеки¹⁹.

2) Постанова «Про затвердження Порядку проведення професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки та позбавлення кваліфікаційного сертифіката» № 426 від 2 травня 2023 року: Регламентує професійну атестацію експертів, які проводять аудит пожежної безпеки, та порядок відкликання кваліфікаційних сертифікатів²⁰.

Постанови Кабінету Міністрів України є основним інструментом деталізації норм і процедур. Вони регламентують порядок дій, але зазвичай фокусуються на технічних аспектах, часто ігноруючи питання інклюзії, доступності та гендерної рівності. Постанови орієнтовані на стандартизацію процесів, але в чинних документах відсутні положення, що враховують потреби вразливих груп, таких як особи з інвалідністю чи сім'ї з дитячими візочками тощо. Зокрема:

¹⁸ Кодекс цивільного захисту України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки» № 436 від 2 травня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-2023-%D0%BF#Text>

²⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки та позбавлення кваліфікаційного сертифіката» № 426 від 2 травня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2023-%D0%BF#Text>

- Постанова № 436 від 2 травня 2023 року: Регламентує порядок проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки, але не містить положень, які враховують потреби маломобільних груп або інші аспекти інклюзії.
- Постанова № 426 від 2 травня 2023 року: Описує вимоги до професійної атестації експертів, однак не висуває вимог щодо знання або врахування гендерної специфіки та принципів інклюзії.

3. Накази Міністерства внутрішніх справ України

1) Наказ «Про затвердження Типової форми акта, складеного за результатами проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки» № 838 від 22 грудня 2022 року: Типова форма акта за результатами проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки²¹.

2) Наказ «Про затвердження Порядку подання до Державної служби України з надзвичайних ситуацій повідомлення про укладення та дострокове припинення дії договору страхування відповідальності за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам внаслідок надзвичайних ситуацій, небезпечних подій, у тому числі пожеж та аварій на території та/або об'єктах нерухомості» № 73 від 7 лютого 2023 року: Порядок подання інформації до ДСНС про укладення або дострокове розірвання договору страхування відповідальності²².

3) Наказ «Про затвердження Положення про комісію з професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки» № 829 від 10 жовтня 2023 року: Положення про комісію з професійної атестації експертів²³.

4) Наказ «Про затвердження Критеріїв, яким повинні відповідати організації, що проводять аудит пожежної та техногенної безпеки» № 277 від 5 квітня 2023 року: Критерії, яким повинні відповідати організації, що здійснюють аудит безпеки²⁴.

Накази МВС формують важливий інструмент для практичного застосування норм безпеки. Вони забезпечують деталізацію процесів, наприклад, форм звітності чи вимог до експертів. Однак ці накази, як і постанови КМУ, переважно технічні за своєю суттю і не враховують специфічні потреби різних груп населення, такі як безпека жінок і дівчат, чоловіків і хлопців у темний час доби чи доступність укриттів для маломобільних груп. Зокрема:

- Наказ № 838 від 22 грудня 2022 року: Затверджує типову форму акта для аудиту пожежної та техногенної безпеки. У типовій формі відсутні положення, що оцінюють доступність територій або враховують гендерну специфіку.
- Наказ № 277 від 5 квітня 2023 року: Визначає критерії для організацій, що проводять аудити, але не включає вимог щодо інтеграції гендерних підходів чи оцінки інклюзивності об'єктів.

4. Державні будівельні норми (ДБН)

1) ДБН В.2.3-5:2018: Вулиці та дороги населених пунктів²⁵.

2) ДБН В.2.2-9:2018: Громадські будівлі та споруди²⁶.

²¹ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Типової форми акта, складеного за результатами проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки» № 838 від 22 грудня 2022 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-23#Text>

²² Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку подання до Державної служби України з надзвичайних ситуацій повідомлення про укладення та дострокове припинення дії договору страхування відповідальності за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам внаслідок надзвичайних ситуацій, небезпечних подій, у тому числі пожеж та аварій на території та/або об'єктах нерухомості» № 73 від 7 лютого 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0307-23#Text>

²³ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення про комісію з професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки» № 829 від 10 жовтня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1991-23#Text>

²⁴ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Критеріїв, яким повинні відповідати організації, що проводять аудит пожежної та техногенної безпеки» № 277 від 5 квітня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0790-23#Text>

²⁵ ДБН В.2.3-5:2018: Вулиці та дороги населених пунктів, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199686959802877315?doc_type=2

²⁶ ДБН В.2.2-9:2018: Громадські будівлі та споруди, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199648113669179181?doc_type=2

3) ДБН В.2.2-40:2018: Інклюзивність будівель і споруд. Регламентує доступність для маломобільних груп населення²⁷.

4) ДБН В.1.2-9:2021: Основні вимоги до безпеки та доступності будівель і споруд²⁸.

Державні будівельні норми є найдеталізованішими з усіх типів нормативних актів, адже регулюють фізичну інфраструктуру територій. Вони враховують інклюзивність через вимоги до доступності, але не завжди охоплюють такі питання, як потреби сімей з малими дітьми або потреби, пов'язані з відчуттям безпеки жінок і дівчат при користуванні певним простором. Конкретні приклади:

- ДБН В.2.3-5:2018: Встановлює вимоги до освітлення вулиць і доріг, що є важливим для забезпечення безпеки жінок і дівчат у вечірній час.
- ДБН В.2.2-9:2018: Регламентує принципи створення безпечного середовища в громадських будівлях, але гендерні аспекти, такі як наявність місць для перебування сімей з малими дітьми, не деталізовані.
- ДБН В.2.2-40:2018: Регулює інклюзивність будівель і споруд, забезпечуючи основні принципи доступності для осіб з інвалідністю, але без акценту на гендерні чи вікові потреби.
- ДБН В.1.2-9:2021: Описує загальні вимоги до безпеки та доступності будівель і споруд. Водночас, недостатньо врегульована гендерна специфіка, як-от потреби сімей з малими дітьми або потреби, пов'язані з відчуттям безпеки жінок і дівчат, чоловіків і хлопців при користуванні певним простором.

5. Інші документи

1) Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки (розроблені за підтримки ООН Жінки). Забезпечують інструментарій для оцінки ризиків у громадських просторах²⁹.

2) Стандарти доступності ДСТУ: Включають рекомендації щодо створення універсального дизайну, який враховує потреби всіх груп населення, зокрема осіб з інвалідністю³⁰.

Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки – єдині з аналізованих документів, що чітко фокусуються на гендерній рівності. Зокрема, вони включають оцінку ризиків для жінок і дівчат, чоловіків і хлопців, таких як безпека у вечірній час чи наявність зон підвищеного ризику.

Окрім того, Стандарти доступності ДСТУ EN 17161:2022 передбачають створення інклюзивного дизайну для забезпечення доступності, однак гендерні аспекти, наприклад, оцінка специфічних потреб жінок і дівчат, чоловіків і хлопців у тексті стандартів відсутні.

Примітка: хоча положеннями проаналізованих нормативно-правових актів прямо не встановлено вимогою врахування потреб різних груп населення, включаючи сім'ї з малими дітьми, маломобільні групи тощо, важливо робити під час проведення аудиту, оскільки це підвищує цінність і застосовність результатів аудиту безпеки територій.

Проведення аудиту безпеки територій в умовах повномасштабної війни рф проти України вимагає врахування нових викликів, зокрема:

1. Розмінування територій – наявність мін, вибухонебезпечних предметів, нерозірваних снарядів. Це потребує координації з фахівцями та відповідними органами для визначення безпечних зон.

²⁷ ДБН В.2.2-40:2018: Інклюзивність будівель і споруд, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2

²⁸ ДБН В.1.2-9:2021: Основні вимоги до безпеки та доступності будівель і споруд, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3074797473579927547?doc_type=2

²⁹ Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки та реалізації глобальної флагманської ініціативи ООН жінки, <https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2021/10/Methodical%20recommendation%20on%20how%20to%20conduct%20a%20safety%20audit%20in%20the%20framework%20of%20UN%20Women%20global%20flagshi.pdf>

³⁰ ДСТУ EN 17161:2022 Дизайн для всіх. Доступність виробів, товарів та послуг згідно з підходом дизайну для всіх. Розширення кола користувачів, https://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page.html?id_doc=100058

2. Оголошення про небезпеку – ефективність системи сповіщення про повітряні тривоги, ракетні удари або техногенні аварії. Це має включати аналіз доступності інформації для всіх категорій населення.

3. Забруднення довкілля:

- Забруднення повітря через обстріли, пожежі, вибухи хімічних об'єктів.
- Забруднення води через руйнування інфраструктури водопостачання, зокрема у зонах бойових дій.

4. Пошкодження інфраструктури:

- Стан доріг і сполучень, які впливають на мобільність населення.
- Небезпечні зони, пов'язані з руйнуванням об'єктів інфраструктури.

5. Освітлення територій – недостатнє освітлення громадських просторів, у тому числі вимушене вимкнення світла через атаки РФ на українську енергетичну інфраструктуру, що створює додаткові ризики для безпеки. Необхідно враховувати гендерно специфічні аспекти, пов'язані з відчуттям безпеки в нічний час.

6. Безпека у громадських місцях – ідентифікація потенційно небезпечних зон (парки, площі, пішохідні зони), де можливі напади чи інші загрози, з урахуванням потреб різних груп населення.

7. Доступність для маломобільних груп населення – оцінка доступності територій для осіб із інвалідністю, людей похилого віку, батьків із дитячими візочками. Особлива увага приділяється усуненню фізичних бар'єрів у громадських просторах.

2.2. Методологія проведення аудиту безпеки територій

Методологія аудиту безпеки територій спрямована на оцінку відповідності територій безпековим потребам різних груп жінок і чоловіків, зокрема осіб із інвалідністю, сімей з малими дітьми, молоді та осіб старшого віку. Вона базується на чинному законодавстві України, міжнародних стандартах безпеки та інклюзивності, а також враховує гендерні та соціальні аспекти.

1. Етап підготовки до аудиту

Етап підготовки до аудиту є дуже важливим, оскільки на цьому етапі збирається та аналізується вся необхідна інформація, яка дозволяє побудувати чіткий план дій для подальшої роботи. Особлива увага приділяється аналізу стану інфраструктури, доступності територій для різних груп населення, а також виявленню ключових викликів, пов'язаних із безпекою.

1.1. Збір вихідної інформації

1) Аналіз документації / звітної інформації:

- Оцінка картографічних матеріалів для виявлення потенційно небезпечних зон, які потребують розмінування, і позначення вже очищених територій.
- Технічна документація щодо освітлення (потужність, розташування ліхтарів, стан енергозабезпечення) та доступності (пандуси, ширина тротуарів, наявність підйомників).
- Дані екологічного моніторингу повітря та води в регіоні, включаючи концентрацію небезпечних речовин, які могли з'явитися внаслідок обстрілів або техногенних аварій.
- Документи, що регулюють благоустрій територій та заходи безпеки в умовах воєнного стану.
- Перевірка маршрутів евакуації, зазначених у планах територій.
- Демографічні дані про користувачів території, включаючи частку осіб із інвалідністю, сімей з малими дітьми, людей старшого віку / гендерні профілі територіальних громад (відповідно до наказу Мінсоцполітики від 27.12.2022 № 359 „Про затвердження Методичних

рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”³¹).

- Інформація щодо місць скоєння злочинів (крадіжки, грабіж, зґвалтування, спричинення тяжких та середніх тілесних ушкоджень), а також найбільш аварійних місць, де скоюються ДТП, наслідком якої є тілесні ушкодження та смерть її учасників.
 - Аналіз звітів про стан доріг та сполучень, включаючи інформацію про пошкоджені мости та відсутність покриття.
- 2) Аналіз попередніх скарг та звернень мешканців/ок:
- Збір інформації щодо повторюваних проблем, таких як відсутність освітлення біля шкіл або дитячих майданчиків, непрохідність тротуарів, небезпечні ділянки.
 - Вивчення повідомлень про напади або випадки насильства у слабоосвітлених або ізольованих місцях.
 - Врахування скарг на доступність укриттів для маломобільних груп населення, включаючи відсутність пандусів чи ліфтів у багатоповерхівках.
- 3) Врахування нових викликів війни:
- Ідентифікація зон, які потребують розмінування, з урахуванням даних саперних підрозділів ДСНС та міжнародних організацій.
 - Аналіз системи сповіщення про небезпеку: наявність звукових сирен, покриття мобільних мереж, доступність додатків для отримання повідомлень.
 - Перевірка стану укриттів: наявність місць для сидіння, систем вентиляції, туалетів, доступу до питної води.
 - Оцінка транспортної доступності укриттів для людей із порушеннями зору, слуху та осіб на кріслах колісних.

1.2. Формування робочої групи з проведення аудиту безпеки

1) Склад робочої групи:

- Фахівці/чині з безпеки: спеціалісти/ки з пожежної безпеки, розмінування, технічного стану будівель та інфраструктури, поліцейський офіцер громади, працівники центрів безпеки громадян (у разі наявності такого центру).
- Представник/ця відповідального підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, радник/ця з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930³²);
- Експерти/ки з екології: фахівці з моніторингу якості повітря, води та ґрунтів у зоні бойових дій.
- Гендерні експерти/ки: для оцінки ризиків у громадських місцях з урахуванням специфіки потреб чоловіків і жінок.
- Представники/ці громад: люди з інвалідністю, молодь, представники маломобільних груп, зокрема особи, які користуються кріслами колісними або пересуваються з дитячими візочками.

³¹Наказ Мінсоцполітики від 27.12.2022 № 359 „Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”, <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359739-22#Text>

³²Постанова КМУ від 09.10.2020 № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>

- Соціальні працівники/ці: для фіксації випадків насильства або дискримінації у громадських просторах.
- Експерти/ки з інформаційних технологій: для аналізу та удосконалення систем оповіщення про небезпеку.

2) Рекомендації:

- Обов'язкове включення осіб із практичним досвідом користування громадськими просторами, таких як сім'ї з малими дітьми, люди старшого віку, а також місцевих активістів/ок.
- Залучення правоохоронців для консультацій щодо безпеки у вечірній час і патрулювання територій.

1.3. Розробка плану аудиту

1) Визначення зон для перевірки:

- Виділення небезпечних ділянок на основі даних про напади, ДТП або мінування.
- Перевірка маршрутів до шкіл, лікарень, ринків, які часто використовуються різними групами населення.

2) Створення інструментарію для аудиту:

- Чек-листи (див. Додаток 2.3):
 - Чи є освітлення на маршрутах до зупинок, парків, укриттів?
 - Чи доступні тротуари для осіб із інвалідністю та дитячих візочків?
 - Чи позначені розміновані зони?
- Анкети (Див. Додаток 2.1):
 - Оцінка відчуття безпеки у різний час доби.
 - Питання про доступність інформації про небезпеки через мобільні додатки чи сповіщення.

- Графік:
 - Визначення часу для перевірки зон у денний та вечірній періоди.
- Карта аудиту:
 - Позначення зон із найбільшою концентрацією ризиків для вразливих груп.

3) Облік нових загроз:

- Планування маршрутів евакуації з урахуванням пошкодженої інфраструктури.
- Перевірка наявності доступних укриттів у кожній зоні аудиту.

Етап підготовки до аудиту створює основу для всього процесу, забезпечуючи збір необхідної інформації та формування команди, яка враховує різні потреби населення. Визначені ключові проблеми та виклики дозволяють ефективно спланувати подальші дії.

1. Етап збору даних

Етап збору даних є ключовим для проведення аудиту, оскільки він забезпечує отримання точної та структурованої інформації про стан безпеки територій. Особлива увага приділяється врахуванню потреб різних груп населення, включаючи осіб із інвалідністю, людей старшого віку та сім'ї з малими дітьми.

2. Методи збору даних

1) Анкетування. Анкетування дозволяє виявити суб'єктивне сприйняття безпеки різними групами населення та оцінити їхні потреби.

- Цільові групи:
 - Жінки і дівчата,

- Чоловіки та хлопці,
- Особи старшого віку,
- Молодь,
- Особи з інвалідністю (включаючи людей у кріслах колісних, людей із порушеннями зору чи слуху),
- Сім'ї з малими дітьми.
- Питання анкети (приклади):
 - Як ви оцінюєте рівень освітлення у вашому районі?
 - Чи є доступними укриття або інші безпечні місця для осіб з інвалідністю?
 - Чи відчуваєте ви себе у безпеці під час пересування у вечірній час?
 - Які місця на вашій території ви вважаєте небезпечними?
- Додаткові уточнення:
 - Відповіді можуть бути фіксованими (так/ні) або відкритими для опису деталей.
 - Див. типову анкету для опитування у Додатку 2.1.

2) Фокус-групи. Фокус-групи використовуються для глибшого аналізу, дозволяючи зрозуміти причини і деталі ризиків, зазначених під час анкетування.

- Формування груп:
 - Групи формуються за такими категоріями, як вік, стать, ступінь фізичної мобільності.
 - Оптимальна кількість учасників/ць: 8-12 осіб.
- Тематика обговорень:
 - Доступність маршрутів до медичних установ, шкіл, закладів вищої освіти, установ соціального захисту, центрів надання допомоги постраждалим від війни, центрів надання адміністративних послуг, інші установи, які часто відвідують різні групи населення.
 - Проблеми пересування через погане покриття доріг.
 - Вразливість громадських просторів у вечірній час.
- Типові висновки:
 - Фокус-групи можуть виявити приховані проблеми, наприклад, страх нападів у слабоосвітлених провулках або незручності через відсутність пандусів.
- Див. типовий гайд для проведення фокус-груп у Додатку 2.2.

3) Спостереження. Цей метод дозволяє зафіксувати фізичний стан територій та оцінити відповідність інфраструктури потребам користувачів.

- Процес спостереження:
 - Фіксація недоліків за допомогою чек-листів (див. Додаток 2.3).
 - Оцінка стану освітлення, тротуарів, зупинок громадського транспорту.
 - Ідентифікація зон ризику через мінування або пошкодження.
- Особливі зони для спостереження:
 - Площі, парки, ігрові/дитячі майданчики.
 - Шляхи до укриттів і зупинок громадського транспорту.
 - Ділянки з обмеженою видимістю.
- Приклади спостережень:
 - Відсутність маркування розмінованих територій.
 - Наявність перешкод для пересування осіб із порушеннями зору.

4) Аналіз документів. Перевіряються офіційні документи, пов'язані з плануванням і благоустроєм територій.

- Типи документів:

- Схеми розташування укриттів, маршрутів евакуації, стану доріг.
- Дані про аварійність і безпеку об'єктів на територіях (звіти ДСНС, місцевих органів влади).
- Звітність про скоєні злочини та ДТП.
- Рекомендації попередніх аудитів.
- Приклад:
 - Аналіз показав, що на деяких маршрутах до укриттів відсутні вказівники, а дороги пошкоджені.

3. Залучення мешканців до збору даних

1) Інтерв'ю. Індивідуальні інтерв'ю дозволяють отримати персоналізовані відповіді про потреби окремих мешканців/ок.

- Основні питання:
 - Які ділянки території ви вважаєте найбільш небезпечними?
 - Чи стикалися ви з проблемами доступу до укриттів?
 - Які покращення ви хотіли б бачити у вашому районі?
- Типові результати:
 - Інтерв'ю допомагають виявити малопомітні проблеми, наприклад: незручність користування дитячими майданчиками через відсутність лавок для сидіння, навісів і дерев для створення затінку (у спекотний період), наявність сходів при вході на майданчик тощо.

2) Активісти/ки та місцеві ініціативи. Залучення активістів/ок і мешканців/ок до процесу збору даних сприяє отриманню різносторонньої інформації.

- Приклад:
 - Активісти/ки проводять збори для обговорення питань безпеки та залучення мешканців/ок до перевірки громадських зон.

4. Фіксація даних

1) Чек-листи. Чек-листи використовуються для систематизації отриманої інформації та створення єдиної бази проблем.

- Типові пункти чек-листів:
 - Наявність достатнього освітлення.
 - Відсутність бар'єрів для осіб із інвалідністю.
 - Чітке маркування розмінованих зон.

2) Фотографування. Фіксація виявлених проблемних зон за допомогою фото із зазначенням:

- Географічної прив'язки.
- Конкретних проблем (відсутність пандусів, вузькі тротуари).

3) Документування. Опис проблемних зон із деталізацією:

- Локації (адреса, орієнтири).
- Проблеми (наприклад, "Відсутнє освітлення біля школи на вул. Центральній").
- Можливі рекомендації щодо усунення недоліків.

Етап збору даних завершується наявністю даних для формування повної картини стану безпеки території, спираючись на отриману інформацію з різних джерел. Це дає змогу чітко визначити пріоритети для усунення виявлених недоліків та підготуватися до наступних етапів.

3. Етап аналізу даних

Етап аналізу даних є вирішальним для ідентифікації ключових проблем та викликів у безпеці територій. Основна мета цього етапу – перетворення зібраної інформації на чіткі висновки та рекомендації, які враховують специфіку різних груп населення і нові виклики, спричинені повномасштабною війною рф проти України.

3.1. Гендерний аналіз

Гендерний аналіз спрямований на виявлення різниць у сприйнятті та досвіді використання територій різними групами жінок і чоловіків. Він дозволяє врахувати специфічні потреби різних соціальних груп, зокрема осіб старшого віку, людей із інвалідністю, молоді, сімей з малими дітьми та маломобільних груп населення.

1) Аналіз анкет:

- Визначення відмінностей у відповідях різних груп:
 - Жінки часто вказують на недостатнє освітлення та ізольованість зон як основні фактори небезпеки.
 - Особи з інвалідністю виділяють фізичні бар'єри, такі як відсутність пандусів чи тактильних смуг.
- Деталізація:
 - 65 відсотків жінок і дівчат вказали на небезпеку в місцях із недостатнім освітленням, тоді як серед чоловіків і хлопців цей показник становить 30 відсотків.
 - 40 відсотків осіб із інвалідністю зазначають, що тротуари непридатні для використання через нерівності та бар'єри.
- Див. типову анкету для опитування у Додатку 2.1.

2) Аналіз фокус-груп:

- Розкриття проблем:
 - Молодь часто підкреслює важливість доступу до спортивних і рекреаційних зон.
 - Люди старшого віку зосереджуються на відсутності зручностей, таких як лавки та навіси.
- Приклад:
 - Фокус-група вказала на небезпеку територій навколо укриттів через ізольованість і недоступність маршрутів.
- Див. типовий гайд для проведення фокус-груп у Додатку 2.2.

3) Аналіз ризиків для жінок і дівчат, чоловіків і хлопців:

- Ідентифікація небезпечних зон:
 - Відсутність камер спостереження та належного освітлення у вечірній час є основними ризиками.
 - Руйнування інфраструктури збільшує небезпеку через ізоляцію зон.
- Приклад:
 - Парк без освітлення та з обмеженим доступом ідентифіковано як критичну зону для жінок у вечірній час.

3.2. Співставлення з нормативними вимогами

Оцінюється відповідність територій чинному законодавству та будівельним стандартам для забезпечення безпеки всіх груп населення.

1) Основні нормативи:

- ДБН В.2.3-5:2018 щодо освітлення:
 - Забезпечення рівномірного освітлення громадських просторів та маршрутів до укриттів.
- ДБН В.2.2-40:2018 щодо доступності для маломобільних груп населення:

- Вимоги до ширини тротуарів, наявності пандусів та тактильних смуг.

2) Приклади аналізу:

- Відсутність тактильних смуг для людей із обмеженнями зору є порушенням стандартів доступності.
- Невідповідність ширини тротуару стандартам ускладнює пересування осіб на кріслах колісних.
- Маршрути без вказівників до укриттів створюють додаткові ризики.

3.3. Сегментація проблемних зон

На основі зібраних даних території поділяються на три категорії:

1) Критичні зони:

- Ділянки з високим рівнем ризиків, наприклад, слабоосвітлені території, ізоляція, ризик мінування.
- Приклад: Ізольована ділянка парку з відсутнім освітленням.

2) Зони підвищеного ризику:

- Території, що потребують покращення для підвищення доступності та безпеки.
- Приклад: Тротуар із нерівностями, що створюють труднощі для осіб із інвалідністю.

3) Безпечні зони:

- Ділянки, що відповідають нормативним вимогам та потребам різних груп населення.
- Приклад: Простір із належним освітленням, доступними маршрутами та місцями для відпочинку.

У контексті викликів війни слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

1. Розмінування:

- Ідентифікація зон із потенційними ризиками через наявність вибухонебезпечних залишків. Координація із саперними підрозділами для забезпечення безпеки.

2. Стан інфраструктури:

- Оцінка пошкоджених доріг, мостів та маршрутів, що впливають на мобільність мешканців/ок.

3. Оголошення про небезпеку:

- Перевірка ефективності систем оповіщення для всіх категорій населення, включаючи осіб із порушеннями слуху та зору.

4. Забруднення довкілля:

- Виявлення зон із високим рівнем забруднення повітря, води чи ґрунтів, що становлять небезпеку для населення.

Етап аналізу даних завершується ідентифікацією ключових проблемних зон, співставленням їх із нормативними вимогами та врахуванням викликів, пов'язаних із війною. Результати аналізу формують основу для розробки рекомендацій та плану дій щодо усунення виявлених недоліків.

4. Етап формування звіту

Етап формування звіту є завершальним у процесі аудиту. Основна мета – узагальнити всі отримані дані, чітко визначити ключові проблеми та запропонувати конкретні рекомендації для їх вирішення. Звіт стає основним інструментом для прийняття управлінських рішень і планування змін.

4.1. Структура звіту

1) Вступ:

- Мета аудиту: Надати оцінку безпеки території з урахуванням потреб різних груп населення.
- Короткий опис території:

- Тип території (громадський простір, зупинка транспорту).
- Ключові характеристики (площа, кількість користувачів).
- Методи збору даних:
 - Анкетування (див. Додаток 2.1).
 - Фокус-групи (див. Додаток 2.2).
 - Аналіз документів.
 - Спостереження з використанням чек-листів (див. Додаток 2.3).
- 2) Методика проведення аудиту:
 - Опис підходів до збору даних (критерії, інструменти).
 - Деталізація складу команди:
 - Фахівці/чині з безпеки, гендерні експерти/ки, представники/ці громад, соціальні працівники/ці.
- 4.2. Результати
 - 1) Дані, отримані в ході опитувань:
 - Відсотковий розподіл результатів опитувань за групами.
 - Приклад: "45 відсотків жінок і 28 відсотків чоловіків зазначили, що освітлення є недостатнім у зоні біля школи."
 - 2) Опис проблемних зон:
 - Детальний опис кожної зони з зазначенням проблем.
 - Приклад:
 - "Критична зона на вул. Х: дитячий майданчик. Проблеми: відсутність огорожі, лавок для відпочинку, погане освітлення."
 - 3) Аналіз відповідності стандартам:
 - Перевірка відповідності територій нормативам.
 - Приклади:
 - "Тротуар біля входу до школи не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 щодо доступності."
 - "Відсутність вказівників до найближчого укриття порушує рекомендації з евакуаційної безпеки."
 - 4) Аналіз нових викликів війни:
 - Врахування зон, що потребують розмінування.
 - Оцінка пошкодженої інфраструктури (доріг, мостів, освітлення).
 - Перевірка ефективності системи сповіщення про небезпеку.
- 4.3. Узагальнені висновки
 - 1) Загальний рівень безпеки території (низький, середній, високий).
 - 2) Оцінка врахування потреб різних груп населення:
 - Жінок і дівчат,
 - Чоловіків і хлопців,
 - Осіб із інвалідністю,
 - Маломобільних груп населення,
 - Молоді та людей старшого віку,
 - Інших груп, які можуть належати до вразливих у контексті безпеки та доступності територій.
 - 3) Визначення ключових зон, що потребують термінового втручання.
- 4.4. Додатки
 - 1) Фотографії:

- Виявлених проблемних зон.
- Приклади позитивних рішень (якщо такі є).
- 2) Анкети та чек-листи:
 - Використані під час аудиту (див. Додатки 2.1 і 2.3).
- 3) Таблиці:
 - Результати анкетувань, розподіл відповідей за групами.

У контексті викликів війни слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

- 1) Розмінування:
 - Включення даних про потенційно небезпечні зони через мінування.
 - Рекомендації щодо координації з ДСНС для забезпечення безпеки.
- 2) Пошкоджена інфраструктура:
 - Включення опису зруйнованих доріг, мостів, освітлення.
 - Пропозиції щодо пріоритетного відновлення критичних зон.
- 3) Оголошення про небезпеку:
 - Оцінка доступності системи оповіщення для різних груп населення (включаючи осіб із порушеннями слуху та зору).
- 4) Забруднення довкілля:
 - Аналіз зон із високим рівнем забруднення повітря, води та ґрунтів.
 - Рекомендації щодо інформування населення про ризики.

Етап формування звіту завершується створенням цілісного документа, який детально описує стан безпеки територій, висновки та рекомендації. Звіт враховує виклики війни та потреби різних груп населення, надаючи базу для реалізації змін та покращення умов безпеки.

2.3. Організація та порядок проведення аудиту безпеки територій

Організація та порядок проведення аудиту безпеки територій базуються на чіткій структурі, регламентованій чинним законодавством України, з урахуванням вимог доступності, безпеки та врахування потреб різних груп жінок і чоловіків. Цей процес передбачає етапи планування, реалізації, узгодження та підготовки підсумкової документації.

Етап 1. Планування аудиту

Планування аудиту є фундаментальним етапом, який забезпечує чітку організацію всього процесу. Його мета – визначити території для перевірки, залучити відповідальних осіб, узгодити дії з усіма зацікавленими сторонами та розробити детальний план реалізації. На цьому етапі важливо врахувати як загальні потреби громади, так і специфічні виклики, пов'язані з війною рф проти України.

1.1. Визначення території аудиту

- 1) Обсяг території:
 - Визначення конкретних зон, які підлягають аудиту. Це можуть бути громадські простори (парки, площі), укриття, маршрути до зупинок транспорту, шляхи до шкіл, лікарень, закладів та установ, інших місць, які часто відвідують мешканці та мешканки громади.
 - Приклад: Для аудиту обрано площу перед міською адміністрацією, що є місцем масових зібрань, прилеглі маршрути до укриттів і транспортні вузли, які використовують мешканці для евакуації.
- 2) Критерії вибору території:
 - Території з великою кількістю користувачів/ок: Зокрема, центральні площі, громадські місця для відпочинку, спортивні майданчики.

- Зони з великою кількістю скарг: Наприклад, від мешканців/ок надходять звернення щодо поганого стану тротуарів, відсутності освітлення чи недоступності укриттів.
- Критичні території для маломобільних груп: Маршрути до лікарень, аптек, адміністративних установ, шкіл.
- Приклад: Територія біля багатоповерхового житлового комплексу включає укриття, паркінг та маршрут до школи, які будуть перевірені на доступність і безпеку.

1.2. Узгодження з відповідальними органами

1) Співпраця з ключовими структурами:

- Органи місцевого самоврядування: Узгодження пріоритетних зон, залучення технічних ресурсів для забезпечення аудиту.
- Правоохоронні органи: Забезпечення безпеки під час аудиту, особливо у вечірній час, та ідентифікація зон із підвищеною криміногенною активністю.
- Громадські організації та активісти/ки: Врахування їхньої думки щодо проблем безпеки, залучення до моніторингу.

2) Оформлення документації:

- Видання розпорядження щодо складу аудиторської групи, переліку зон для перевірки, графіка проведення аудиту.
- Приклад: Розпорядження включає такі пункти, як маршрут до місцевої школи, перевірка укриттів, аналіз освітлення на прилеглих вулицях.

3) Деталізація плану аудиту:

- Визначаються конкретні об'єкти перевірки, час проведення аудиту, необхідні ресурси.
- Приклад: У плані передбачено, що освітлення на центральній площі перевіряється у вечірній час, а доступність тротуарів оцінюється вранці за участю людей із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп.

1.3. Формування робочої групи з проведення аудиту

Рекомендації для формування робочої групи:

- Забезпечити представництво осіб із різних соціальних груп, а також паритетне представництво за статтю та віковими групами.
- Включити місцевих мешканців/ок, які користуються територіями щодня.
- Забезпечити взаємодію з правоохоронцями для контролю безпеки в зонах із підвищеним ризиком.

У контексті викликів повномасштабної війни слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

1) Розмінування:

- Оцінка зон із можливими мінними загрозами. Включення в аудит територій поблизу дитячих майданчиків, шкіл, громадських парків.

2) Пошкоджена інфраструктура:

- Оцінка стану пошкоджених доріг, мостів, зруйнованих будівель, що впливають на мобільність населення.

3) Ефективність сповіщень про небезпеку:

- Перевірка роботи сирен і систем оповіщення. Аналіз доступності повідомлень для осіб із обмеженнями слуху чи зору.

4) Забруднення довкілля:

- Виявлення зон із підвищеним рівнем забруднення повітря чи води, що може становити небезпеку для населення.

Етап планування аудиту є основою для подальших дій. Він дозволяє точно визначити пріоритети, залучити ключових фахівців/чинь і зацікавлених сторін, а також розробити ефективний план дій. Врахування специфічних викликів війни гарантує, що аудит буде спрямований на вирішення найбільш критичних проблем.

Етап 2. Проведення аудиту

Етап проведення аудиту є центральною частиною процесу, який забезпечує отримання детальної та структурованої інформації про стан територій. Основна мета цього етапу – зафіксувати реальний стан інфраструктури, ідентифікувати ризики та зібрати думки користувачів/ок територій.

2.1. Ознайомлення з територією

- 1) Попередній візит:
 - Представники/ці робочої групи з проведення аудиту проводять попередній візит/огляд території для ознайомлення з її умовами та визначення ключових точок для перевірки.
 - Приклад: Під час попереднього візиту виявлено, що основний маршрут до школи має пошкоджений тротуар і відсутнє освітлення.
- 2) Підготовка карт:
 - Створення карт територій із зазначенням зон для перевірки, включаючи укриття, громадські простори та маршрути до ключових об'єктів.
 - Приклад: “На карті відзначено всі укриття та транспортні зупинки з деталізацією стану прилеглої інфраструктури.”
- 3) Визначення часу проведення аудиту:
 - Планування спостережень у світлий і темний час доби для оцінки рівня безпеки в різних умовах.
 - Приклад: “Перевірка освітлення в парку запланована на вечірній час, а стан тротуарів оцінюється вранці.”

2.2. Встановлення точок оцінки

- 1) Ключові місця для перевірки:
 - Зупинки громадського транспорту: Оцінка наявності освітлення, лавок, навісів від негоди.
 - Ізольовані ділянки: Території з обмеженою видимістю або відсутністю освітлення.
 - Маршрути до укриттів: Перевірка безпеки та доступності шляхів, включаючи вказівники та пандуси.
 - Приклад: “Виявлено, що на маршруті до укриття відсутні вказівники, а тротуари перекриті транспортом.”
- 2) Деталізація зон ризику:
 - Ідентифікація територій із підвищеною небезпекою, наприклад, через відсутність освітлення або ризик мінування.
 - Приклад: “Ізольована ділянка поблизу парку, де відсутнє освітлення і не встановлені камери спостереження.”

2.3. Проведення спостережень

- 1) Використання чек-листів:
 - Робоча група з проведення аудиту заповнює чек-листи для фіксації стану території (див. Додаток 2.3).
 - Типові пункти чек-листа:
 - Чи є освітлення на маршрутах?

- Чи доступні тротуари для осіб із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп?
 - Чи позначені безпечні зони?
- 2) Фотофіксація:
- Робляться фотографії проблемних зон із зазначенням їхнього розташування на карті.
 - Приклад: “Фото тротуару з вузькою шириною та відсутнім освітленням додається до звіту.”
- 3) Опис проблем:
- Кожна проблема фіксується з прив’язкою до конкретної локації.
 - Приклад: “На маршруті від зупинки до лікарні виявлено, що ширина тротуару становить менше 1 м, що унеможливорює пересування осіб на кріслах колісних.”

2.4. Проведення опитувань

- 1) Інтерв’ю з користувачами/ками (відвідувачами/ками територій):
- Проведення індивідуальних і групових опитувань для виявлення суб’єктивного сприйняття безпеки.
 - Приклад питань:
 - Чи відчуваєте ви себе у безпеці на цій території?
 - Які проблеми ви помітили на маршрутах до укриттів?
 - Чи зручні для вас тротуари та зупинки громадського транспорту?
- 2) Фіксація пропозицій:
- Всі пропозиції від користувачів/ок документуються для врахування в звіті.
 - Приклад: “Мешканці/ки пропонують встановити додаткові лавки біля зупинок транспорту.”
- 3) Використання анкет:
- Заповнення стандартних анкет, які розроблені для врахування потреб різних груп населення (див. Додаток 2.1).

У контексті викликів війни слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

- 1) Розмінування:
- Ідентифікація зон, які потенційно можуть містити вибухонебезпечні залишки.
 - Приклад: “Перевірка парків на наявність мін.”
- 2) Пошкоджена інфраструктура:
- Аналіз стану доріг і тротуарів, які можуть бути небезпечними через руйнування.
 - Приклад: “Зруйнований міст перекриває маршрут до найближчого укриття.”
- 3) Оголошення про небезпеку:
- Перевірка ефективності систем оповіщення, таких як сирени та мобільні додатки.
 - Приклад: “У зоні аудиту сирени не чути через недостатню потужність сигналу.”
- 4) Забруднення довкілля:
- Визначення зон із високим рівнем забруднення, яке може становити загрозу здоров’ю.
 - Приклад: “Території поблизу промислових об’єктів потребують додаткового екологічного моніторингу.”

Етап проведення аудиту завершується збиранням даних, які дають змогу оцінити стан безпеки територій. Спостереження, опитування та фотофіксація забезпечують детальну картину проблем і потреб мешканців/ок, включаючи виклики, пов’язані з війною. Ці дані стають основою для подальшого аналізу та розробки рекомендацій.

Етап 3. Узгодження результатів

Етап узгодження результатів дозволяє проаналізувати зібрані дані, ідентифікувати проблемні зони та залучити ключових зацікавлених осіб до обговорення висновків і можливих рішень. Цей етап гарантує прозорість процесу аудиту та врахування потреб усіх груп населення.

➤ Первинний аналіз

1) Обговорення результатів у команді:

- Робоча група з проведення аудиту проводить спільну зустріч для аналізу попередніх результатів.
- Приклад: “Учасники/ці обговорюють виявлені зони з високим ризиком, такі як ізольовані ділянки біля зупинок транспорту без освітлення.”

2) Класифікація проблемних зон:

- Критичні зони:
 - Території з високим рівнем ризиків, які потребують негайного втручання (відсутність освітлення, небезпечні маршрути до укриттів, мінування).
 - Приклад: “Зона біля школи, де відсутнє освітлення, створює ризики нападів і насильства у вечірній час.”
- Зони підвищеного ризику:
 - Території, які потребують покращення для підвищення безпеки, але не є критично небезпечними.
 - Приклад: “Тротуари з нерівним покриттям, що ускладнюють пересування осіб із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп.”

3) Розробка мапи ризиків:

- Створюється інтерактивна карта, яка відображає всі виявлені проблемні ділянки з прив’язкою до їхніх характеристик (освітлення, доступність, безпека).
- Приклад: “На мапі зазначено критичну зону біля дитячого майданчика, де відсутнє огороження, і зону підвищеного ризику біля транспортної зупинки з поганою видимістю.”

➤ Консультації з зацікавленими сторонами

1) Узгодження висновків із місцевими органами влади:

- Представлення попередніх результатів аудиту представникам/цям органів місцевого самоврядування для розробки спільного плану дій.
- Приклад: “На засіданні з місцевою радою обговорюється необхідність встановлення додаткового освітлення на маршрутах до укриттів.”

2) Спільні обговорення з активістами/ками та громадськими організаціями:

- Проведення відкритих зустрічей із мешканцями/ками та представниками/цями громадських організацій для врахування їхніх пропозицій.
- Приклад: “Місцеві активісти/ки пропонують створити зони спостереження в ізольованих та неосвітлених ділянках парків і організувати патрулювання в вечірній час.”

3) Інтеграція пропозицій у план дій:

- Всі зауваження та пропозиції документуються та включаються до звіту як рекомендації.
- Приклад: “Громадські організації наголосили на необхідності адаптації укриттів для осіб із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп, що стало частиною рекомендацій у фінальному звіті.”

Етап узгодження результатів завершується консолідацією зібраної інформації, класифікацією проблемних зон і включенням пропозицій зацікавлених сторін до звіту. Такий підхід дозволяє сформувати рекомендації, що враховують як актуальні виклики повномасштабної війни, так і потреби різних груп населення.

Етап 4. Підготовка підсумкової документації

Етап підготовки підсумкової документації є критично важливим для завершення аудиту. На цьому етапі створюється фінальний звіт, який містить повний аналіз стану територій, висновки та рекомендації, а також відображає врахування потреб різних груп населення та викликів повномасштабної війни РФ проти України.

4.1. Складання звіту

1) Структура звіту:

➤ Вступ:

- Мета аудиту: Надання комплексної оцінки стану безпеки територій.
- Короткий опис території: Тип території (громадський простір, зупинка транспорту) і

ключові характеристики (площа, кількість користувачів).

➤ Методологія:

- Порядок проведення: Використані методи збору даних (анкетування, фокус-групи, спостереження).
- Склад команди: Перелік фахівців та їхні ролі (гендерні експерти/ки, екологи/ні, представники/ці громад).

➤ Виявлені проблеми:

- Детальний опис кожної критичної зони з фотографіями та прив'язкою до карти.
- Приклад: "На тротуарі біля школи ширина становить менше 1 м, що унеможливило пересування осіб у кріслах колісних. Пропонується розширити тротуар до 1,5 м."

➤ Узгоджені пропозиції:

- Рекомендації для покращення інфраструктури, безпеки та доступності.
- Приклад: "Встановити додаткове освітлення на маршрутах до укриттів та адаптувати їх для осіб із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп."

2) Деталізація структури звіту:

- Рекомендується використовувати типову структуру, представлену у Додатку 2.4, що включає деталізовані розділи для кожного аспекту аудиту.

4.2. Передача результатів

1) Надання звіту відповідальним органам:

- Фінальний звіт передається місцевим органам влади, правоохоронним органам і громадським організаціям для реалізації рекомендацій.
- Приклад: "Звіт із пропозиціями щодо ремонту пошкоджених доріг та встановлення додаткових сирен для оповіщення передано міській раді."

2) Презентація результатів аудиту:

- Організація заключної зустрічі з представниками/цями громади, активістами/ками та іншими зацікавленими сторонами для обговорення висновків та рекомендацій.
- Приклад: "Результати аудиту презентуються на відкритих слуханнях із мешканцями/ками, де обговорюються конкретні кроки щодо покращення стану територій."

3) Залучення громадськості до впровадження:

- Проведення громадських консультацій для врахування додаткових пропозицій мешканців/ок щодо реалізації плану дій.
- Приклад: "Активісти/ки пропонують залучити волонтерів/ок до моніторингу реалізації рекомендацій."

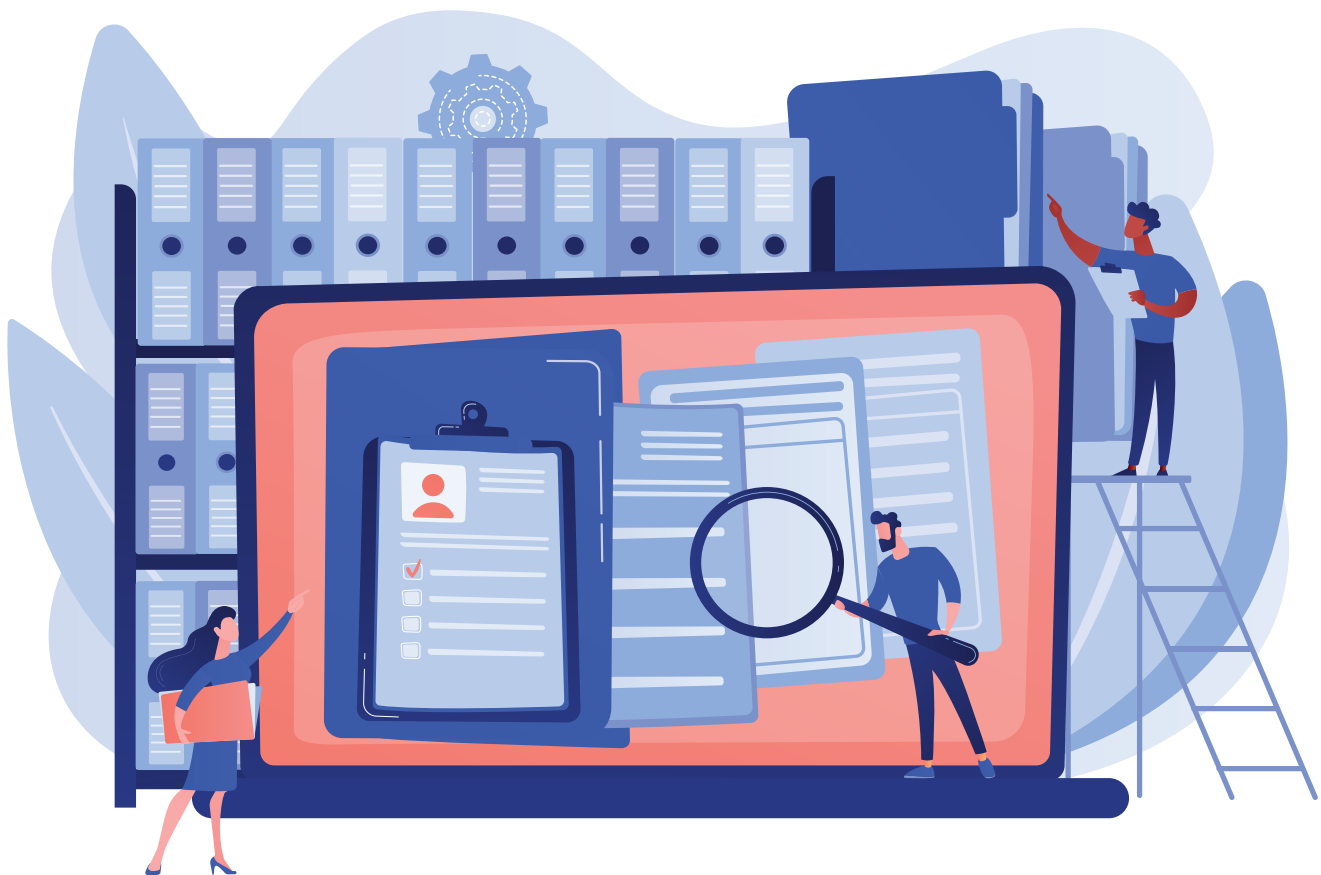
Підготовка підсумкової документації завершується створенням фінального звіту, який відображає всю зібрану інформацію, враховує виклики повномасштабної війни та пропонує конкретні рішення для покращення безпеки територій. Цей звіт є ключовим інструментом для подальшої реалізації змін. При формуванні висновків та рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки пропонуємо дотримуватись наступних принципів :

➤ **Об'єктивність та неупередженість** (всі висновки повинні базуватися на фактичних даних, отриманих під час аудиту. Особисті думки чи припущення слід виключити).

➤ **Чіткість та зрозумілість викладення** (виклад інформації має бути логічним, з чіткою структурою, використанням зрозумілої термінології. Слід уникати складних мовних конструкцій та професійної термінології, яка може бути незрозумілою для пересічного читача).

➤ **Конкретність та практичність рекомендацій** (рекомендації повинні бути реалістичними та здійсненними). Мають враховувати можливості відповідного органу влади (центрального органу виконавчої влади, місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування), балансоотримувача і т.п. щодо ресурсів та часу). Рекомендації варто розподілити за пріоритетністю: негайні заходи (протягом 1 місяця); короткострокові заходи (до 6 місяців); довгострокові заходи (до 1 року і більше).

Схематично прийняття рішень за результатами аудиту безпеки відображено в Додатку 5 до Посібника.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ БЕЗПЕКИ УКРИТТІВ

3.1. Законодавчі засади проведення аудиту безпеки укриттів: міжнародні стандарти, національне законодавство

Міжнародне законодавство, яке регулює організацію, стандарти, утримання захисних споруд цивільного захисту задля забезпечення безпеки цивільного населення під час воєн, збройних конфліктів, природних катастроф та інших надзвичайних ситуацій, включає:

➤ положення Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни³³ (ратифіковано Україною 3 липня 1954 р.) та Додаткові протоколи (1949 р., 1977 р.³⁴ ратифіковані Україною 18 серпня 1989 р.). Ці документи встановлюють обов'язок держав забезпечувати захист цивільного населення під час воєн та збройних конфліктів, включаючи створення та підтримку захисних споруд, які відповідають потребам цивільного населення. Протоколи також підкреслюють необхідність забезпечення гуманітарного доступу до захисних споруд, незалежно від обставин, та вимагають забезпечення умов для збереження життя і здоров'я людей у таких сховищах.

➤ Рекомендації Організації Об'єднаних Націй щодо захисту цивільного населення³⁵. Дані рекомендації включають інструкції щодо розміщення, облаштування та утримання захисних споруд. ООН наголошує на необхідності створення укриттів з урахуванням вимог доступності, стійкості до ударів і надання базових умов для тривалого перебування людей. ООН також рекомендує забезпечення інклюзивності у захисних спорудах (доступності для всіх верств населення, включаючи осіб з інвалідністю, людей старшого віку, дітей та інших вразливих груп).

➤ Стандарти НАТО для захисних споруд цивільного захисту викладені в документах серії STANAG (Standardization Agreements)³⁶. Ці стандарти визначають спільні вимоги для країн-членів Альянсу. Ключові документи:

- STANAG 2280: визначає стандарти для захисних споруд, зокрема вимоги до їхньої конструкції та безпеки.
- STANAG 2281: описує процедури оцінки та аудиту захисних споруд, забезпечуючи їх відповідність встановленим стандартам.

Доступ до повних текстів STANAG обмежений і надається лише країнам-членам НАТО.

➤ Європейські стандарти щодо захисних споруд. У Європейському Союзі розроблені нормативи для будівництва і утримання захисних споруд, що враховують специфіку різних регіонів. Європейські стандарти включають вимоги до міцності конструкцій, санітарних умов, пожежної безпеки, а також рекомендації щодо мінімальної площі на особу і забезпечення вентиляції. Детальні технічні специфікації доступні через національні органи стандартизації (в Україні – ДП «УкрНДНЦ»³⁷) або Європейський комітет з стандартизації (CEN)³⁸.

³³ Конвенція про захист цивільного населення під час війни, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

³⁴ Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977, Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

³⁵ Рекомендації Організації Об'єднаних Націй щодо захисту цивільного населення, <https://emergency.unhcr.org/emergency-assistance/shelter-camp-and-settlement/shelter-and-housing/emergency-shelter-solutions-and-standards>

³⁶ Стандарти НАТО для захисних споруд цивільного захисту, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_124879.htm

³⁷ Національний орган стандартизації ДП «УкрНДНЦ», <https://uas.gov.ua/>

³⁸ Європейський комітет з стандартизації, <https://www.cenelec.eu/european-standardization/>

Ці міжнародні документи та рекомендації формують основні принципи будівництва та функціонування захисних споруд цивільного захисту, створюють підґрунтя для проведення аудиту безпеки з метою підтримки готовності та відповідності захисних споруд сучасним стандартам безпеки. Вони спрямовані на створення безпечного середовища та забезпечення належних умов для тривалого перебування цивільного населення в укриттях, під час воєн, збройних конфліктів, надзвичайних ситуацій.

До національного законодавства, яке регламентує вимоги до проектування, будівництва, облаштування та утримання захисних споруд цивільного захисту належить:

➤ Конституція України (Основний Закон України), як правова основа цивільного захисту в Україні³⁹.

➤ Кодекс цивільного захисту України⁴⁰, який регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів влади, права та обов'язки громадян, підприємств, установ та організацій.

➤ Закон України «Про будівельні норми»⁴¹, визначає правові та організаційні засади розроблення, погодження, затвердження, реєстрації і застосування будівельних норм, зокрема:

- ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту"⁴², встановлюють вимоги до проектування та будівництва захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів) та споруд подвійного призначення із захисними властивостями сховищ або протирадіаційних укриттів.

- ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення"⁴³, встановлюють загальні положення щодо забезпечення доступності будівель і споруд, їх розумного пристосування з урахуванням потреб МГН.

- ДБН В.1.1-7:2016 "Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги"⁴⁴, встановлюють загальні вимоги пожежної безпеки до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, що спрямовані на обмеження поширення пожежі між будинками, обмеження поширення пожежі в будинках; забезпечення безпечної евакуації людей; забезпечення гасіння пожежі та проведення рятування людей під час пожежі; застосування систем протипожежного захисту.

➤ Постанова КМУ «Про порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку» від 10 березня 2017 р. № 138⁴⁵

³⁹ Конституція України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

⁴⁰ Кодекс цивільного захисту України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

⁴¹ Закон України "Про будівельні норми" від 05.11.2009 № 1704-VI, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>

⁴² ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту", https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3225773063500990463?doc_type=2

⁴³ ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення", https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2

⁴⁴ ДБН В.1.1-7:2016 "Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги", https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3080743763845318619?doc_type=2

⁴⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку» від 10 березня 2017 р. № 138, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#Text>

➤ Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації» від 4 березня 2025 р. № 183-р⁴⁶

➤ Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09 липня 2018 року № 579, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 879/32331 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту»⁴⁷.

➤ Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697 «Правил пожежної безпеки в Україні»⁴⁸.

➤ Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747 «Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»⁴⁹.

➤ Державні стандарти України, зокрема:

- ДСТУ 7525:2014 «Вимоги та методи контролювання якості питної води»⁵⁰, стандарт містить нормативи якості питної води і встановлює вимоги до методів її контролювання в централізованому та нецентралізованому питному водопостачанні.

- ДСТУ EN 3-7:2004 "Переносні вогнегасники. Частина 7. Характеристики, вимоги до експлуатаційної придатності та методи випробувань"⁵¹, що діють у сфері пожежної безпеки, стандарт установлює характеристики, вимоги щодо робочих параметрів та методи випробування переносних вогнегасників.

Зазначені нормативно-правові акти та розпорядчі документи є основою для проведення аудиту безпеки укриттів в Україні, необхідність яких передбачена Національним планом дій на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" до 2025 року⁵².

Варто розуміти, що під терміном «укриття», який часто вживається в повсякденному житті українців, йдеться про фонд захисних споруд цивільного захисту (згідно з українським законодавством), призначений для тимчасового перебування людей під час надзвичайних ситуацій.

Відповідно до глави 7, ст. 32 Кодексу цивільного захисту України до фонду захисних споруд цивільного захисту належать: захисні споруди цивільного захисту (сховища, протирадіаційні укриття), споруди подвійного призначення, первинні (мобільні) та найпростіші укриття.

⁴⁶ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації» від 4 березня 2025 р. № 183-р, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-2025-%D1%80#Text>

⁴⁷ Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 579 від 09 липня 2018 року, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 879/32331 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>

⁴⁸ Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 1417 від 30 грудня 2014 року, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697 «Правил пожежної безпеки в Україні», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15>

⁴⁹ Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 400 від 12 травня 2010 року, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747 «Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>

⁵⁰ Державні стандарти України 7525:2014 «Вимоги та методи контролювання якості питної води», https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/1-10672-dstu_voda_pytna.pdf

⁵¹ Державні стандарти України "Переносні вогнегасники. Частина 7. Характеристики, вимоги до експлуатаційної придатності та методи випробувань", https://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page?id_doc=90305

⁵² Розпорядження КМУ від 28.10.2020 № 1544-р «Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

1) **сховище** – це герметична споруда, в якій створені умови для перебування людей та їх захисту протягом певного часу (не менше 48 годин) шляхом виключення або зменшення прогнозованого впливу небезпечних чинників, що можуть виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, застосування зброї масового ураження та звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

2) **протирадіаційне укриття** – це негерметична споруда, в якій створені умови для перебування людей та їх захисту протягом певного часу (не менше 48 годин) шляхом зменшення прогнозованого впливу небезпечних чинників, які можуть виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, та іонізуючого опромінення у разі радіаційної аварії і радіоактивного забруднення місцевості та непрямой дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

3) **споруди подвійного призначення**: будівлі, споруди чи їх окремі частини, призначені для використання за основним функціональним призначенням з метою забезпечення суспільних або господарських потреб, а також мають відповідні захисні властивості та спроектовані, побудовані або пристосовані таким чином, щоб забезпечити умови для тимчасового перебування людей у разі виникнення небезпеки їх життя та здоров'ю під час надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.

До найбільш поширених споруд подвійного призначення належать станції і переходи метрополітену, автодорожні, пішохідні тунелі, автостоянки, паркінги, гаражі, підземні торговельні центри, підприємства громадського харчування та ін.

4) **найпростіше укриття** – це цокольне або підвальне приміщення, інша споруда підземного простору, в якій створені умови для тимчасового перебування людей (не менше 48 годин) у разі виникнення небезпеки їх життя та здоров'ю з метою зменшення непрямой дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів. Прикладом найпростішого укриття можуть слугувати підвальні приміщення багатоквартирних житлових будинків.

5) **первинне (мобільне) укриття** – це технічний виріб, у тому числі блок-модульного типу, призначений для короткострокового (до 4 годин) захисту населення на місцевості шляхом зменшення непрямой дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій. Розміщується у місцях можливого скупчення людей на місцевості (на зупинках транспорту, в парках, місцях відпочинку тощо) в особливий період.

Сховища та протирадіаційні укриття мають конкретні вимоги щодо розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, облаштування (згідно з будівельними нормами, розробленими відповідно до Закону України «Про будівельні норми»).

Споруди подвійного призначення (СПП) підпадають під вищезазначені вимоги в залежності від виду: СПП із захисними властивостями сховищ або СПП із захисними властивостями протирадіаційних укриттів.

Стосовно найпростіших укриттів, то вимоги до захисних властивостей даних об'єктів не унормовані, разом з тим їх облаштування має свої особливості.

Первинне (мобільне) укриття монтується чи вгтовляється відповідно до вимог національних стандартів та/або технічних регламентів, тобто належить до технічних виробів і не є об'єктом будівництва, тому не підпадає під критерії будівельних норм.

Дані об'єкти належать до засобів колективного захисту та мають стратегічне, вирішальне значення для забезпечення захисту населення в ході війни та надзвичайних ситуацій.

Враховуючи щоденні реалії українців саме укриття стали тим прихистком під час вибухів та обстрілів, які дійсно зберігають людські життя.

Згідно з інформацією Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року станом на грудень 2024 року загальна кількість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту на території України, підконтрольній Уряду України, становить 62655 об'єктів, які забезпечують укриття 48,8

% населення, при цьому 19541 об'єкт –захисні споруди цивільного захисту і споруди подвійного призначення, а решта 42443 об'єкти – найпростіші укриття.

Місткість захисних споруд цивільного захисту і споруд подвійного призначення забезпечує укриття орієнтовно 17,5 % населення, а найпростіших укриттів – 31,3 %, у яких загалом можливо укрити приблизно половину населення держави.

Крім того, станом на березень 2025 року готовими до використання за призначенням є 54167 (85,3%) об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, із яких переважну кількість неготових об'єктів становлять саме захисні споруди цивільного захисту (12,4 %), що фактично зменшує кількість об'єктів, які можна використовувати для укриття цивільного населення.

Тому своєчасним є питання запобігання таким загрозам, реагування на потенційні виклики, зокрема шляхом проведення аудиту безпеки укриттів із застосуванням гендерного підходу (це стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ)⁵³ та інклюзивного підходу (полягає у створенні рівних умов та можливостей залучення різних верств населення країни до активної діяльності у всіх сферах суспільного відтворення – економічної, політичної, культурної та ін.)⁵⁴.

3.2. Організація та проведення аудиту безпеки укриттів

Аудит безпеки укриттів – це систематична перевірка готовності та умов укриттів для використання під час воєнних дій та надзвичайних ситуацій.

Мета аудиту – оцінити відповідність укриттів стандартам безпеки та зручності, виявити ризики і недоліки, забезпечити комфортні умови для всіх категорій населення, зокрема маломобільних груп населення (МГН). Аудит допомагає розробляти рекомендації для покращення доступності, інклюзивності та безпеки із врахуванням потреб різних груп дівчат і хлопців, жінок і чоловіків.

В українських реаліях аудит спрямований на оцінку відповідності укриттів законодавчим нормам і стандартам, виявлення та усунення недоліків у конструкції, оснащенні, доступності й утриманні з метою приведення захисної споруди в готовність до використання відповідно до її призначення.

Досвід проведення аудитів дає підстави запропонувати наступні напрями:

I. Аудит технічного стану – перевірка надійності будівельних конструкцій, інженерних систем, герметичності, водопостачання та водовідведення, електропостачання, температури, відносної вологості та ін.

II. Аудит доступності – визначення відповідності вимогам щодо зручного та безпечного доступу для всіх категорій населення, включаючи маломобільні групи населення (МГН).

III. Аудит пожежної безпеки – аналіз протипожежних систем (сигналізації, вогнегасників), наявність евакуаційних шляхів і запасів на випадок пожежі.

IV. Аудит безпеки осіб, які перебувають в укритті – перевірка наявності умов для перебування різних категорій осіб, наявність засобів, спрямованих на протидію насильству та дискримінації за ознакою статі (каналів для зв'язку, зокрема, телефонів чи рації для екстреного виклику Національної поліції України; інформаційних матеріалів, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання; присутність

⁵³ Гендерно орієнтоване врядування. Практичний посібник, <https://shorturl.at/q5WZg>

⁵⁴ Тюріна Д.М. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ ГЕНДЕРНИХ РОЗРИВІВ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ/ Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. - Том 35 (74) № 3 2024, https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/3_2024/16.pdf

соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації; наявність освітлення, що сприяє створенню контрольованого, видимого середовища).

V. Санітарно-гігієнічний аудит – оцінка наявності запасів води, медикаментів, санітарних умов для безпечного перебування людей.

VI. Аудит ресурсів і запасів – аналіз наявності необхідних ресурсів, зокрема їжі, інструментів для ремонту та ін.

VII. Аудит засобів зв'язку – перевірка обладнання для отримання інформації та координації дій.

Ефективне проведення аудиту безпеки укриття полягає в комплексній оцінці його стану, відповідності стандартам і нормам безпеки, а також у виявленні та усуненні потенційних ризиків.

Для якісного та результативного здійснення аудиту безпеки укриттів варто дотримуватись наступних етапів:

1. Формування Робочої групи;
2. Навчання членів/кинь Робочої групи комплексному та холистичному підходу проведення аудиту безпеки укриттів;
3. Вивчення документації членами/кинями Робочої групи обраного об'єкта аудиту;
4. Складання і затвердження робочого плану;
5. Проведення аудиту безпеки обраного об'єкта на місці.

Першочерговим етапом у процесі проведення аудиту безпеки укриттів є формування Робочої групи шляхом видання розпорядчого документа, затвердженого відповідним органом (центральним органом виконавчої влади, місцевим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування).

В документі необхідно затвердити склад Робочої групи (у кількості до 10 осіб) та призначити Голову Робочої групи. Такий підхід забезпечує чітку організацію процесу, належну координацію роботи, визначає відповідальних осіб та сприяє проведенню якісного аудиту з дотриманням існуючих стандартів безпеки.

До складу Робочої групи має бути включено: керівників/ць (центральных органів влади/місцевих органів влади/ посадових осіб місцевого самоврядування), фахівців/чинь структурних підрозділів з питань містобудування та архітектури, соціального захисту населення, освіти та науки, цивільного захисту, охорони здоров'я, фінансистів, командира формування з обслуговування захисної споруди, а також фахівців/чинь територіальних органів та місцевих підрозділів ДСНС, Держпродспоживслужби, уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, експертів/ок з питань гендерної рівності (можливе долучення за згодою експертів/ок з Мережі радників і радниць з гендерних питань*), представників/ць громадських організацій, представників/ць громади, на території якої здійснюється аудит безпеки (особи з інвалідністю: на кріслі-колісному, люди з порушенням зору або з повною/частковою втратою зору, люди з порушенням слуху або частковою/ повною втратою слуху та особи з іншими порушеннями) – *за умови наявності таких осіб в громаді.*

*Довідково:

Мережа радників і радниць з гендерних питань - об'єднує радників та радниць з гендерних питань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій та установ, громадських об'єднань.

Контакти: <https://www.facebook.com/groups/genadsnetwork>

На другому етапі, після затвердження персонального складу Робочої групи, її члени/кині повинні пройти навчання щодо комплексного та холистичного підходу проведення аудиту безпеки укриттів відповідно до визначеної навчальної програми.

На третьому етапі проведення аудиту доцільно зібрати (наприклад, шляхом формування запиту до ЦОВВ/ОВА/ОМС) та проаналізувати наявну документацію захисної споруди, яка підлягатиме аудиту безпеки, оскільки кожен вид укриття, згідно з українським законодавством, має власні вимоги щодо призначення, місткості, конструктивних особливостей, міцності, герметичності, наявності запасів та інших важливих факторів. Даний етап дозволить членам/киням Робочої групи оцінити поточний стан обраного об'єкта аудиту та допоможе підготуватись до практичного обстеження на місцях.

В межах третього етапу робочій групі варто проаналізувати:

- обліковий номер об'єкта (тільки для захисної споруди/споруди подвійного призначення);
- вид об'єкта фонду захисних споруд (сховище, протирадіаційне укриття, споруда подвійного призначення із захисними властивостями сховища, споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття, найпростіше укриття);
- площу (у кв. метрах);
- об'єм (у куб. метрах);
- місткість (осіб);
- тип споруди залежно від розміщення у складі будівель (споруд);
- групу або клас залежно від захисних властивостей (для захисних споруд/споруд подвійного призначення, відповідно до ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту»);
- адресу або місце розташування (для об'єктів, які не є самостійними об'єктами нерухомого майна та яким не присвоєно адресу);
- географічні координати місця розташування (основного входу) та наявність короткого опису місця розміщення об'єкта;
- дату взяття на облік;
- фотографії (входу із табличкою, розміщеною біля нього, основного приміщення для перебування людей, а також інших приміщень (за можливості);
- скановану копія паспорту захисної споруди/споруди подвійного призначення;
- скановану копія технічного паспорта за результатами технічної інвентаризації об'єкта як відповідної споруди та/або сертифіката, виданого органами державного архітектурно-будівельного контролю за результатами прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта;
- акт огляду об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення (для найпростішого укриття);
- реквізити балансоутримувача (-ів) (найменування юридичної або фізичної особи, скорочена назва, код ЄДРПОУ/РНОКПП, контактний номер телефону, адреса електронної пошти, юридична адреса або адреса для листування);
- інформацію про наявність права власності (номер свідоцтва на право власності, дата видачі свідоцтва, назва органу, що видав свідоцтво); форма власності;
- стан готовності та дату проведення останньої оцінки стану готовності (придатності), а також скановану копію акта останньої оцінки стану готовності до використання за призначенням або акта іншого обстеження щодо придатності;
- відомчу приналежність;
- тип системи вентиляції (природна, штучна, комбінована);
- наявні режими фільтровентиляції (чиста вентиляція, фільтровентиляція, фільтровентиляція з регенерацією);
- доступність (дотримання вимог інклюзивності, у тому числі доступу маломобільних верств населення);

- забезпечення режиму доступу до об'єкта в особливий період (у разі встановлення іншого порядку доступу зазначається, який саме);
- інформацію щодо використання захисної споруди у мирний час або основне функціональне призначення споруди подвійного призначення;
- інформацію про технічний та санітарний стани;
- інформацію щодо проведення технічної інвентаризації об'єкта як захисної споруди або споруди подвійного призначення (найменування організації, що здійснила технічну інвентаризацію, номер інвентаризаційної справи або ідентифікатор закінченого будівництвом об'єкта, дата проведення);
- наявність засобів передачі інформації (провідних чи бездротових точок доступу до мережі Інтернет та їх справність);
- реєстровий номер споруди у Єдиному реєстрі об'єктів державної власності (за наявності);
- прізвище, власне ім'я та по батькові відповідальної особи за утримання й експлуатацію об'єкта, її контактний номер телефону та місце розміщення ключів, документації (зокрема адреса);
- рік введення в експлуатацію (прийняття в експлуатацію завершеного будівництвом об'єкта);
- категорію населення, що підлягає укриттю у відповідному об'єкті;
- кількість входів (виходів) та аварійних виходів;
- інформацію про системи опалення, вентиляції, енергоживлення, каналізації, водопостачання, протипожежний стан, наявність вимірювальних приладів, іншого майна (інструменту, інвентарю, агрегатів, механізмів), а також радіоточки міської лінії.

Джерело: Вимоги щодо здійснення обліку об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту⁵⁵

Робоча група для отримання необхідної інформації по укриттю також може скористатись наступним додатком:

Довідково: За даними ДСНС в Україні розпочала роботу оновлена інформаційна система обліку та візуалізації фонду захисних споруд цивільного захисту⁵⁶, яка доступна у застосунку Дія.

У вкладці «Незламність» на інтерактивній мапі можна переглянути адресу, вид, місткість (кількість осіб, яку вміщує), рейтинг, фото укриття та інформацію про доступність для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Разом з тим з міркувань безпеки карта недоступна в Донецькій, Луганській, Запорізькій та Херсонській областях. Мешканці зазначених областей можуть дізнатись інформацію про укриття в органах місцевого самоврядування.

⁵⁵ Наказ Міністерство внутрішніх справ України № 579 від 09 липня 2018 року «Вимоги щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-18#n4>

⁵⁶ Інформаційна система обліку та візуалізації фонду захисних споруд цивільного захисту, <https://dsns.gov.ua/news/ostanni-novini/v-ukrayini-zaprachuvala-onovlena-elektronna-sistema-obliku-fondu-ukrittiv-dlia-civilnogo-naselenia>

Вивчення документації обраного об'єкту аудиту дасть змогу Робочій групі зібрати необхідну інформацію, сформулювати уявлення про об'єкт аудиту та підготуватися до більш детального і точного аналізу безпеки укриття під час польового етапу (здійснення аудиту безпосередньо на обраному об'єкті).

На четвертому етапі робоча група має скласти та затвердити розпорядчим документом робочий план із визначеним переліком завдань, строків їх виконання та відповідальних виконавців.

П'ятий етап –здійснення аудиту безпеки укриття на місцях.

Члени Робочої групи в ході аудиту мають керуватись українським законодавством, що регламентує вимоги до проектування, будівництва, облаштування та утримання захисних споруд цивільного захисту, зокрема: наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09 липня 2018 року № 579, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 879/32331 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» та враховувати норми ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту" та ін.

I. До першого напрямку, відповідно до якого авторами пропонується проводити аудит безпеки укриття належить аудит технічного стану захисної споруди.

Згідно із чинним законодавством вимоги до технічного стану захисної споруди різні для сховищ, протирадіаційних укриттів та найпростіших укриттів. Споруди подвійного призначення (СПП) підпадають під вищезазначені вимоги в залежності від виду: СПП із захисними властивостями сховищ або СПП із захисними властивостями протирадіаційних укриттів.

1. Сховища

- **Міцність конструкцій:** Сховища повинні забезпечувати захист від повітряної ударної хвилі, уламків та інших уражаючих факторів. Конструкції мають витримувати розрахункові навантаження, визначені в розділі 14 ДБН В.2.2-5:2023.
- **Товщина стін:** Товщина стін визначається розрахунком залежно від матеріалу та розрахункових навантажень. Відповідно до ДБН В.2.2-5:2023, мінімальна товщина залізобетонних стін повинна становити 0,2 м для забезпечення захисних властивостей від ударних хвиль та інших загроз.
- **Герметичність:** Сховища повинні бути обладнані герметичними дверима, люками та іншими елементами, що забезпечують повну ізоляцію від зовнішнього середовища, зокрема від проникнення радіоактивних, хімічних та біологічних речовин (ДБН В.2.2-5:2023, 7.5.1.4)
- **Інженерні системи:** Сховища оснащуються системами вентиляції з фільтрацією повітря, автономними джерелами електропостачання, системами водопостачання та каналізації, які забезпечують життєдіяльність укритих осіб протягом встановленого часу. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.1)
- **Водопостачання:** Сховища повинні бути забезпечені запасом питної води з розрахунку 2 літри на особу на добу. Вода може зберігатися в герметичних ємностях або подаватися через систему водопостачання, обладнану зворотними клапанами для запобігання зворотному потоку (ДБН В.2.2-5:2023, 11.3)
- **Каналізація:** Необхідно передбачити систему відведення стічних вод, яка може включати герметичні ємності для збору відходів або підключення до централізованої каналізаційної мережі через зворотні клапани (ДБН В.2.2-5:2023, 11.4.)
- **Електропостачання:** Сховища повинні мати основне та резервне джерела електропостачання. Резервне джерело (наприклад, дизель-генератор) повинно забезпечувати роботу систем вентиляції, освітлення та інших критичних систем протягом не менше 48 годин (ДБН В.2.2-5:2023, 11.5)
- **Освітлення:** Сховища повинні бути обладнані як основним, так і аварійним освітленням. На випадок відключення основного живлення необхідно забезпечити аварійне освітлення, яке може функціонувати від автономних джерел (акумуляторів або генераторів) . Аварійне освітлення повинне забезпечувати безпечну евакуацію людей із приміщення (ДБН В.2.2-5:2023, 11.5.11)
- **Температура:** Рекомендована температура всередині сховища має бути в межах +18°C до +25°C для забезпечення комфортних умов перебування. (ДБН В.2.2-5:2023,. 9.9.1, 11.2.1.7)

- **Відносна вологість:** Відносна вологість повітря повинна підтримуватися на рівні 60-75%, що відповідає нормам для забезпечення нормального самопочуття людей. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.2.1.7)

Протирадіаційні укриття (ПРУ)

- **Міцність конструкцій:** Конструкції ПРУ повинні забезпечувати захист від радіаційного випромінювання шляхом використання матеріалів з високими захисними властивостями. Конструкції мають витримувати навантаження, визначені в розділі 14 ДБН В.2.2-5:2023.
- **Товщина стін:** Товщина стін визначається розрахунком з урахуванням необхідного коефіцієнта послаблення радіації. Для цегляних стін товщина може становити від 510 мм і більше, залежно від необхідного рівня захисту. Товщина та матеріал стін визначаються розрахунками, наведеними в додатку Г ДБН В.2.2-5:2023.
- **Герметичність:** ПРУ не обов'язково повинні бути повністю герметичними, але повинні забезпечувати мінімізацію проникнення радіоактивних речовин.
- **Інженерні системи:** ПРУ оснащуються системами природної або примусової вентиляції, можуть мати автономні джерела електропостачання та мінімальні засоби водопостачання. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.1.2)
- **Водопостачання:** Протирадіаційні укриття повинні бути забезпечені запасом питної води з розрахунку 2 літри на особу на добу. Вода може зберігатися в герметичних ємностях або подаватися через систему водопостачання, обладнану зворотними клапанами. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.3.1)
- **Каналізація:** Необхідно передбачити систему відведення стічних вод, яка може включати герметичні ємності для збору відходів або підключення до централізованої каналізаційної мережі через зворотні клапани. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.4)
- **Електропостачання:** Протирадіаційні укриття повинні мати основне та резервне джерела електропостачання. Резервне джерело повинно забезпечувати роботу систем вентиляції, освітлення та інших критичних систем протягом не менше 24 годин. (ДБН В.2.2-5:2023, п. 11.5)
- **Освітлення:** Протирадіаційні укриття повинні мати основне та аварійне освітлення. На випадок зникнення основного джерела живлення необхідно передбачити аварійне освітлення, що працює від автономних джерел живлення (наприклад, акумуляторів або генераторів). Аварійне освітлення повинне забезпечувати безпечну евакуацію людей із приміщення. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.5.14)
- **Температура:** У протирадіаційних укриттях температура повинна підтримуватися на рівні від +18°C до +25°C для мінімізації впливу на здоров'я людей під час перебування у сховищі. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.2.1.7)
- **Відносна вологість:** Оптимальна вологість має бути в межах 60-75%, що забезпечує комфортне перебування і запобігає розвитку конденсату на стінах та стелі. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.2.1.7)

Найпростіші укриття

- **Міцність конструкцій:** Найпростіші укриття призначені для захисту від уламків та легких уражаючих факторів. Конструкції повинні забезпечувати мінімальний рівень захисту та бути стійкими до обвалення. Чинним законодавством вимоги до даних об'єктів не унормовано, проте необхідні захисні властивості найпростішого укриття, як правило забезпечують стіни 2 – 2,5 цеглини завтовшки, або з цільних залізобетонних конструкцій (блоків, панелей) товщиною від 56 см, шар ґрунту товщиною 67 – 78 см (мішок з піском (ґрунтом), укладений поперек конструкції (ряду). У разі, якщо будівельні конструкції мають меншу товщину, можливо збільшення їх захисних властивостей шляхом додаткового обкладення мішками з ґрунтом (піском), встановлення екранів із залізобетонних конструкцій (панелей, блоків тощо) та/або комбінованим способом. Для заглиблених об'єктів будівництва із залізобетону або цегли, верхня частина яких не відповідає зазначеним рекомендаціям, можливе збільшення захисних властивостей шляхом обкладення їх мішками з ґрунтом (піском), насипання земляного обвалування та ін.

- **Товщина стін:** Конкретні вимоги до товщини стін для найпростіших укриттів не встановлені, але рекомендується використовувати стіни товщиною не менше 250 мм для цегляних конструкцій та 200 мм для бетонних.
- **Герметичність:** Герметичність для найпростіших укриттів не є обов'язковою вимогою.
- **Інженерні системи:** Зазвичай найпростіші укриття не оснащуються спеціальними інженерними системами, але можуть мати елементарні засоби вентиляції та освітлення.
- **Водопостачання:** Найпростіші укриття не вимагають обов'язкового забезпечення водопостачанням, але рекомендується мати запас питної води з розрахунку 2 літри на особу на добу. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.3)
- **Каналізація:** Стационарна система каналізації не є обов'язковою. Рекомендується використовувати переносні санітарні засоби або герметичні ємності для збору відходів. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.4)
- **Електропостачання:** Найпростіші укриття не вимагають обов'язкового електропостачання. Рекомендується мати переносні джерела світла, такі як ліхтарі на батарейках. (ДБН В.2.2-5:2023, п. 9.4.2)
- **Освітлення:** Найпростіші укриття забезпечуються резервним штучним освітленням (електричними ліхтарями, газовими лампами тощо);
- **Температура:** У найпростіших укриттях не регламентуються суворі норми щодо температури, однак рекомендується забезпечити умови, наближені до +18°C - +25°C, якщо це можливо. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.2.1.7)
- **Відносна вологість:** Для найпростіших укриттів також немає чітких вимог щодо підтримання вологості, але рекомендується зберігати її в межах до 75% для запобігання створенню несприятливих умов. (ДБН В.2.2-5:2023, 11.2.1.7)

Аудит технічного стану захисної споруди здійснюється Робочою групою шляхом зовнішнього огляду та оцінки:

- загального стану приміщень, входів, оголовків аварійних виходів, гідроізоляції, повітрозабірних і витяжних каналів, обвалування окремо розташованих і підсіпка покриття у вбудованих захисних спорудах, покрівлі та бічних поверхонь гірничих виробок, кріплення і захисно-герметичних перемичок;

- дверей (воріт, ставень), механізмів задраювання, захисних пристроїв, системи вентиляції, водопостачання, каналізації, електропостачання, автоматики та іншого інженерного обладнання;

- температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди;

- герметичності захисної споруди (для сховища) та ін.

При дослідженні надійності будівельних конструкцій та захисних пристроїв технічного стану захисних споруд Робочою групою відповідно до виду обраного об'єкта аудиту (сховище, протирадіаційне укриття, споруда подвійного призначення, найпростіше укриття) та вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту здійснюється огляд щодо:

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
№ п.п.	Критерії оцінки *	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність в огорожувальних конструкціях незахищених отворів, через які можливе сполучення внутрішніх приміщень споруди з атмосферою			
2.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості			
3.	Неправильна установка захисно-герметичних воріт, дверей з урахуванням напрямку їх відкривання і захисних властивостей, нещільне їх прилягання до комінгса, несправність механізмів задраювання			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
№ п.п.	Критерії оцінки *	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
4.	Відсутність або несправність противибухових пристроїв і розширювальних камер на повітрозаборах			
5.	Несправність або відсутність герметичних клапанів, передбачених проектною документацією			
6.	Відсутність запірної арматури на мережах водопроводу, каналізації, тепlopостачання, сальникових та інших пристроях у місцях прокладання кабелів і трубопроводів			
7.	Невідповідність конструкцій оголовків систем вентиляції та аварійних виходів вимогам відповідних будівельних та технічних норм			
8.	Відсутність обладнання систем вентиляції, відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння			
9.	Затоплення приміщень захисної споруди			
10.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- і водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку та оповіщення);			
11.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:			
11.1	вентиляторів;			
11.2	редукторів електроручних вентиляторів;			
11.3	дизельних електростанцій та обладнання для їх пуску;			
11.4	фекальних насосів, ємностей фекальних резервуарів;			
11.5	електричних мереж та електрообладнання;			
11.6	ємностей для води та систем її розбору;			
12.	Відсутність паливно-мастильних матеріалів для дизельних електростанцій (для захисних споруд, що перебувають у постійній готовності до використання за призначенням)			
	Додатково:			
13.	Наявність тимчасових електричних та інших інженерних мереж, а також незакріплених електричного обладнання і світильників			
14.	Наявність світильників із незахищеними лампами розжарювання (їх використання не допускається)			
15.	Використання люмінесцентних ламп (їх використання не допускається).			
16.	Невідповідність нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (Температура у сховищах повинна підтримуватися на рівні від +10°C до +30°C, а вологість – у межах 50-70%.)			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			

* Додаток 13 до Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту (пункт 9 глави 2 розділу VI), Наказ МВС № 579 від 09 липня 2018 року

Протирадіаційні укриття/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
№	Критерії оцінки *	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості;			
2.	Відсутність дверей на входах і виходах, люків на аварійних виходах;			
3.	Відсутність передбаченого проектною документацією обладнання систем вентиляції			

Протирадіаційні укриття/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
№	Критерії оцінки *	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
4.	Відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння			
5.	Затоплення приміщень захисної споруди			
6.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- та водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку і оповіщення);			
7.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:			
7.1	вентиляторів;			
7.2	редукторів електроручних або ручних вентиляторів			
7.3	електричних мереж та електрообладнання			
	Додатково			
8.	Наявність тимчасових електричних та інших інженерних мереж, а також незакріплених електричного обладнання і світильників			
9.	Наявність світильників із незахищеними лампами розжарювання (їх використання не допускається)			
10.	Використання люмінесцентних ламп (їх використання не допускається).			
11.	Невідповідність нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (Температура у сховищах повинна підтримуватися на рівні від +10°C до +30°C, а вологість – у межах 50-70%.)			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			

* Додаток 13 до Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту (пункт 9 глави 2 розділу VI) Наказ МВС № 579 від 09 липня 2018 року

Щодо вимог до найпростіших укриттів, чинним законодавством наразі не визначені чіткі вимоги до зовнішніх огорожувальних конструкцій, матеріалу з яких їх виготовлено, об'ємно-планувальних та конструктивних рішень будівель (споруд, приміщень). Водночас з метою забезпечення захисних властивостей від дії звичайних засобів ураження важливо, щоб несучі та зовнішні огорожувальні конструкції (стіни, перекриття, покриття) найпростіших укриттів були виготовлені із залізобетону, цегли або інших кам'яних матеріалів. Також можливо використання будівель (споруд, приміщень) з інших матеріалів за умов їх заглиблення у землю.

Найпростіше укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність великих отворів у зовнішніх огорожувальних конструкціях			
2.	Наявні отвори (крім дверних), з відсутністю можливості їх закладки (мішками з піском або ґрунтом, бетонними блоками, цегляною кладкою тощо);			
3.	Неменше ніж два евакуаційних виходи, один з яких може бути аварійним**			
4.	Через приміщення, призначені для перебування населення, яке підлягає укриттю, проходять водопровідні та каналізаційні магістралі, інші магістральні інженерні комунікації (за винятком внутрішньобудинкових інженерних мереж).			
5.	Приміщення мають нерівну підлогу, непридатну для встановлення лав, нар, інших місць для сидіння та лежання;			

Найпростіше укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
6.	У приміщенні зберігаються легкозаймисті, хімічно та радіаційно небезпечні речовини, небезпечне обладнання, що не підлягає демонтажу або не може бути демонтоване у термін до 24 годин;			
7.	Висота приміщень об'єкту, зокрема дверних отворів, становить менше 2 м (допускається не менше 1,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на її будівництво)			
8.	До виступаючих частин окремих будівельних конструкцій та інженерних комунікацій (за винятком дверних отворів) – менше 1,4 м.			
9.	Дверні отвори перетинаються будівельними конструкціями або інженерними комунікаціями			
10.	Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом) або захисними екранами (кам'яними, цегляними або залізобетонними) на висоту менше 1,7 м			
11.	Відсутня примусова або природна вентиляція в основних приміщеннях, призначених для укриття населення			
12.	Затоплення приміщень захисної споруди			
13.	Відсутність запасів питної води (2 літри на особу на добу) та технічної води (за відсутності централізованого водопостачання);			
14.	Відсутність виносних баків, що щільно закриваються, для нечистот (для неканалізованих будівель і споруд);			
15.	Відсутність основного або резервного штучного освітлення (електричні ліхтарі, свічки тощо);			
16.	Невідповідність рекомендованим нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (умови наближені до +10°C - +25°C, та вологість не більше 75%) якщо це можливо.			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			

**** У разі планування укриття у споруді подвійного призначення або найпростішому укритті місткістю менше 50 осіб у ньому допускається наявність одного евакуаційного виходу**

II. Другим напрямом проведення аудиту безпеки укриття є аудит доступності – визначає, наскільки укриття відповідає вимогам щодо зручного та безпечного доступу для всіх категорій населення, включаючи маломобільні групи населення (МГН).

Довідково : Маломобільні групи населення згідно зі словником Довідника безбар'єрності: Окрім осіб з інвалідністю, в цю групу також входять люди, які відчувають складнощі під час самостійного пересування через незручне й недоступне середовище. До них належать: люди з тимчасовими фізичними порушеннями; люди старшого віку; вагітні жінки; діти до 7 років з батьками або особами, що їх супроводжують; батьки з візками, люди зі значно більшою або меншою за середню масою тіла, значно вищі або нижчі за середній зріст.
--

Аудит доступності укриттів є важливим кроком для підвищення готовності захисних споруд до використання за призначенням, підвищуючи їхню ефективність і безпеку для всіх користувачів. В українському законодавстві вимоги до доступності сховищ, протирадіаційних укриттів та споруд подвійного значення практично не відрізняються, тому критерії для їх оцінки зазначені в спільній формі.

Основні причини необхідності проведення аудиту доступності:

1. Безпека та ефективність евакуації: У разі надзвичайних ситуацій людям важливо швидко знайти та дістатися до укриття. Аудит допомагає виявити та усунути перепони, що можуть ускладнити доступ для маломобільних груп населення.

2. Відповідність законодавчим нормам: Державні будівельні норми та інші нормативні акти встановлюють чіткі вимоги до доступності захисних споруд. Аудит дозволяє визначити, наскільки укриття відповідає цим вимогам, і забезпечити його відповідність законодавству.

3. **Захист прав людини та забезпечення інклюзивності:** Доступність є базовим правом для всіх людей, включаючи тих, хто має обмежені можливості пересування або потребує додаткових засобів орієнтації, таких як тактильні або аудіопоказники. Проведення аудиту дозволяє переконатися, що укриття пристосоване для всіх, незалежно від фізичних можливостей.

4. **Поліпшення умов перебування:** Аудит доступності також сприяє підвищенню комфорту всередині укриттів. Це може включати належне освітлення, наявність, інформаційних вказівників та інших елементів, які полегшують орієнтацію і пересування всередині укриття.

В ході аудиту безпеки доступності укриття члени Робочої групи мають дослідити наявність безперешкодного доступу у захисну споруду в залежності від її виду, оцінити та перевірити відповідність наступним критеріям:

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, показники установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?			
2.	Підходи до зовнішніх дверей, двері й сходові марші в справному стані?			
3.	Чи розчищені від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду підходи до захисних споруд?			
4.	Чи входи до захисної споруди забезпечують вільний доступ усередину, можливість користування ними особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення й мають достатню пропускну спроможність?			
5.	Перед входними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?			
6.	Місце розташування захисної споруди позначається за допомогою таблички (напису) та показників руху до неї ?			
7.	Біля входних дверей до захисної споруди наявна табличка розміром 60х50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням номера споруди, її власника або юридичної особи, яка утримує її на балансі?			
8.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?			
9.	На табличці зазначено місце зберігання ключів, особа, відповідальна за утримання та експлуатацію сховища в мирний час, її місце перебування і номер телефону?			
10.	До замків від дверей і ставень захисної споруди наявні не менше двох комплектів ключів? Один комплект зберігається у відповідальній особі, інший в опечатаному вигляді – у посадовій особи або в структурному підрозділі балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі?			
11.	На табличці зазначено місце перебування й телефон посадової особи (структурного підрозділу балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі) в якого в опечатаному вигляді зберігається інший комплект ключів ?			
12.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на будівництво)), що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?			

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
13.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм? Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?			
14.	Чи наявна системи візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?			
15.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?			
16.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопоказчиків?			
17.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?			
18.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Найпростіше укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, покажчики установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?			
2.	Чи розчищені підходи до захисних споруд від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду?			
3.	Входи захищено від атмосферних опадів павільйонами або навісами?			
4.	Чи наявні аварійні виходи***?			
5.	Чи обладнано входи засобами для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення?			
6.	Перед входними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?			
7.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на будівництво), що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?			
8.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм?. Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?			
9.	Чи є технічна можливість дообладнання для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у термін до 24 год?			

Найпростіше укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
10.	Чи установлені написи-показники до розташування найпростішого укриття і включені світлові сигнали «Вхід»?			
11.	Чи розміщена біля вхідних дверей найпростішого укриття табличка розміром 60х50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням місцезнаходження споруди, її балансоутримувача, номер телефону особи, відповідальної за утримання та експлуатацію споруди в мирний час, адреса і місце зберігання ключів?			
12.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?			
13.	Чи наявна системи візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?			
14.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?			
15.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопоказників?			
16.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?			
17.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

*** У разі планування укриття у споруді подвійного призначення або найпростішому укритті місткістю менше 50 осіб у ньому допускається наявність одного евакуаційного виходу

III. Аудит пожежної безпеки в укриттях є третім і надзвичайно важливим напрямом аудиту безпеки укриттів, що спрямований на забезпечення безпечних умов перебування людей під час надзвичайних ситуацій. Основною метою цього аудиту є перевірка відповідності укриття вимогам пожежної безпеки, що мінімізує ризик виникнення пожежі та сприяє безпечній евакуації людей у разі надзвичайної події.

Основні причини проведення аудиту пожежної безпеки в укриттях:

1. **Захист життя та здоров'я людей.** Укриття повинні бути готовими до перебування великої кількості людей, що підвищує ризик виникнення небезпечних ситуацій, включаючи пожежу. Аудит дозволяє переконатися, що система пожежної безпеки функціонує належним чином, а евакуаційні шляхи є вільними і добре позначеними.

2. **Дотримання нормативних вимог.** Пожежна безпека укриттів регулюється державними стандартами та нормативами, що визначають необхідність встановлення систем пожежогасіння, аварійного освітлення, пожежних сигналізацій та інших заходів безпеки. Аудит допомагає виявити невідповідності та усунути їх, забезпечуючи відповідність укриття вимогам законодавства.

3. **Забезпечення безпеки обладнання та інфраструктури.** Аудит перевіряє стан пожежної сигналізації, справність систем вентиляції, наявність і доступність вогнегасників, а також їхнє правильне розташування. Це знижує ризик пошкодження інфраструктури укриття і обладнання, яке може бути необхідним для тривалого перебування людей.

4. **Ефективна організація евакуації.** У разі пожежі швидкість та чіткість евакуації є критичними. Аудит пожежної безпеки дозволяє перевірити наявність та належний стан евакуаційних шляхів, позначень, систем аварійного освітлення та вентиляції диму, що полегшує швидкий вихід людей із укриття.

5. **Попередження пожежних ризиків.** Аудит дозволяє виявити можливі джерела небезпеки та запобігти шляхом підвищення рівня пожежної профілактики, зокрема завдяки правильному розміщенню електричних мереж та дотриманню правил зберігання легкозаймистих матеріалів (наприклад, палива для дизельних електрогенераторів).

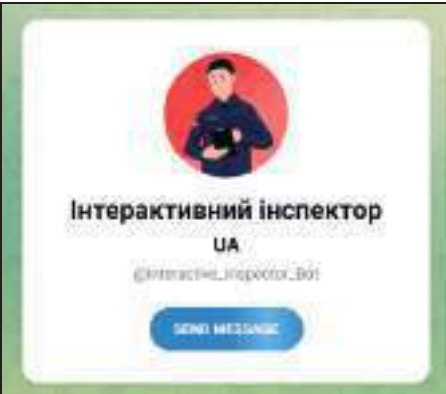
В ході аудиту пожежної безпеки сховищ, протирадіаційних укриттів та найпростіших укриттів, члени Робочої групи, мають переконатись чи дотримані вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697, а також державних будівельних норм (ДБН В.1.1-7:2016 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту") і національних стандартів (зокрема ДСТУ EN 3-7:2004 "Переносні вогнегасники. Частина 7. Характеристики, вимоги до експлуатаційної придатності та методи випробувань"), що діють у сфері пожежної безпеки, та наказу МВС № 579 від 09.07.2018 "Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту".

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Захисна споруда забезпечена первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, у кількості, визначеній відповідно до чинних норм, наприклад ДСТУ EN 3-7:2004: - Для приміщень площею до 50 м²: Один вогнегасник з масою заряду 4-5 кг (порошковий) або 5 л (вуглекислотний). - Для приміщень площею від 50 до 100 м²: Два вогнегасники аналогічної ємності. - Для приміщень площею понад 100 м²: Кількість вогнегасників визначається з розрахунку 1 вогнегасник на кожні додаткові 50 м².			
2.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?			
3.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги? Закріплені на вертикальній поверхні (стіна, колона) або встановлені у спеціальні підставки? <i>Розміщення вогнегасників безпосередньо на підлозі не допускається.</i>			
4.	Чи передбачені системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації?			
4.1.	Системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації у разі їх наявності, перебувають у справному стані?			
5.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?			
6.	Вентиляційні системи захисних споруд забезпечують видалення продуктів горіння та запобігати поширенню диму у разі пожежі?			

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
7.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не захаращені)?			
8.	Місця розташування первинних засобів пожежогасіння, план евакуації із захисної споруди позначені і освітлені?			
9.	Матеріали, що використовуються в конструкціях захисної споруди, мають відповідний клас пожежної небезпеки, що забезпечує необхідний рівень вогнестійкості?			
10.	Чи застосовуються горючі синтетичні матеріали при виготовленні нар та іншого обладнання захисної споруди?			
11.	Трубопроводи систем внутрішнього протипожежного водопостачання та інших систем пожежогасіння пофарбовані в червоний колір?			
12.	Чи наявні в захисній споруді вогненебезпечні та вибухонебезпечні рідини та предмети?			
13.	Приміщення зі змонтованими регенеративними установками (у разі їх наявності) оснащені засобами пожежогасіння – ящиками з піском, покривалами з азбестового матеріалу, сертифікованими вуглекислотними або порошковими вогнегасниками?			
14.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки? <i>(відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)</i>			
15.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні захисної споруди?			
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)			
Найпростіше укриття				
1.	Наявність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації?			
1.1.	Справність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації у разі їх наявності?			
2.	Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом)?			
3.	Наявність не менше одного виходу для евакуації, що забезпечує вільний доступ назовні? <i>(В найпростішому укритті місткістю менше 50 осіб допускається наявність одного евакуаційного виходу)</i>			
4.	Забезпеченість укриття первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, відповідно до встановлених норм для приміщень відповідного функціонального призначення?			
5.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?			
6.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги? Закріплені на вертикальній поверхні (стіна, колона) або встановлені у спеціальні підставки? <i>Розміщення вогнегасників безпосередньо на підлозі не допускається.</i>			
7.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?			
8.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не захаращені)?			
9.	Вентиляційна система укриття (примусова або природна) забезпечує видалення продуктів горіння та запобігає поширенню диму у разі пожежі?			
10.	Місця розташування первинних засобів пожежогасіння, план евакуації із захисної споруди позначені і освітлені?			

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
11.	Матеріали, що використовуються в конструкціях захисної споруди, мають відповідний клас пожежної небезпеки, що забезпечує необхідний рівень вогнестійкості?			
12.	Чи застосовуються горючі синтетичні матеріали при виготовленні нар та іншого обладнання захисної споруди?			
13.	Чи наявні в укритті легкозаймисті, хімічно та радіаційно небезпечні речовини?			
14.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні укриття?			
15.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки? (відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)			
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)			

Робочій групі може стати в нагоді:

Сервіс «Інтерактивний інспектор», розробником якого є Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Мета даного сервісу (чат-боту) – спростити процедуру отримання інформації стосовно типу та необхідної кількості вогнегасників, оцінки ступеня ризику від впровадження господарської діяльності, визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпечністю, визначення класу зони, а також допомогти в один клік потрапити на портал електронних послуг ДСНС⁵⁷.

https://t.me/Interactive_Inspector_Bot

Дотримання вимог пожежної безпеки є критичним аспектом експлуатації всіх видів захисних споруд, що забезпечує безпечне перебування населення під час надзвичайних ситуацій.

IV. Четвертий напрям здійснення аудиту укриттів це аудит безпеки осіб, які перебувають в укритті – наявність умов для перебування різних категорій осіб, наявність засобів спрямованих на протидію насильству та дискримінації за ознакою статі (каналів для зв'язку, зокрема, телефонів чи рації для екстреного виклику Національної поліції України; інформаційних матеріалів, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання; присутність соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації; наявність освітлення, що сприяє створенню контрольованого, видимого середовища).

Основна мета даного напряму аудиту – впевнитися, що укриття готове захистити людей і забезпечити необхідні (прийнятні) умови для їхнього перебування, навіть у складних обставинах. Це комплексний підхід, спрямований на створення надійного й безпечного простору, де кожен елемент продуманий для ефективного реагування в критичні моменти.

В ході аудиту безпеки осіб, які перебувають в укритті члени Робочої групи мають оцінити та перевірити відповідність наступним критеріям:

⁵⁷ Портал електронних послуг ДСНС, <https://pl.dsns.gov.ua/interaktivnii-inspektor>

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Чи відповідає місткість захисної споруди затвердженим нормам ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту"			
1.1.	Мінімальна площа сховища - 0,5 м² на одну людину			
1.2.	Мінімальна площа протирадіаційне укриття - 0,6 м² на одну людину			
1.3.	Мінімальна площа найпростішого укриття - 0,4 м² на одну людину (при триярусному розміщенні нар)			
2.	Достатність місць для сидіння в розрахунку 1 нари (дво-триярусні) на 4-6 осіб			
3.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб, які прибули з дітьми (Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)			
4.	Наявність медичної кімнати або простору біля огорожувальної конструкції ближче до повітроводів для розміщення людей похилого віку і людей з поганим самопочуттям (Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)			
5.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб з домашніми тваринами ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
6.	Наявність окремих (роздільних) санітарних приміщень для жінок та чоловіків згідно з ДБН В.2.2-5:2023			
7.	Доступні санітарні приміщення для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (розміри кабіни не менше: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м, допоміжні поручні, простір для розміщення крісла-коляски, дитячого візка)			
8.	Наявність спеціальних місць для годування та сповивання дітей ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
9.	Наявність ігрової зони для дітей до 11 років (спеціально відведеного місця), що сприяє психологічному розвантаженню ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
10.	Розділення зон для сну або відпочинку у разі довготривалого перебування в захисній споруді з врахуванням гендерних аспектів			
11.	Наявність легкодоступних зон для відпочинку, зокрема місць для сидіння розташованих на оптимальній висоті для осіб старшого віку (у разі триярусного розміщення, особам з інвалідністю та МГН відводити місця 1 ярусу)			
12.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) волонтерів або соціальних працівників, які допоможуть зорієнтуватися в укритті та нададуть необхідну інформацію потребуючим			
12.1.	Наявність засобів протидії насильству та дискримінації за ознакою статі в захисних спорудах:			
12.2.	Інформаційні матеріали: Плакати, буклети та інші матеріали, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання.			
12.3.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) кваліфікованих осіб, зокрема соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації.			
13.	Канали для зв'язку (зокрема, телефони чи рації для екстреного виклику) дозволяють швидко повідомити про порушення Національну поліцію України, 1547 - цілодобову та безкоштовну Гарячу лінію з протидії торгівлі			

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
	людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.			
14.	Чи наявний рівень освітлення сприяє створенню контрольованого, видимого середовища, що в свою чергу допомагає знизити ризик насильства та агресії?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

V. До п'ятого напрямку здійснення аудиту безпеки укриттів належить – санітарно-гігієнічний аудит.

Даний напрям є важливим етапом забезпечення безпеки та комфорту під час перебування людей в умовах надзвичайної ситуації. Санітарно-гігієнічний аудит полягає у перевірці умов гігієни, доступності санітарних засобів і забезпечення належного мікроклімату, що в свою чергу допоможе виявити й усунути ризики для здоров'я, які можуть виникнути під час перебування у замкненому просторі, де багато людей змушені знаходитися разом протягом тривалого часу.

Основні цілі та важливість санітарно-гігієнічного аудиту:

1. Захист здоров'я та запобігання захворюванням:

- У замкнених просторах з великою кількістю людей зростає ризик передачі інфекційних захворювань. Аудит забезпечує належний рівень чистоти, доступ до санітарних засобів, що допомагає знизити ризик зараження та розповсюдження інфекцій.

2. Забезпечення належних умов для особистої гігієни:

- Перевірка санітарних умов, таких як туалети, умивальники для миття рук, дозволяє підтримувати комфортні умови для людей різного віку і статі, особливо для вразливих категорій населення (люди старшого віку, сім'ї з дітьми).

3. Підтримка психологічного комфорту:

- Доступ до чистих санітарно-гігієнічних засобів створює відчуття безпеки та комфорту, що допомагає зменшити стрес під час перебування в укритті. Належні умови для особистої гігієни мають позитивний вплив на психологічний стан людей.

4. Дотримання нормативних вимог:

- Санітарно-гігієнічний аудит гарантує відповідність укриттів чинним нормативним актам і будівельним нормам, зокрема: наказ МВС № 579 від 09.07.2018, наказ МОЗ № 400 від 12.05.2010 ДБН В.2.2-5:2023. Це дозволяє впевнитися, що укриття відповідає стандартам безпеки та підготовлене до використання.

5. Підтримка готовності укриттів до тривалого перебування:

- Аудит допомагає перевірити, чи є укриття забезпеченим усім необхідним для тривалого перебування, наприклад, запасами води, засобами для видалення відходів.

Проведення санітарно-гігієнічного аудиту гарантує, що укриття підготовлене до прийому людей, відповідає стандартам безпеки і створює комфортне середовище, що сприяє захисту здоров'я та підтримці психологічного стану всіх, хто перебуває в укритті.

В межах цього напрямку членам/киням Робочої групи варто дослідити та перевірити відповідність наступним критеріям:

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/ Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Чи наявна і діюча водопровідна мережа?			
2.	У разі відсутності водопроводу, чи передбачені місця для розташування переносних ємностей (баків, резервуарів) для питної води з розрахунку 2 л/добу на одну особу, яка підлягає укриттю?			
3.	У разі наявності баків (ємностей) для питної води, чи забезпечують вони нормативну якість води згідно з вимогами Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»?			
4.	Чи підлягає знезараженню вода в ємностях за допомогою спеціальних знезаражувальних речовин (розчинів), дозволених для використання Міністерством охорони здоров'я			
5.	Основне приміщення для укриття поділене на окремі приміщення/блоки?			
6.	Чи наявна і працює каналізаційна мережа, що дозволяє змив унітазів?			
7.	Чи наявні фекальні баки у разі якщо система каналізації або зовнішнього водопостачання пошкоджена або вийшли з ладу?			
8.	Чи забезпечені окремі туалети для чоловіків і жінок відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023, з розрахунком на кількість осіб: один унітаз на кожні 50 осіб – для жінок; один унітаз та один пісуар на кожні 100 осіб – для чоловіків;			
9.	Чи наявний умивальник та миючі засоби?			
10.	Наявність універсального санітарно-гігієнічного приміщення для осіб з інвалідністю та МГН (для місткості захисної споруди від 200 осіб на кожні наступні 200 осіб плюс одне приміщення) згідно з ДБН В.2.2-40:2018.			
11.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими здійснюється обробка санітарних вузлів, приміщень для встановлення виносних баків для нечистот, <i>наприклад суміш, що складається з 0,5 % розчину двох третин основної солі гіпохлориту кальцію?</i>			
12.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими дезінфікуються руки та взуття після відвідування санвузлів (приміщень для виносної тари для нечистот). <i>Можливе використання для дезінфекції рук 0,3 % розчину хлораміну, дезінфекції взуття шляхом обтирання його об'ємом, просочені 0,5 % розчином хлораміну.</i>			
13.	Наявність мішків для збирання відходів.			
14.	Наявність хімічних консервантів дозволених для використання МОЗ для додавання в мішки, заповнені сміттям та відходами.			
15.	Забезпеченість лікарськими засобами та медичними виробами для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах (згідно з додатком 21 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

VI. Шостий напрям здійснення аудиту безпеки укриття – це аудит ресурсів і запасів.

На цьому етапі перевіряється готовність укриття забезпечити людей життєво - необхідним для тривалого та безпечного перебування в умовах надзвичайної ситуації. Такий аудит включає перевірку різноманітних категорій ресурсів, зокрема місць для зберігання продуктів харчування, безпосередньо

продукти харчування, інвентаря і майна для організації харчування, інструментів для аварійного ремонту, ремонтних матеріалів, інвентаря для прибирання приміщень та ін.

В ході проведення цього напряму аудиту члени/кині Робочої групи, мають оцінити та перевірити відповідність наступним критеріям:

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність контейнерів для зберігання продуктів харчування			
2.	Чи забезпечений необхідний запас продуктів харчування тривалого зберігання?			
3.	Чи забезпечується санітарний нагляд за зберіганням продуктів харчування (у разі його наявності)?			
4.	Чи наявне місце для приготування їжі?			
5.	Наявність інвентарю і майна для організації харчування (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
6.	Наявність шанцевого інструменту (лопати штикові та совкові, лом, сокири, пилки-ножівки по дереву, по металу тощо), згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
7.	Наявність ремонтного матеріалу (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
8.	Наявність інвентарю для прибирання приміщень (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

VII. До заключного сьомого напряму здійснення аудиту безпеки в укриттях належить аудит засобів зв'язку.

Системи зв'язку в укриттях – це важлива складова, яка забезпечує зв'язок як усередині укриття, так і з зовнішнім середовищем, що особливо важливо під час надзвичайних ситуацій. Відповідно до українського законодавства, зокрема Державних будівельних норм, такі системи повинні відповідати конкретним вимогам для забезпечення надійного функціонування навіть у разі перебоїв з електропостачанням або руйнування інфраструктури.

Аудит передбачає перевірку наявності в укритті працюючих засобів зв'язку, таких як радіопередавачі, мобільні зарядні пристрої та інші засоби комунікації (такі як мережа Інтернет, рекомендовано встановлення Wi-Fi пристроїв), так наприклад, згідно з ДБН В.2.2-5:2023 11.7. захисні споруди та споруди подвійного призначення мають бути забезпечені доступом до мережі Інтернет, в тому числі безпроводовим Інтернетом, який має проектуватися для покриття всієї території захисної споруди цивільного захисту шляхом розміщення точок Wi-Fi.

Основні компоненти та вимоги до систем зв'язку в укриттях

1. Основні засоби зв'язку:

- **Стационарні телефони:** У більшості захисних споруд передбачено стационарні телефони, які можуть працювати навіть у разі відключення електроенергії. Вони підключаються до автономних або резервних ліній, що дозволяє підтримувати зв'язок із зовнішніми службами.

- **Мобільний зв'язок:** Забезпечення якісного мобільного покриття або наявність підсилювачів сигналу мобільних мереж. Це дозволяє використовувати мобільні телефони для зв'язку з рятувальними службами або іншими організаціями.

2. Інтернет-зв'язок:

- **Wi-Fi мережа:** Для укриттів рекомендовано встановлення бездротових точок доступу Wi-Fi, що дозволяє здійснювати зв'язок через Інтернет. Це важливо для передачі даних, відправлення повідомлень і отримання інформації від рятувальних служб.
- **Резервне підключення до інтернету:** У випадку можливих перебоїв із мережевим з'єднанням можуть бути використані резервні модеми або маршрутизатори з можливістю підключення до мобільного інтернету, забезпечуючи стабільний зв'язок.

3. Радіозв'язок:

- **Радіоприймачі:** Радіоприймачі обов'язково мають бути в укритті для отримання інформації з державних каналів оповіщення у разі надзвичайних ситуацій. Важливо, щоб радіоприймачі мали можливість працювати від батарейок або автономних джерел живлення.
- **Радіостанції (трансивери):** У випадках, коли необхідно передавати інформацію між кількома укриттями або підтримувати зв'язок з органами цивільного захисту, використовуються переносні або стаціонарні радіостанції. Ці пристрої повинні працювати на заздалегідь узгоджених частотах для швидкого й чіткого зв'язку.

4. Системи оповіщення та внутрішній зв'язок:

- **Гучномовці (репродуктори):** Системи гучномовного зв'язку дозволяють передавати повідомлення всім, хто перебуває в укритті, забезпечуючи координацію дій. Гучномовці повинні мати резервне живлення.

Під час проведення аудиту засобів зв'язку члени/чині Робочої групи мають оцінити та перевірити відповідність таким критеріям:

Сховища, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність радіостанції (у разі наявності пункту управління) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
2.	Наявність гучномовця (репродуктора) у кількості 1 на один відсік (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
3.	Наявність радіоприймача (якщо немає радіостанції) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
4.	Наявність мобільного покриття або підсилювача сигналу мобільних мереж			
5.	Наявність мережі Інтернет, Wi-Fi пристроїв (ДБН В.2.2-5:2023 11.7.)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Консолідовані додатки – чек-листи для здійснення аудиту безпеки сховищ, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів подано в Додатках 3.1, 3.2., 3.3.

➤ Підготовка висновків та рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки укриттів

Після завершення аудиту безпеки захисних споруд (сховищ, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення, найпростіших укриттів) важливим етапом є підготовка висновків і рекомендацій. Цей процес є стратегічним етапом, який забезпечує не лише документування поточного стану об'єкта, але

й формує дорожню карту для покращення його відповідності нормативним вимогам та підвищення рівня безпеки.

Мета формування висновків та рекомендацій після здійснення аудиту безпеки укриттів полягає у створенні цілісного документа, який підсумовує результати перевірки, ідентифікує недоліки, визначає рівень готовності захисної споруди, пропонує шляхи усунення виявлених недоліків та формує рекомендації для покращення стану споруди та забезпечить вищий рівень безпеки.

При формуванні висновків та рекомендацій пропонуємо дотримуватись наступних принципів :

- ✓ **Об'єктивність та неупередженість;**
- ✓ **Чіткість та зрозумілість викладення;**
- ✓ **Конкретність та практичність рекомендацій.**

Рекомендується скласти план усунення недоліків із графіком виконання зазначених робіт (з визначеними чіткими термінами виконання) із зазначенням відповідальних виконавців, та орієнтовним кошторисом (за можливості), Додаток 3.4., 3.5.

У вступній частині підсумкового звіту необхідно надати загальну інформацію про проведений аудит (Додаток 3.4):

Назва, адреса об'єкта: _____

Вид, призначення, місткість об'єкта: _____

(сховище, протирадіаційне укриття, споруда подвійного призначення, найпростіше укриття)

Рівень готовності об'єкта: _____

(готовий, частково готовий, неготовий до використання за призначенням)

Дата проведення аудиту: _____

Мета аудиту: _____

Персональний склад Робочої групи: _____

Пропонуємо оформити висновки і рекомендації в формі (форму варто обрати залежно від типу об'єкта проведеного аудиту безпеки укриття) (Додаток 3.5.)

3.4. Прийняття рішень за результатами здійсненого аудиту

На основі висновків та пропозицій, розроблених за результатами здійсненого аудиту безпеки захисної споруди, органами влади приймаються рішення відповідно до компетенції.

Схематично прийняття рішень за результатами аудиту безпеки відображено в Додатку 5 до Посібника.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТУ

4.1. Законодавчі засади транспортної безпеки: міжнародні стандарти, національне законодавство

Забезпечення транспортної безпеки на різних видах транспорту залежить від особливостей того чи іншого виду транспорту і регулюється відповідними міжнародними стандартами та нормативно-правовими актами транспортного законодавства.

Міжнародне законодавство у сфері повітряних перевезень регулюється Чиказькою конвенцією 1944 року⁵⁸, яка спрямована на забезпечення, перш за все, технічної безпеки літальних апаратів, аеропортів, допоміжних служб та повітряних трас. Незаконне втручання – другий аспект безпеки цивільної авіації.

В Токійській конвенції 1963 року⁵⁹ вперше юридично визначено виклики та загрози для осіб, які знаходяться на борту повітряного судна, пов'язані із захопленням.

Тільки Гаазька конвенція 1970 року⁶⁰ вперше кваліфікувала акт незаконного захоплення повітряного судна як злочин, який супроводжується насильством або загрозою застосування насильства. В 1988 році Протоколом до Монріальської конвенції 1971 року⁶¹ «Про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації» визначає комплекс заходів на протидію актам насильства в аеропортах.

Конвенція про міжнародні залізничні перевезення від 1980 року та Протокол змін від 1999 року⁶² визначає відповідальність перевізника у випадках загибелі і поранення пасажирів.

Республіка Молдова Законом «Про транспорт» 1997 року⁶³ визначає, на відміну від попередніх міжнародних актів, транспортну безпеку, як обов'язок підприємств транспорту забезпечувати безпеку життя і здоров'я людей, безпеку експлуатації транспортних засобів, шляхів сполучення, будинків, споруд та навколишнього середовища.

У наведених нормативно-правових актах транспортна безпека визначається одноаспектно. Це може бути технічне забезпечення транспортного засобу; в іншому – дії, спрямовані на забезпечення безпеки пасажирів.

Питання організації та проведення аудиту безпеки транспорту варто розпочати з питання безпеки транспорту комплексно. Стаття 16 Закону України «Про транспорт»⁶⁴ визначає, що підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів, охорону навколишнього природного середовища. В свою чергу «Повітряний кодекс України»⁶⁵, його розділ три, окреслює механізми в галузі безпеки авіаційного транспорту.

Стаття 11 Закону України «Про залізничний транспорт»⁶⁶ наголошує на тому, що підприємства залізничного транспорту загального користування мають забезпечити безпеку життя та здоров'я пасажирів, які користуються цими послугами, а також безпеку руху поїздів, охорону навколишнього середовища.

Забезпечення транспортної безпеки на різних видах транспорту передбачає необхідність врахування особливостей відповідно до компетенцій, визначених національним законодавством України.

⁵⁸ Чиказька Конвенція 1944 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text

⁵⁹ Токійська Конвенція 1963 року https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14

⁶⁰ Гаазька конвенція 1970 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_922#Text

⁶¹ Протокол до Монреальської конвенції 1971 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165#Text

⁶² Конвенція про міжнародні залізничні перевезення від 1980 року та Протокол змін від 1999 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_291#Text

⁶³ Закон Республіки Молдова Про транспорт» https://continent-online.com/Document/?doc_id=30445102

⁶⁴ Закон України «Про транспорт» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>

⁶⁵ Повітряний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>

⁶⁶ Закон України «Про залізничний транспорт» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>

З огляду на специфіку господарської діяльності у кожній галузі варто розглядати транспортну безпеку на автомобільному, морському, річковому, залізничному, повітряному транспорті тощо.

***Транспортна безпека** – це стан захищеності об'єктів транспортної інфраструктури, що дозволяє забезпечувати національну безпеку і національні інтереси в галузі транспортної діяльності, стійкість транспортної діяльності, здатність запобігати нанесенню шкоди здоров'ю і життю людей, збитку майну та навколишньому середовищу, мінімізувати загальнонаціональний економічний збиток при транспортній діяльності.*

Завданнями транспортної безпеки є захист пасажирів, власників, одержувачів та перевізників вантажів, власників та користувачів транспортних засобів, транспортного комплексу та його працівників, навколишнього середовища від загроз.

Транспортна безпека має забезпечити:

1. умови проїзду, безпечні для життя та здоров'я пасажирів;
2. безпечне перевезення багажу та вантажів;
3. безпечне функціонування та експлуатацію транспортних засобів;
4. екологічну безпеку;
5. інформаційну та кібербезпеку;
6. пожежну безпеку;
7. санітарну безпеку;
8. хімічну, бактеріологічну, ядерну та радіаційну безпеку.

4.2. Аудит безпеки транспорту: організація та порядок проведення

Проблеми, пов'язані з безпекою транспорту є пріоритетним у політиці багатьох країн світу для вирішення цих питань використовується комплексний підхід, який базується на прийнятих міжнародних стандартах.

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) у 2012 році розробила стандарт **ISO 39001:2012 – Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems)**⁶⁷. Цей Міжнародний стандарт надає інструмент, який допомагає організаціям знижувати і, зрештою, усувати ризик смерті та серйозних травм, пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами. Така спрямованість може призвести до більш економічно ефективного використання системи дорожнього руху.

Стандарт встановлює вимоги до системи управління безпекою дорожнього руху (RTS), щоб організація, яка взаємодіє з системою дорожнього руху, могла зменшити кількість загиблих і серйозних травм, пов'язаних з дорожньо-транспортними пригодами, на які вона може вплинути. Вимоги цього Міжнародного стандарту включають розробку та впровадження відповідної політики RTS, розробку цілей та планів дій RTS, які враховують законодавчі та інші вимоги, під якими організація підписується, а також інформацію про елементи та критерії, пов'язані з RTS, які організація визначає як ті, які вона може контролювати, і ті, на які вона може впливати.

Організація та проведення аудиту є складовою стандарту.

***Аудит** – це систематичний, незалежний та задокументований процес для отримання аудиторських доказів та їх об'єктивної оцінки з метою визначення ступеня виконання критеріїв аудиту.*

⁶⁷ Стандарт ISO 39001:2012 — Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems)
<https://www.iso.org/standard/44958.html#lifecycle>

Аудит може бути внутрішнім, зовнішнім або комбінованим аудитом, який поєднує дві або більше дисциплін. Проведення аудиту має здійснюватися відповідно до запланованого графіку, для проведення аудиту залучаються особи, які володіють компетентностями у певних галузях та методиками проведення аудитів. Аудит здійснюється через порівняння аудиторських даних з критеріями аудиту, процедурами, визначеними у чинному законодавстві. Результати проведення аудиту мають бути задокументовані в будь-якому форматі та на будь-яких носіях. Важливим аспектом є визначення ефективності: ступень реалізації запланованих заходів та досягнення запланованих результатів.

Результати мають бути вимірюваними, включати контроль за станом системи, процесу або діяльності, зазначати мету, результат, якого має досягти аудит. Мета може бути стратегічною, тактичною або оперативною. Цілі можуть стосуватися різних дисциплін (фінансові, цілі з охорони здоров'я та безпеки людей, екологічні та інші) і можуть застосовуватися на різних рівнях

Конвенція ООН про дорожній рух та Конвенція про дорожні знаки та сигнали (Віденська конвенція) 1968 року⁶⁸ встановлює стандарти для дорожнього руху, знаків та сигналів, що полегшує гармонізацію правил дорожнього руху між країнами. Це сприяє підвищенню безпеки транспорту, зменшує кількість аварій і полегшує аудит безпеки.

Міжнародна дорожня оцінка (iRAP – International Road Assessment Program) 1968 року⁶⁹ надає методологію для оцінки безпеки доріг у різних країнах. Програма базується на аналізі дорожніх умов та інфраструктури, враховуючи ризики для водіїв, пасажирів, пішоходів і велосипедистів. Оцінка допомагає визначити небезпечні ділянки та пропонує практичні рекомендації для їх покращення.

Стандарти Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO)⁷⁰ забезпечують безпеку у сфері авіаційного транспорту. До них належать стандарти аудиту безпеки аеропортів, контролю повітряного руху, обслуговування літаків та кваліфікації персоналу. Це знижує ризики для пасажирів і забезпечує безперебійність авіатранспортної системи.

Стандарти Європейського Союзу (Directive 2008/96/EC) – «Аудит безпеки дорожньої інфраструктури»⁷¹ визначає вимоги для проведення аудиту безпеки на дорогах, включаючи обов'язкові аудити на стадії проектування, будівництва та введення в експлуатацію нових доріг. Директива передбачає систематичну оцінку безпеки дорожньої інфраструктури для мінімізації аварій та травматизму на дорогах.

Міжнародні стандарти для залізничного транспорту (UIC – International Union of Railways)⁷² розробляє Міжнародний союз залізниць. Стандарти забезпечують безпеку залізничного транспорту, включаючи аудити безпеки шляхів, технічного стану поїздів та кваліфікації обслуговуючого персоналу.

Міжнародні стандарти аудиту безпеки транспорту розроблені для забезпечення безпеки дорожнього руху та управління ризиками на всіх видах транспорту. Вони включають основні принципи оцінки безпеки транспортних систем і рекомендації щодо їх покращення. Обов'язковою складовою будь-якого аудиту є усунення причин потенційної невідповідності результатів аудиту законодавчим нормам, визначення шляхів для усунення недоліків та прийняття управлінських, політичних рішень для досягнення цілей безпеки руху.

З метою зниження кількості дорожньо-транспортних пригод Україна прийняла цілий ряд нормативно правових документів, які базуються на міжнародних стандартах.

⁶⁸ Конвенція ООН про дорожній рух та Конвенція про дорожні знаки та сигнали (Віденська конвенція) https://insat.org.ua/files/nav/law/4/konvenciya_1968_uk.pdf

⁶⁹ Міжнародна дорожня оцінка (iRAP - International Road Assessment Program) 1968 року <https://internationaldriversassociation.com/uk/blog/1968-vienna-and-1949-geneva-convention/>

⁷⁰ Стандарти Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO) <https://www.icao.int/safety/safetymanagement/pages/sarps.aspx>

⁷¹ Стандарти Європейського Союзу (Directive 2008/96/EC) – «Аудит безпеки дорожньої інфраструктури» <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/96/oj/eng>

⁷² Міжнародні стандарти для залізничного транспорту (UIC – International Union of Railways) <https://uic.org/standardisation>

Аудит безпеки автомобільного транспорту

Державне підприємство «Державний Автотранспортний Науково-дослідний та Проектний Інститут» розробило у 2015 році «Національний стандарт України управління безпекою дорожнього руху. Вимоги та настанова щодо застосування (ISO 39001:2012, IDT) ДСТУ ISO 39001:2015»⁷³ (Стандарт).

Стандарт встановлює вимоги щодо систем управління безпекою дорожнього руху (БДР), які дають можливість організаціям, що взаємодіють із системами дорожнього руху, зменшити смертність та травматизм внаслідок дорожньо-транспортних аварій. Вимоги цього стандарту охоплюють розроблення та впровадження відповідної політики БДР, розроблення цілей та плану дій, які ураховують вимоги, встановлені законом та інші, до яких приєдналася організація, та інформацію щодо складових частин та показників БДР, що визначені організацією як такі, які вона може контролювати та на які матиме вплив.

Важливим аспектом є те, що цей стандарт можуть і мають використовувати всі учасники дорожнього руху, які мають на меті:

- а) покращити показники діяльності БДР;
- б) створити, впровадити, утримувати та покращити системи управління БДР;
- с) забезпечити відповідність встановленим принципам БДР, та
- д) показати відповідність вимогам цього стандарту.

Стандарт призначений вирішувати питання, пов'язані із управлінням БДР. Він не призначений для встановлення технічних вимог та вимог якості транспортування товарів та послуг (наприклад до доріг, дорожніх знаків/вогнів, автомобілів, трамваїв, послуг з вантажного та пасажирського перевезення, рятувальних та аварійних послуг), він у жодному разі не передбачає однаковості структури систем управління БДР чи однаковості документації.

БДР є колективною відповідальністю. Цей стандарт не призначений для звільнення учасників дорожнього руху від їхнього обов'язку дотримуватися закону та особистої відповідальності. Він може підтримувати організацію у її зусиллях сприяти дотриманню вимог законодавства учасниками дорожнього руху.

Усі вимоги цього стандарту є загальними.

Якщо внаслідок характеру діяльності організації та її продукції неможливо застосувати деяку вимогу цього стандарту, можна розглянути питання щодо її вилучення, це вилучення та підставу щодо вилучення оформлюють відповідним документом.

Якщо вилучення зроблено, то декларувати відповідність цьому стандарту можна лише тоді, коли це вилучення не стосується спроможності організації успішно розроблювати, впроваджувати, підтримувати та покращувати систему управління БДР.

Норми стандарту відображають норми Міжнародного стандарту «**ISO 39001:2012 – Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems)**»⁷⁴.

Таким чином, аудит безпеки дорожнього руху в Україні – це систематичний аналіз та оцінка умов дорожнього руху на певній ділянці доріг або у місті з метою ідентифікації проблемних ситуацій, ризиків та можливостей для поліпшення безпеки та ефективності руху транспортних засобів та пішоходів.

⁷³ «Національний стандарт України управління безпекою дорожнього руху. Вимоги та настанова щодо застосування (ISO 39001:2012, IDT) ДСТУ ISO 39001:2015» https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/39001-2015_0.pdf

⁷⁴ ISO 39001:2012 — Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems) https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/39001-2015_0.pdf

Основні етапи аудиту дорожнього руху включають:

Крок 1: планування

— визначення впливу організації на БДР, розподіл цього впливу поміж зацікавленими сторонами, визначення сфери дії системи управління БДР з урахуванням встановлених потреб упродовж всього процесу планування (відповідно до кроків за розділом 4 Стандарту);

— встановлення додаткових зобов'язань керівництва, окрім інших, у вигляді прийняття довгострокових концепцій щодо усунення смертей та важких травм, що має бути досягнуто прийняттям поетапних завдань у сфері БДР та планом дій чи підходом для виконання цього, а також забезпечення ресурсами для розроблення, запровадження, підтримування та постійного поліпшування системи управління БДР задля досягнення цих цілей.

Розроблення, оформлення документів, роз'яснення політики у сфері БДР, призначення функційних обов'язків, відповідальності та повноважень (відповідно до кроків за розділом 5 Стандарту);

— визначення ризиків та можливостей оцінюванням поточних показників, за можливості; проведення роботи з кожним коефіцієнтом ефективності дії БДР задля розроблення тих, які є важливими для організації та найбільш важливі для поліпшування у сфері дії БДР. Встановлення цілей БДР (вимірні, за можливості) та вимірних завдань БДР для кожного коефіцієнта ефективності дії БДР, беручи до уваги потреби для ефективного керівництва та розвитку планів проведення дій (відповідно до кроків за розділом 6 Стандарту).

Крок 2: виконання

— запровадження та функціонування системи управління БДР та забезпечення того, що надані можливості для виконання ключових функцій системи, які дозволяють визначити дії, що мають бути виконані та забезпечують досягнення цілей та завдань БДР, відповідно до кроків за розділами 7 і 8 Стандарту.

Крок 3: перевірка

— моніторинг та оцінювання показників діяльності БДР, проведення внутрішніх аудитів та періодичних критичних аналізів системи управління БДР задля визначення можливостей для постійного поліпшування результатів у сфері дії БДР та потрібного змінення в системі управління БДР, відповідно до кроків за розділом 9 Стандарту.

Крок 4: вжиття заходів

— вдосконалення системи управління БДР на постійній основі наступного критичного аналізування показників діяльності БДР по відношенню до цілей та завдань БДР, показників діяльності системи управління БДР, недоліків та невідповідностей, а також визначення коригувальних дій та можливостей для запобіжних дій, спрямованих на зниження пригод і ризиків виникнення смертей та важких травм під час дорожньо-транспортних аварій (відповідно до кроків за розділом 10 Стандарту).

Аудит дорожнього руху може бути проведений як перед реалізацією нових проектів дорожнього будівництва або реконструкції, так і для оцінки існуючої інфраструктури з метою вдосконалення безпеки та ефективності руху.

Організація повинна визначити чинники проміжних результатів щодо аудиту безпеки з такого переліку відповідно до загальних положень діяльності організації:

1) проектування доріг та безпечна швидкість, зокрема урахувуючи розділення (зустрічний рух та незахищені учасники дорожнього руху), узбіччя та проектування перехресть. Стандарти, правила та настанови, а також відповідні засоби та методи охоплюють планування безпеки, проектування, будування, використання, експлуатування та підтримування дорожньої системи. Наочні, надійні, сучасні методи поєднання вимог системи безпеки становлять постійну інформаційну технічну політику щодо безпеки та планування, які підтримують нові засоби для оцінювання якості безпеки дорожньої інфраструктури. Проблеми та вимоги з безпеки є різними для функціонування доріг, вулиць з транспортними потоками, їхньої

розгалуженості та під'їзних доріг. Високий рівень безпеки можна досягти, ефективно поєднуючи функції доріг та безпечну швидкість, їх відповідність запроектованим показникам, а також відповідному технічному стану. Типові рішення цих проблем охоплюють розподілення дорожнього руху на великі та високошвидкісні дороги для попередження лобового зіткнення автомобілів; забезпечення відбійниками узбіч для попередження викиду автомобіля на узбіччя; забезпечення безпечної швидкості на перехрестях для зниження бокових зіткнень та на дорогах і вулицях змішаного використання, де розділення КТЗ (колісного транспортного засобу) та незахищених учасників дорожнього руху може бути ускладнено. У багатьох країнах існує значна розбіжність між рівнем безпеки доріг та обмеженням максимальної швидкості руху. Організації повинні розглядати можливість встановлення обмеження швидкості руху;

2) використання відповідних доріг залежно від типу КТЗ, користувачів, типу вантажу та устаткування. Для деяких типів КТЗ та устаткування (або тих, які, перевозять спеціальні вантажі, небезпечні вантажі) в'їзд на окремі дороги обмежено і має бути встановлено вибір та використання ними відповідних типів доріг;

3) використання засобів індивідуального захисту, особливо ременів безпеки, дитячих стримувальних пристроїв, велосипедних шоломів, мотоциклетних шоломів, засобів освітлення та світловідбивачів. Засоби індивідуального захисту, а саме: ремені безпеки, велосипедні та мотоциклетні шоломи, світлові прилади, захисний одяг мотоциклістів, а також спеціальне устаткування для безпеки дітей потрібні для доповнення рівня внутрішньої безпеки дорожньо-транспортної системи. Її безпечне використання залежить не лише від користувача/водія разом із дотриманням правил безпеки та за допомогою правоохоронних органів, а також обладнанням для підсилення контролювання та допоміжним обладнанням для водія/йки (наприклад, нагадування щодо ременя безпеки);

4) використання безпечної швидкості з урахуванням типу КТЗ, дорожнього руху та погодних умов. Головною проблемою безпеки дорожнього руху є небезпечна швидкість, з якою водій керує КТЗ. Додатково до інженерного забезпечення, уваги суспільства та заходів правоохоронних органів можливо застосування іншого технічного устаткування для допомоги водію дотримуватись руху із дозволеною швидкістю, зокрема встановлення камер контролювання швидкості та систем забезпечення роботи водія, таких як обмежувачі швидкості та системи моніторингу дій водія. Також обов'язковими вимогами є урахування погодних умов, дорожньої обстановки та, головне, керування КТЗ у межах, дозволених правилами дорожнього руху;

5) самопочуття водіїв/ок, особливо беручи до уваги втому, неуважність і дію алкоголю та ліків. Більшість дорожньо-транспортних аварій відбувається внаслідок порушень водіїв, особливо через втому, неуважність та під дією алкоголю та ліків. У багатьох країнах законодавство та інші технічні вимоги встановлюють заходи для боротьби з цими проблемами. Все частіше використовують системи моніторингу дій водія, такі як блокування руху автомобіля у разі вживання водієм алкоголю, що перевищує норму. Ефективними засобами керування є також контролювання та реєстрування комерційних КТЗ та часу роботи водіїв;

6) планування безпечності поїздки, охоплюючи оцінювання потреби у подорожуванні, відстань та засіб пересування, вибір маршруту, КТЗ та водія. Планування поїздок може мати значний вплив на БДР. Важливими чинниками є розуміння того, чи потрібне подорожування (наприклад, таким же ефективним може бути телефонний зв'язок), який режим подорожування (переміщення пішки, на власному автомобілі чи громадським транспортом) буде найбезпечнішим і відповідним для кожної поїздки та який маршрут буде найбезпечнішим і відповідним. Допомогу в цьому можна отримати застосовуючи споживчі програми (такі як програми оцінювання дороги, яка постійно визначає безпечність різних доріг) або планувальників подорожі;

7) безпечність КТЗ, особливо ураховуючи захист пасажирів, захист інших учасників дорожнього руху (незахищених та пасажирів інших КТЗ), відвертання дорожньо-транспортних аварій та зменшення їхніх наслідків, придатність до експлуатування, вантажопідйомність КТЗ та закріплення вантажу усередині та зовні.

Говорячи про аудит безпеки транспорту, варто розглянути ще одну складову БДР – безпеку автомобільних доріг. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо управління безпекою автомобільних доріг» від 17 жовтня 2019 року № 200-IX⁷⁵ встановлено, що аудит безпеки автомобільних доріг – це незалежне, системне, технічне та детальне оцінювання впливу проектних рішень на безпеку автомобільних доріг. Таке незалежне оцінювання впливу проектних рішень на безпеку автомобільних доріг здійснюють аудитори безпеки автомобільних доріг.

Відповідно до статті 50 зазначеного Закону управління безпекою автомобільних доріг здійснюється шляхом організації та проведення аудиту безпеки автомобільних доріг, перевірок безпеки автомобільних доріг, виявлення аварійно-небезпечних місць (ділянок) та місць концентрації дорожньо-транспортних пригод та ліквідації їх причин.

Міністерством Інфраструктури України спільно з Державною регуляторною службою України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством розвитку громад і територій, Уповноваженим Верховної Ради України та Міністерством цифрової трансформації у вересні 2021 року розроблено та підписано спільний наказ № 204, зареєстрований Міністерством юстиції України у червні 2021 року за № 738/36360⁷⁶.

Порядок проведення аудиту безпеки доріг (АБД) серед іншого встановлює:

1. процедуру проведення АБД і оформлення його результатів;
2. перелік осіб, які мають право на проведення АБД;
3. джерела фінансування АБД;
4. строки, стадії проведення аудиту, обсяг робіт, кількість осіб, які здійснюватимуть аудит;
5. порядок підготовки рекомендацій та їх форма;
6. звіт про результати аудиту.

Важливим суб'єктом БДР є безпосередньо пасажирів. Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів, охорону навколишнього природного середовища.

Працівники/ці, які безпосередньо забезпечують безпеку руху транспортних засобів, повинні мати відповідну професійну підготовку і за станом здоров'я бути здатними якісно виконувати свої обов'язки. Ці працівники/ці, а також працівники/ці, які зазнають впливу шкідливих і небезпечних умов праці, повинні проходити у встановленому порядку медичні обстеження.

Перевезення пасажирів/ок, вантажів, багажу, пошти повітряним, а в окремих випадках й іншими видами транспорту, підлягають обов'язковому контролю на відповідність їх вимогам безпеки у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури відповідно до чинного законодавства України.

⁷⁵ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо управління безпекою автомобільних доріг» від 17 жовтня 2019 року № 200-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-20#Text>

⁷⁶ Наказ Міністерства інфраструктури України від 09.04.2021 № 204 «Про затвердження Порядку проведення аудиту безпеки автомобільних доріг» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-21#Text>

Громадський транспорт є однією з найважливіших галузей життєдіяльності та функціонування міста. Від його комфорту та зручності залежить якість життя мешканців. Міський транспорт впливає на наше життя більше, ніж здається на перший погляд.

Питання щодо прав та обов'язків перевізників регулюються Законами України «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт»⁷⁷, «Про міський електричний транспорт»⁷⁸, Правилами надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом⁷⁹ та Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту⁸⁰.

Відносини перевізників і пасажирів/ок під час надання транспортних послуг регламентуються Правилами користування міським електричним транспортом, які затверджуються відповідним органом місцевого самоврядування.

Відповідно до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту за договором перевезення пасажирів автобусом автомобільний перевізник зобов'язується безпечно перевезти пасажирів до пункту призначення, а в разі здавання ним багажу – доставити до пункту призначення багаж та видати його пасажирів або уповноваженій ним особі.

У свою чергу пасажир/ка зобов'язується внести установлену плату за проїзд, а в разі здавання багажу до багажного відділення – плату за його перевезення. Пасажири повинні мати квиток на проїзд в автобусі (для пільгового проїзду – посвідчення особи встановленого зразка чи довідку, на підставі якої надається пільга), а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду – електронний квиток та документи для пільгового проїзду. Квиток дійсний тільки на зазначені у ньому дату і маршрут руху. У разі перевезення багажу пасажир повинен мати квитанцію на перевезення багажу.

Які ж обов'язки мають автоперевізники і про які мають знати пасажирів/ки для того, щоб їх поїздка була більш безпечною? Так, автомобільний перевізник зобов'язаний забезпечити дотримання персоналом вимог законодавства про автомобільний транспорт та захист прав споживачів. Вирушаючи у поїздку першочерговим питанням, яке виникає у пасажирів/ок це безпечність поїздки, тому виходячи з цього одним і обов'язків перевізників є вжиття заходів для забезпечення безпечної, зручної поїздки пасажирів і зберігання та/або доставки багажу згідно з договором перевезення і розкладом руху та організація проведення контролю технічного та санітарного стану автобусів чи легкових автомобілів перед початком роботи. Що стосується організації роботи працівників/ць, то автоперевізник зобов'язаний організувати проведення щозмінного передрейсового і післярейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, видавати водіям та іншим працівникам передбачені законом документи; мати документи для здійснення перевезень згідно із законодавством.

Пасажири/ки також мають знати, що до обов'язків автоперевізника відносяться утримування транспортних засобів в належному технічному та санітарному стані, забезпечення їх своєчасної подачі для посадки пасажирів і відправлення; організація проїзду пасажирів до місця призначення за маршрутом без додаткових фінансових витрат пасажирів, насамперед осіб з інвалідністю, громадян старшого віку, вагітних жінок, пасажирів з дітьми дошкільного віку, у разі припинення поїздки через технічну несправність транспортного засобу чи настання надзвичайної або невідвратної за даних умов події; здійснювати перевезення пасажирів з квитками і пасажирів, які мають право на пільговий проїзд та забезпечувати попередній та поточний продаж квитків.

⁷⁷ Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 № 2344-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>

⁷⁸ Закон України «Про міський електричний транспорт» від 29.06.2004 № 1914-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15#Text>

⁷⁹ Постанова КМУ «Про надання населенню послуг з перевезення міським електротранспортом» від 23.12.2004 № 1735 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1735-2004-%D0%BF#Text>

⁸⁰ Постанова КМУ «Про Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту» від 18.02.1997 № 176 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>

Також вони зобов'язані надавати пасажирам/кам достовірну і своєчасну інформацію про найменування зупинок, можливі пересадки, розмір плати за проїзд тощо. Звертаємо Вашу увагу, що **залежно від виду сполучення на автобусах розміщується така інформація:** у разі здійснення міських та приміських перевезень на передньому трафареті – номер маршруту і найменування початкового та кінцевого пунктів; на боковому трафареті – найменування основних, де здійснюються проміжні зупинки; на задньому трафареті – номер маршруту; у разі здійснення перевезень в експресному режимі руху та в режимі маршрутної таксі на передньому і боковому трафаретах над номером маршруту та найменуванням пунктів, де здійснюються зупинки, – напис відповідно червоною фарбою “Експрес”, чорною – “Маршрутне таксі”; біля дверей – позначення входу і виходу. **При здійсненні міжміських та міжнародних перевезень на передньому і боковому трафаретах** – найменування початкового та кінцевого пунктів маршруту (у разі здійснення міжнародних перевезень інформація подається двома мовами у два рядки: верхній – українською, нижній – мовою держави, до якої здійснюється перевезення).

У салоні автобуса розміщується така інформація: витяг із вищезазначених Правил щодо прав та обов'язків водія і пасажирів, а на міському маршруті – витяг із Правил користування міським пасажирським автомобільним транспортом; позначення входу та виходу; відомості про розмір штрафу за безквитковий проїзд і перевезення неоплаченого багажу; відомості про автомобільного перевізника та страховика (найменування, адреса і телефон); загальна пасажиромісткість із зазначенням окремо кількості місць для сидіння пасажирів; позначення місць розташування аварійних виходів (із зазначенням способу їх відчинення), вогнегасника, аптечки та кнопки екстреної зупинки. Також в салоні мають бути розміщені написи “Не курити”, “Місця для пасажирів з дітьми та осіб з інвалідністю” з одночасним їх дублюванням міжнародним символом доступності та знаком дитячого візка (на міських та приміських маршрутах); мають бути позначенні місця для осіб з інвалідністю рельєфною піктограмою під час здійснення міжміських та міжнародних перевезень, також має бути забезпечена нумерація місць в салоні.

Інформація, що розміщується на автобусах та в салонах автобусів, повинна відповідати потребам пасажирів із порушенням зору (зокрема друкуватися збільшеним шрифтом).

Що стосується запобігання та відшкодування шкоди пасажирів/кам автоперевізники зобов'язані здійснювати обов'язкове особисте страхування пасажирів/ок від нещасних випадків транспорту та компенсувати шкоду, заподіяну автомобільним перевізником та/або екіпажем здоров'ю та майну пасажирів/ок.

Звертаємо увагу на важливий момент при здійсненні поїздок та обов'язок перевізників, яким часто нехтують. Це те, що у разі виходу з ладу автобуса, що здійснює перевезення на маршруті міського сполучення, автомобільний перевізник повертає пасажирові/ці повну вартість квитка і подальший проїзд пасажир оплачує самостійно. У разі коли такий автобус обладнаний автоматизованою системою обліку оплати проїзду, автомобільний перевізник забезпечує пересадку пасажирів на інший автобус без повторної оплати вартості транспортних послуг.

Безумовно, що **окрім обов'язків автоперевізники також мають і відповідні права, про які учасникам/цям транспортного процесу не слід забувати.** Так, автомобільний перевізник має право скасовувати рейси транспортних засобів у разі виникнення обставин, які він не міг передбачити і виникненню яких не міг запобігти, з поверненням пасажирів (або замовнику послуг) коштів, сплачених ними за перевезення. Це може бути і несправність транспортних засобів, погодні умови. Так вони мають право обмежувати або припиняти перевезення в разі стихійного лиха, епідемії, епізоотії або іншої надзвичайної ситуації; припиняти рух транспортних засобів у разі виникнення загрози життю та здоров'ю пасажирів/ок; зазначати в багажній квитанції стан багажу, що має зовнішні пошкодження, або відмовлятися від його перевезення в разі заперечення пасажирів проти внесення відповідної позначки.

У напрямі забезпечення своїх прав на здійснення своєї діяльності авто перевізники мають право вимагати від органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, замовника послуг та автостанцій виконання умов договору; брати участь у конкурсах на перевезення пасажирів на маршрутах; подавати організаторам регулярних перевезень пропозиції щодо підвищення рівня організації обслуговування пасажирів/ок. Також автоперевізники мають право надавати пасажирам пільги щодо оплати послуг з перевезення та пропонувати пасажирам додаткові послуги.

Морський та річковий транспорт

Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті (далі - Положення) розроблене на виконання вимог статей 3, 4 Закону України "Про транспорт", статті 3 Кодексу торговельного мореплавства України та затверджено наказом Міністерства транспорту України 20.11.2003 № 904, який зареєстровано Міністерством юстиції України 19 грудня 2003 року за № 1193/8514⁸¹.

- При розробці Положення використовувалися такі нормативні акти:
- Закон України "Про транспорт";
- Кодекс торговельного мореплавства України;
- Водний кодекс України⁸²;
- Порядок здійснення нагляду за забезпеченням безпеки руху на транспорті, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 204⁸³;
- постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1998 № 1147 "Про прикордонний режим"⁸⁴;
- Положення про Державну службу морського та річкового транспорту України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 06 вересня 2017 року № 1095⁸⁵;
- Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 11⁸⁶;
- Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 р.⁸⁷;
- Міжнародна конвенція про запобігання забрудненню з суден 1973 р. із змінами, внесеними Протоколом 1978 р.⁸⁸ до неї;
- Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 р.⁸⁹;
- Міжнародний кодекс з безпечної експлуатації суден та запобігання забрудненню, прийнятий 4 листопада 1993 року Резолюцією А.741(18) Асамблеї Міжнародної морської організації (далі - ІМО), із змінами, внесеними до нього резолюцією MSC.104 (73) Комітету з безпеки на морі ІМО⁹⁰;
- "Загальні принципи систем судових повідомлень та вимоги до передачі повідомлень, включаючи керівництво щодо передачі повідомлень про інциденти, пов'язані зі скиданням небезпечних вантажів,

⁸¹ Кодекс торговельного мореплавства України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>

⁸² Водний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

⁸³ Постанова КМУ «Порядок здійснення нагляду за забезпеченням безпеки руху на транспорті» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-97-%D0%BF#Text>

⁸⁴ Постанова КМУ «Про прикордонний режим» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-%D0%BF#Text>

⁸⁵ Постанова КМУ «Про Положення про Державну службу морського та річкового транспорту України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2022-%D0%BF#Text>

⁸⁶ Постанова КМУ «Положення про єдину державну систему цивільного захисту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>

⁸⁷ Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі <https://marad.gov.ua/ua/npa/mizhnarodna-konvenciya-pro-ohoronu-lyudskogo-zhittya-na-mori-1974-roku-solas-74>

⁸⁸ Міжнародна конвенція про запобігання забрудненню з суден 1973 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text

⁸⁹ Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 <https://marad.gov.ua/ua/npa/mizhnarodna-konvenciya-pro-poshuk-i-ryatuvannya-na-mori-1979-roku>

⁹⁰ Поправки, Конвенції про пошук і рятування на морі https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_001-98#Text

шкідливих речовин та/або забруднювачів моря", прийняті 27.11.1997 резолюцією A.851(20) Асамблеї ІМО⁹¹;

- "Керівництво щодо структури комплексної системи планування дій в аварійних ситуаціях на судні", прийняте 27.11.1997 резолюцією A.852(20) Асамблеї ІМО⁹²;
- "Самооцінка діяльності держави прапора", прийнята 29.11.2001 резолюцією A.912(22) Асамблеї ІМО⁹³;
- Система управління безпекою судноплавства охоплює:
 - захист людини – захист її життя, здоров'я, майна, її прав щодо використання територіального моря, внутрішніх вод та інших водойм загального користування для праці, відпочинку, спорту, використання водних ресурсів, у тому числі і для судноплавства;
 - захист довкілля – його захист від негативного впливу судноплавства;
 - судна – їх стан, умови плавання та перебування на них людини;
 - водні шляхи – їх придатність до використання, умови плавання ними;
 - берегові об'єкти – їх відповідність стандартам безпеки судноплавства, готовність і надійність.
- Контроль стану безпеки включає такі основні етапи:
 - вибір об'єктів управління системі управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті (СУБС МРТ) для перевірки, та параметрів контролю;
 - обстеження вибраних об'єктів;
 - оцінку відповідності фактичних даних вимогам безпеки судноплавства (БС);
 - визначення необхідності прийняття рішень, заходів усунення невідповідностей, відхилень від вимог БС.

Перевірки можуть бути трьох видів:

комплексні перевірки;
цільові перевірки;
оперативний контроль.

Комплексна перевірка – це всебічна ретельна ревізія стану БС на об'єкті управління, що здійснюється згідно з графіком перевірок спеціальною комісією за участю представників органів управління та контрольно-наглядових органів. До комплексних перевірок належать ревізії з метою оцінки ефективності системи управління безпекою судноплавної компанії (СУБ СК).

Графік комплексних перевірок на наступний рік затверджується Державною службою морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України у грудні місяці. Об'єкти управління (підприємства, установи, організації) письмово попереджаються про планову комплексну перевірку не пізніше, ніж за місяць до її проведення.

Позачергова комплексна перевірка здійснюється разом з розслідуванням аварійної події (АП) на морському і річковому транспорті (МРТ).

Цільова перевірка – це перевірка на об'єкті управління або в групі об'єктів конкретного кола питань організації роботи із забезпечення БС. Проводиться за рішенням Державної служби морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України. Такі перевірки можуть проводитися також після виникнення аварій, до яких причетні декілька підприємств, установ, організацій.

Оперативний контроль здійснюється на визначеному об'єкті, підприємстві, установі, організації, як правило, протягом одного дня, в присутності керівника цього об'єкта. Здійснюється посадовими особами органів управління, контрольно-наглядових органів.

⁹¹ «Загальні принципи систем суднових повідомлень та вимоги до передачі повідомлень, включаючи керівництво щодо передачі повідомлень про інциденти, пов'язані зі скиданням небезпечних вантажів, шкідливих речовин та/або забруднювачів моря», прийняті 27.11.1997 резолюцією A.851(20) Асамблеї ІМО

<https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.851%2820%29.pdf>

⁹² «Керівництво щодо структури комплексної системи планування дій в аварійних ситуаціях на судні» прийняте 27.11.1997 резолюцією A.852(20) Асамблеї ІМО

<https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.852%2820%29.pdf>

⁹³ «Самооцінка діяльності держави прапора», прийнята 29.11.2001 резолюцією A.912(22) Асамблеї ІМО

<https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.912%2822%29.pdf>

За результатами всіх видів перевірок, оперативного контролю складається акт і, в разі необхідності, припис (приписи) установленної форми.

Додатком 1 до Положення визначено основні функціональні вимоги до системи управління безпекою самохідних суден валовою місткістю 500 одиниць і більше та пасажирськими судами незалежно від місткості.

Вимоги включають:

1. Основна мета управління БС судноплавної компанії (СК)

1.1. Основною метою СК, пов'язаною із управлінням безпекою, є: забезпечення безпечної практики експлуатації суден і безпечних умов праці; забезпечення захисту від усіх ризиків, що виявлені; постійне поліпшення навичок берегового і суднового персоналу, що належать до управління безпекою, включаючи готовність до аварійних ситуацій, пов'язаних як з безпекою, так і з захистом довкілля.

1.2. СУБ повинна забезпечувати: виконання обов'язкових вимог БС; максимальне урахування рекомендацій, кодексів, стандартів та інших документів з БС, які не мають обов'язкового характеру.

1.3. Функціональні вимоги до СУБ.

Кожна СК повинна розробити зручною для неї формою, впровадити і підтримувати СУБ, включаючи такі функціональні вимоги:

- наявність політики СК в галузі безпеки і захисту довкілля;
- наявність інструкцій і процедур для забезпечення безпечної експлуатації суден і захисту довкілля згідно з міжнародним і національним законодавством;
- наявність установленого обсягу повноважень і засобів зв'язку між береговим і судновим персоналом, а також внутрішнього зв'язку;
- порядок передачі сповіщень про аварії та випадки порушення встановленого порядку забезпечення БС, включаючи вимоги СУБ;
- наявність порядку підготовки до аварійних ситуацій і дій з їх усунення;
- наявність порядку проведення внутрішніх перевірок і огляду управління.

2. Політика СК в галузі безпеки і захисту довкілля

- 2.1. СК повинна опрацювати свою політику в галузі безпеки і захисту довкілля, яка передбачає шляхи досягнення мети, зазначеної в п. 1.
- 2.2. СК повинна забезпечити реалізацію і проведення цієї політики персоналом як на судні, так і на березі на усіх рівнях організації.

3. Відповідальність і повноваження СК

- 3.1. Якщо відповідальним за експлуатацію судна призначається інша юридична або фізична особа (не судновласник), вона повинна негайно сповістити про це орган ліцензування на МРТ, орган державної реєстрації судна, Державну службу морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України.
- 3.2. СК повинна визначити й оформити документально відповідальність, повноваження і взаємодію кожної з осіб персоналу, що здійснює управління, виконання і перевірку роботи, яка відноситься до безпеки і запобігання забрудненню довкілля або впливає на них. Оформлення здійснюється шляхом внесення відповідних положень до посадових інструкцій, положень про структурні підрозділи, переліків обов'язків та інших документів, які регламентують роботу СК та її персоналу.
- 3.3. СК несе відповідальність за забезпечення призначеної особи (осіб) ресурсами і підтримкою на березі, достатніми для виконання ним (ними) своїх обов'язків.

4. Призначена особа (особи)

З метою забезпечення безпечної експлуатації кожного судна і здійснення зв'язку між СК і особами на борту суден кожна СК повинна призначити особу (осіб) на березі, яка має (мають) прямий доступ до керівника СК. Відповідальність і повноваження призначеної особи (осіб) повинні включати контроль за додержанням вимог БС на кожному судні, а також забезпечення суден достатніми ресурсами і допомогою з берега. Призначеною особою не може бути будь-яка особа суднового персоналу.

5. Відповідальність і повноваження капітана

5.1. СК повинна чітко визначити й оформити у вигляді документів відповідальність капітана щодо: реалізації політики СК в галузі безпеки і захисту довкілля; спонукання екіпажу до дотримання цієї політики; видання відповідних наказів та інструкцій в зрозумілій, простій формі; перевірки виконання вимог з БС; перегляду СУБ і передачі сповіщень про недоліки СУБ призначеній особі (особам) та береговим службам СК.

5.2. СК повинна забезпечити, щоб СУБ судна містила чітке підтвердження повноважень капітана. СК повинна встановити в СУБ, що капітан має основні повноваження і несе відповідальність за прийняття рішень стосовно безпеки і запобігання забрудненню довкілля, а також для звернень до СК за наданням необхідної допомоги.

6. Ресурси і персонал

6.1. СК повинна забезпечити, щоб капітан: мав належну для управління судном кваліфікацію; був повністю інформований про СУБ СК; отримував необхідну підтримку для безпечного виконання своїх обов'язків.

6.2. СК повинна забезпечити, щоб кожне судно було укомплектоване кваліфікованими, дипломованими і придатними у медичному відношенні членами екіпажу згідно із чинним законодавством.

6.3. СК повинна встановити процедури, які б забезпечували належне ознайомлення з обов'язками, покладеними на новий персонал і персонал, переведений на нові посади, пов'язані з безпекою судноплавства та захистом довкілля. Усі інструкції, з якими екіпаж має ознайомитися до виходу судна в рейс, повинні бути визначені, оформлені у вигляді документів і своєчасно йому надані.

6.4. СК має забезпечити, щоб весь персонал, пов'язаний із СУБ СК, належним чином розумів відповідні вимоги з БС. На всіх судах та в офісі СК повинні бути наявними актуалізовані (чинні, з урахуванням останніх змін) тексти міжнародних і національних документів, які містять вимоги з БС.

6.5. СК повинна встановити і забезпечити дотримання процедур для визначення будь-якої підготовки, яка може бути потрібною для забезпечення функціонування СУБ, а також забезпечити здійснення такої підготовки для усього відповідного персоналу.

6.6. СК має встановити процедури, які забезпечують отримання судновим персоналом відповідної інформації про СУБ робочою мовою або мовою, яку він розуміє.

6.7. СК повинна забезпечити, щоб суднової персонал був спроможним ефективно спілкуватися під час виконання ним своїх обов'язків, що стосуються СУБ.

7. Розробка планів проведення операцій на судах

СК повинна встановити порядок підготовки планів та інструкцій щодо безпечного проведення суднових експлуатаційних операцій, включаючи, при необхідності, переліки контрольних перевірок щодо проведення основних операцій на судні, пов'язаних із безпекою та запобіганням забрудненню.

8. Готовність до аварійної ситуації

8.1. СК повинна встановити порядок виявлення, опису можливих аварійних ситуацій на судні та їх усунення.

8.2. СК повинна скласти програми навчання екіпажу і навчальних тренувань в умовах аварійної ситуації.

8.3. СУБ повинна передбачати заходи, що забезпечують спроможність СК в будь-який час реагувати на АП, пов'язані з її суднами.

8.4. Під час розробки розділів СУБ, присвячених аварійним ситуаціям, рекомендується використовувати "Керівництво щодо структури комплексної системи планування дій в аварійних ситуаціях на судні" ІМО із змінами і доповненнями, які можуть до нього вноситись.

9. Довідки про недотримання вимог з БС, аварії і небезпечні події та їх аналіз

9.1. СУБ повинна включати процедури, що забезпечують передачу сповіщень СК про випадки недотримання вимог з БС, аварії і небезпечні ситуації, їх розслідування і аналіз з метою підвищення рівня безпеки та запобігання забрудненню.

9.2. СК повинна встановити порядок дій із усунення виявлених недоліків.

10. Технічне обслуговування і ремонт судна і обладнання

10.1. СК повинна встановити порядок забезпечення технічного обслуговування і ремонту суден у відповідності до положень відповідних норм і правил та будь-якими додатковими вимогами, які можуть бути встановлені СК.

10.2. Для виконання цих вимог СК повинна забезпечити:

проведення перевірок через установлені проміжки часу;

передачу сповіщень про будь-які випадки невиконання вимог з вказанням можливої причини, якщо вона відома;

відповідні заходи з усунення недоліків;

реєстрацію цих заходів.

10.3. СК повинна встановити процедури в СУБ для визначення обладнання і технічних систем, раптове відмовлення яких може створювати небезпечні ситуації. СУБ повинна передбачати конкретні заходи, спрямовані на забезпечення надійності такого обладнання або систем. Ці заходи повинні включати регулярні перевірки резервних пристроїв і обладнання або технічних систем, які постійно не використовуються.

10.4. Перевірки, передбачені в п. 10.2, а також заходи, передбачені в п. 10.3, має включатися до поточного технічного обслуговування і ремонту судна в період експлуатації.

11. Документація

11.1. СК повинна встановити і забезпечити дотримання процедур контролю усіх документів і даних, що стосуються СУБ.

11.2. СК повинна забезпечити:

доступність на усіх робочих місцях, де вони необхідні, чинних документів;

перевірку і узгодження уповноваженими особами змін, що вносяться до документів;

своєчасне видалення документів, що застаріли.

11.3. Документи, що використовуються для описання і виконання СУБ, повинні бути укомплектовані в папку з назвою "Керівництво із управління безпекою". Документація повинна оформлятися у тому вигляді, який СК вважає найбільш ефективним. Кожне судно повинне мати на борту усю документацію щодо цього судна.

11.4. Документація з СУБ СК має бути перевірена та схвалена класифікаційним товариством, визначеним Кабінетом Міністрів України.

11.5. СК повинна мати документ про відповідність. Документ про відповідність видається класифікаційним товариством визначеним Кабінетом Міністрів України, за умови, що СК відповідає вимогам цього Положення, на строк не більше ніж п'ять років.

З метою підтвердження ефективності роботи СУБ СК та її відповідності вимогам цього Положення, документ про відповідність підлягає щорічному підтвердженню з боку класифікаційного товариства, яке його видало. Документ про відповідність є дійсним лише для типів суден, що в ньому зазначені, та за умови проведення періодичних перевірок.

11.6. З метою полегшення введення в дію системи управління безпекою, СК може бути виданий тимчасовий документ про відповідність на строк, що не перевищує 6 місяців.

Тимчасовий документ про відповідність видається у випадках, якщо:

СК тільки утворено;

до чинного документа про відповідність необхідно внести нові типи суден, за експлуатацію яких СК взяла на себе відповідальність.

11.7. Копія документа про відповідність/тимчасового документа про відповідність повинна бути на кожному судні СК.

11.8. Свідоцтво про управління безпекою видається судну класифікаційним товариством, визначеним Кабінетом Міністрів України, за умови, що СК діє, а її методи управління на борту судна здійснюються згідно зі схваленою СУБ на строк не більше ніж п'ять років.

Дійсність свідоцтва про управління безпекою має перевірятися класифікаційним товариством, яке його видало, не рідше одного разу протягом строку дії свідоцтва про управління безпекою. Якщо здійснюється лише одна перевірка, а строк дії свідоцтва складає 5 років, вона повинна бути проведена між другою та третьою щорічними датами. Свідоцтво про управління безпекою є дійсним за умови проведення проміжної перевірки та наявності чинного документа про відповідність.

11.9. З метою полегшення введення в дію системи управління безпекою може бути видане тимчасове свідоцтво про управління безпекою на строк, що не перевищує 6 місяців.

Тимчасове Свідоцтво про управління безпекою може бути видано:

новим суднам СК;

у випадку, коли СК бере відповідальність за експлуатацію судна, що є для неї новим.

12. Перевірка виконання завдань СУБ, огляд і оцінка

12.1. СК зобов'язана проводити внутрішні ревізії з безпеки з метою перевірки відповідності заходів у галузі безпеки та запобігання забрудненню довкілля. Такі перевірки мають проводитись не рідше одного разу на рік.

12.2. СК повинна періодично оцінювати ефективність СУБ і, при необхідності, здійснювати перегляд СУБ відповідно до процедур, установлених СК.

12.3. Ревізії й можливі заходи із усунення недоліків мають здійснюватися відповідно до встановлених СУБ процедур.

12.4. Персонал, який здійснює ревізії, повинен бути незалежним від видів діяльності, що перевіряються, за винятком випадків, коли цьому заважають розміри та характер СК.

12.5. Результати ревізій і перевірок мають доводитися до відома персоналу, відповідального за даний вид діяльності.

12.6. Управлінський персонал, відповідальний за даний вид діяльності, повинен своєчасно вживати заходів з усунення недоліків, що виявлені.

Додатком 8 до Положення оформлюються результати перевірок:

АКТ
про результати перевірки стану організації роботи з питань безпеки на морському і річковому транспорті

(найменування підприємства, установи, організації (юридичної особи) та органу,
до сфери управління якого належить державне підприємство)

(дата складання акта)

(місце складання акта)

Комісія, призначена наказом від _____ № _____
(найменування органу, яким призначена комісія)

у складі голови комісії _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

(посада)

членів комісії _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

(посада)

провела в період з "___" _____ по "___" _____ 20__ р.

перевірку стану роботи _____

(найменування підприємства, установи, організації (юридичної особи))

з питань _____

(вказуються основні питання, які перевіряються)

1 Під час перевірки КОМІСІЯ ВСТАНОВИЛА:

Характеризується стан організації роботи з питань БС згідно з примірним переліком питань, наведеним у додатку 8.

Дається оцінка виконання рекомендацій, запропонованих комісією під час попередньої перевірки.

2 Під час роботи КОМІСІЇ були усунені такі недоліки в роботі з питань безпеки, виявлені у ході перевірки:

Наводиться перелік недоліків, які були усунені під час роботи комісії.

3 КОМІСІЯ РЕКОМЕНДУЄ:

Наводяться конкретні рекомендації щодо підвищення рівня БС, строки виконання відповідних заходів та пропозиції стосовно притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у невиконанні вимог БС.

З актом перевірки ознайомлений і один примірник отримав

(посада керівника організації, що
перевірялася)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Голова комісії _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Залізничний транспорт

В Україні безпека на залізничному транспорті, включаючи пасажирські перевезення, регулюється низкою нормативно-правових актів, що включають закони, постанови Кабінету Міністрів України (КМУ), накази профільних міністерств і відомств:

1. Закони України

- Закон України “Про транспорт” № 232/94-ВР від 10.11.1994. Регулює основи функціонування транспортної системи України, в тому числі залізничного транспорту, та забезпечення безпеки перевезень.
- Закон України “Про залізничний транспорт”⁹⁴ № 273/96-ВР від 04.07.1996. Визначає правові, економічні та організаційні основи діяльності залізничного транспорту, включаючи безпеку перевезень
- Закон України “Про перевезення небезпечних вантажів”⁹⁵ № 1644-III від 06.04.2000. Стосується перевезень небезпечних вантажів залізничним транспортом.
- Закон України “Про дорожній рух”⁹⁶ № 3353-XII від 30.06.1993. Застосовується до безпеки на транспортних засобах, які перетинають залізничні колії, та роботи залізничних переїздів.

2. Постанови Кабінету Міністрів України

- Постанова КМУ № 553 від 19.03.1997 “Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту”⁹⁷. Містить норми, що частково стосуються інтеграції з іншими видами транспорту, включаючи залізничний.
- Постанова КМУ № 65 від 04.02.1997 “Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу залізничним транспортом України”⁹⁸ визначає порядок організації пасажирських перевезень.

3. Накази профільних міністерств

- Наказ Міністерства транспорту України № 644 від 01.11.1999 “Про затвердження Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України”⁹⁹ регламентує питання забезпечення безпеки пасажирів на вокзалах, платформах та під час поїздок.
- Наказ Міністерства інфраструктури України № 527 від 25.12.2014 “Про затвердження Інструкції з організації перевезень пасажирів і вантажів залізничним транспортом”¹⁰⁰. Містить конкретні вимоги до організації руху поїздів та заходів безпеки.

4. Державні стандарти та нормативи

- ДСТУ 4100-2020 “Залізничний транспорт. Вимоги до експлуатації”¹⁰¹. Встановлює стандарти безпеки експлуатації залізничного транспорту.
- ДБН В.2.3-19:2018 “Залізничний транспорт. Інфраструктура та технічне обслуговування”¹⁰². Охоплює питання проектування та обслуговування інфраструктури залізниць.

⁹⁴ Закон України «Про залізничний транспорт» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>

⁹⁵ Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14#Text>

⁹⁶ Закон України «Про дорожній рух» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>

⁹⁷ Постанова КМУ «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>

⁹⁸ Постанова КМУ № 65 від 04.02.1997 “Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу залізничним транспортом України” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>

⁹⁹ Наказ Міністерства транспорту України № 644 від 01.11.1999 “Про затвердження Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-98#Text>

¹⁰⁰ Наказ Міністерства інфраструктури України № 527 від 25.12.2014 “Про затвердження Інструкції з організації перевезень пасажирів і вантажів залізничним транспортом” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0329-99#Text>

¹⁰¹ ДСТУ 4100-2020 “Залізничний транспорт. Вимоги до експлуатації” https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_4100_2021.pdf

¹⁰² ДБН В.2.3-19:2018 “Залізничний транспорт. Інфраструктура та технічне обслуговування” <https://document.vobu.ua/wp-content/uploads/DBN/V2319.pdf>

5. Інші акти

- Рекомендації Державної служби України з безпеки транспорту (Укртрансбезпеки).
- Внутрішні правила та положення АТ "Укрзалізниця"¹⁰³.

Стаття 11 Закону України «Про залізничний транспорт» окреслює зобов'язання підприємств залізничного транспорту загального користування щодо забезпечення безпеки життя і здоров'я громадян, які користуються його послугами, а також безпеку руху поїздів, охорону навколишнього природного середовища.

Державний нагляд за безпекою руху поїздів залізничного транспорту України здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України» від 27 грудня 2006 року № 1196¹⁰⁴, зареєстрованим 4 квітня 2007 року за № 310/13577 визначаються правила, які застосовуються при перевезенні пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничними лініями загального користування тільки у внутрішньому сполученні (у межах України) та у вагонах парку акціонерного товариства "Українська залізниця" (далі – АТ "Укрзалізниця") чи інших суб'єктів господарювання, які здійснюють перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти, залізничних адміністрацій (залізниць) та перевізників інших держав або орендованих у них, а також у власних вагонах, що належать підприємствам, організаціям, установам або громадянам – суб'єктам підприємницької діяльності, у тому числі розташованим за межами України (далі – суб'єкти господарювання).

Розділ 7 Наказу «Перевезення пасажирів» окреслює права пасажирів/ок та зобов'язання перевізника щодо облаштування місць перевезення пасажирів/ок, зокрема:

У пасажирських вагонах для пасажирів/ок вивіщується інформація про розклад руху даного поїзда (безпересадкового вагона), про послуги, що надаються у поїзді, про місцезнаходження книги скарг, номер вагона, у якому знаходиться начальник поїзда, місцезнаходження власника вагонів поїзда, наявність у складі поїзда вагона-ресторану (вагона-кафе), його розміщення згідно зі схемою поїзда, режим роботи, план евакуації, пам'ятка для пасажирів щодо дій у разі пожежі, а також витяги з цих Правил щодо прав та обов'язків пасажирів та провідників (стюардів) вагонів.

На всьому шляху прямування пасажиром/кам надається можливість користуватись наявними у вагоні двома санітарними вузлами, для чого провідник (стюард) вагона зобов'язаний тримати їх відчиненими.

Не дозволяється користування санітарними вузлами при проходженні поїзда через станції та санітарні зони.

Пасажири можуть користуватись спальними місцями в будь-який період доби. Підняття й опускання верхніх полиць, на бажання пасажирів/ок, виконують провідники вагонів.

Пасажири всіх вагонів зі спальними місцями забезпечуються за встановлену плату чаєм та кавою. Контроль за перевезенням та обслуговуванням пасажирів/ок здійснюється службовими та посадовими особами перевізника в межах наданих їм повноважень лише під час виконання ними службових обов'язків.

Ці особи перевіряють:

наявність у пасажирів проїзних документів та документів, що посвідчують особу та /або підтверджують право на пільги;

оформлення проїзних і перевізних документів;

погашення проїзних документів провідниками (стюардами) вагонів;

¹⁰³ Внутрішні правила та положення АТ "Укрзалізниця" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-2018-%D0%BF#Text>

¹⁰⁴ Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України» від 27 грудня 2006 року № 1196 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>

забезпечення поїзною бригадою належного порядку утримання вагонів і рівня обслуговування пасажирів;

дотримання пасажирями громадського порядку в поїздах, на вокзалах і виконання ними, а також працівниками залізничного транспорту, вимог нормативно-правових актів щодо перевезення пасажирів, багажу та вантажобагажу;

організацію продажу проїзних документів і обслуговування пасажирів на вокзалах і у поїздах;

роботу камер схову ручної поклажі і багажних відділень;

умови користування вагонами (службовими, орендованими та ін.);

облік витрат постільної білизни, її якості та фактичну наявність чистої;

оформлення проїзду начальником/цею поїзда, правильність стягнення штрафів, заповнення службової документації, своєчасність внесення грошових сум;

виконання провідниками/ми (стюардами) вагонів та начальниками/цями поїздів посадових інструкцій;

дотримання вимог санітарного законодавства.

У приміських поїздах пасажир/ки мають можливість користуватися санітарними вузлами, паління у вагонах (у тому числі в тамбурах) приміських поїздів (електро- і дизель-поїздів) забороняється.

Обслуговування осіб з інвалідністю регулюється Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»¹⁰⁵ № 3551-ХІІ від 22.10.1993, «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»¹⁰⁶ № 875-ХІІ від 21.03.1991, іншими нормативно-правовими актами, в тому числі цими Правилами.

Перевезення осіб з інвалідністю, які використовують засоби для пересування, здійснюється перевізником у спеціальних вагонах, обладнаних технічними засобами, призначеними для обслуговування осіб такої категорії.

Для здійснення перевезення осіб з інвалідністю, які використовують технічний або інший засіб реабілітації (крісло колісне, ходунки, милиці, палиці тощо), перевізник вживає необхідних заходів для забезпечення доступу до інформації, поїздів та інших об'єктів з обслуговування пасажирів (квиткових кас, довідково-інформаційних служб, залів очікування, кімнат відпочинку, камер схову та багажних відділень) безоплатно та створює належні умови для зручного й безпечного користування приміщеннями вокзалів та поїздами.

На позакласних вокзалах та першого – третього класу можуть виділятися окремі працівники, відповідальні за обслуговування осіб з інвалідністю, які використовують технічний або інший засіб реабілітації (крісло колісне, ходунки, милиці, палиці тощо), про що розміщується інформація у доступних місцях у приміщеннях вокзалів (кас) та на офіційному сайті перевізника.

Перевізник забезпечує для осіб з інвалідністю з порушеннями зору та слуху наявність інформації з використанням звукових та візуальних систем повідомлення.

За зверненням осіб з інвалідністю з порушеннями зору та слуху перевізник зобов'язаний усно і безоплатно надавати інформацію, що стосується придбання проїзного документа, перевезення у вагоні, розміщення у кімнатах відпочинку, роботи камер схову та багажних відділень тощо, а за потреби – безоплатно надати необхідну допомогу.

Додатком 6 до Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України визначено систему класифікації пасажирських поїздів із рекомендованим рівнем комфорту/сервісу:

¹⁰⁵ Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

¹⁰⁶ Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

Категорія поїзда	"IC+"		"IC"					"PE"					"HE"			"HШ"				"P"					"HP"		
Категорія/клас вагона	2	1	3	2	1	П	К	3	2	1	П	К	М	Л	К	М	Л	К	П	3	2	1	П	К	Л	К	П
	+	+	м/в	+	+	м/в	м/в	м/в	+	+	м/в	м/в	м/в	+	+	м/в	+	+	+	+	+	+	м/в	м/в	м/в	+	+
Вид сполучення	внутрішнє																										
Наявність рівня комфорту та сервісу:																											
жалюзі, штори	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б
килимові доріжки													Б	Б	Б	Б	Б	Б									
холодильник (у службовому купе для загальних потреб)							Д					Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д						Д	Д	Д	
мікрохвильова піч							Д					Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д						Д	Д	Д	
Розетки для підзарядки гаджетів:																											
у кожному купе													Б	Д	Д	Б	Д	Д									
в салоні вагона	Б	Б			Д		Д		Д	Д		Д		Д	Д		Д	Д			Д	Д		Д	Д	Д	
інтернет-зв'язок (Wi-Fi)	Б	Д	Д	Д		Д	Д						Д	Д	Д	Д	Д	Д							Д		
Подача гарячих напоїв	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б
Подача прохолоджувальних напоїв	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б
Надання комплекту постільної білизни						Б	Б				Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б				Б	Б	Б	Б	Б
Наявність системи кондиціонування, системи обігріву	Б	Б		Б	Б		Б		Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б					Б	Б		
Вентиляція, системи обігріву			Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б			Б		Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б
Наявність ременів безпеки або страхувальної сітки						Б	Б				Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б						Б	Б	Б
Наявність інформації для пасажирів	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б

- підтримку належного санітарно-гігієнічного стану салону повітряного судна;
- справність та укомплектованість обладнання, інвентарю та засобів обслуговування пасажирів;
- наявність місць для пасажирів/ок з дітьми;
- можливість розміщення осіб, які транспортуються на ношах (якщо це передбачено правилами авіаперевізника), інших пасажирів/ок з інвалідністю або з порушеннями рухливості;
- допомога пасажирам/кам під час посадки або висадки до/з борту повітряного судна (знаходження місця, розміщення ручної поклажі тощо);
- інформаційно-довідкове обслуговування – своєчасне і достовірне інформування пасажирів/ок щодо правил поведінки на борту повітряного судна, безкоштовних і платних послуг, що надаються, умов польоту, використання аварійно-рятувального обладнання, місць розташування у салоні повітряного судна індивідуальних засобів захисту та надувних трапів, місць розташування основних і запасних виходів, умов покидання повітряного судна в аварійних ситуаціях;
- перша долікарська допомога;
- надання питної води за вимогою пасажирів/ки;
- користування туалетними кімнатами.

Авіаперевізник зобов'язаний повідомити пасажирів про послуги, які надаються на борту повітряного судна безкоштовно та порядок їх надання одразу після початку польоту.

Відповідно до вимог техніки безпеки на борту повітряного судна:

1. Повітряне судно має бути забезпечене необхідним комплектом аварійно-рятувального обладнання та засобами екстреної евакуації пасажирів в аварійній ситуації.
2. Заборонено приймати на борт повітряного судна тару, інвентар та обладнання, для яких не передбачено гнізд, стелажів або спеціальних кріплень.
3. Максимальна кількість осіб на борту повітряного судна не має перевищувати кількості крісел та сидінь, забезпечених прив'язними ремнями безпеки.
4. Перед злетом, посадкою і в особливих випадках пасажирів/ки зобов'язані застібнути прив'язні ремні, бортпровідники проконтролювати застібнуте положення і натягнення ремнів у кожного пасажирів. Діти до двох років, які перевозяться без надання окремого місця, розміщуються на колінах у дорослих пасажирів, які повинні міцно тримати їх руками та фіксувати спеціальними ремнями, що кріпляться до ремнів безпеки дорослих пасажирів.
5. На кожному рейсі бортпровідники повинні:
 - своєчасно і правильно інформувати пасажирів щодо місць розташування аварійного обладнання і правил його використання;
 - ознайомити пасажирів з інструкцією з техніки безпеки;
 - ретельно оглянути всі пасажирські приміщення повітряного судна з метою виявлення сторонніх речей;
 - під час прийому та розміщення пасажирів/ок на повітряному судні ретельно дотримуватись вимог центрування, не допускати розміщення громіздких речей на багажних полицях та розміщення будь-яких речей у проходах, біля входних дверей та запасних виходів;
 - під час польоту в зоні турбулентності вимагати, щоб пасажирів перебували в кріслах із застібнутими прив'язними ремнями безпеки;
 - перед посадкою пасажирів/ок на борт повітряного судна та висадкою з нього перевірити правильність установки трапа;
 - перед злетом та посадкою повітряного судна перевірити правильність установки та надійність кріплення обладнання та інвентарю;
 - не допускати пересування пасажирів/ок у салоні під час ввімкнення табло «Пристібнути ремні».

6. Люльки для немовлят мають установлюватися після зльоту повітряного судна та вимкнення табло «Пристібнути реміні» та прибиратися не пізніше ввімкнення табло «Пристібнути реміні» перед посадкою повітряного судна.

7. Авіаперевізник повинен забезпечити безпеку в салоні, належне та надійне розміщення ручної поклажі, багажу, змінного обладнання тощо.

Аудит безпеки у міському електричному транспорті

В Україні безпека в метро, трамваях і тролейбусах регламентується низкою нормативно-правових актів, серед яких ключові:

1. Законодавство України:

- Закон України “Про транспорт” № 232/94-ВР від 10.11.1994, встановлює загальні положення щодо функціонування транспортної системи, включаючи безпеку перевезень;
- Закон України “Про дорожній рух” № 3353-ХІІ від 30.06.1993, регламентує безпеку дорожнього руху, включаючи електротранспорт
- Закон України “Про міський електричний транспорт” №1926-IV від 29.06.2004¹¹⁴, містить положення про експлуатацію трамваїв, тролейбусів і метро.

2. Постанови Кабінету Міністрів України:

- Постанова КМУ № 176 від 18 лютого 1997 р. «Про затвердження Правил надання послуг автомобільного транспорту», затверджує правила надання послуг і міським електричним транспортом;
- Постанова КМУ № 1735 від 23 грудня 2004 р. «Правила надання послуг міським електричним транспортом»¹¹⁵, включають правила безпеки для пасажирів/ок і операторів/ок електричного транспорту;

3. Накази та розпорядження профільних міністерств

- Наказ Мінінфраструктури «Про затвердження Правил технічної експлуатації трамваїв і тролейбусів» від 03.02.2020 №36¹¹⁶, встановлюють вимоги до технічного стану транспорту, експлуатації та безпеки перевезень;
- Наказ Міністерства транспорту України від 04.11.2003 № 854 «Про затвердження нормативно-правових актів з питань безпеки руху на метрополітенах України»¹¹⁷, забезпечує злагодженість і взаємодію всіх ланок на метрополітенах, чітку та безперебійну їх роботу щодо забезпечення безпеки руху.

Державний нагляд і контроль у сфері міського електричного транспорту визначається статтею 10 Закону України «Про міський електричний транспорт» здійснює Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті. Нагляд і контроль здійснюється за технічним станом об’єктів міського електричного транспорту, умовами утримання та експлуатації рухомого складу.

Безпека на метрополітенах України включає в себе цілий ряд важливих аспектів серед яких: вимоги до споруд і пристроїв станційного господарства, споруди і пристрої сигналізації (автоматики, телемеханіки для руху поїздів та зв’язку, пристрої контролю проходження в тунель, споруди та пристрої ескалаторного господарства, інженерно-технічне обладнання та пристрої електромеханічного господарства.

¹¹⁴ Закон України “Про міський електричний транспорт”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15#Text>

¹¹⁵ Постанова КМУ № 1735 від 23 грудня 2004 р. «Правила надання послуг міським електричним транспортом», <https://www.kmu.gov.ua/npas/10513629>

¹¹⁶ Наказ Мінінфраструктури від 03.02.2020 №36 «Про затвердження Правил технічної експлуатації трамваїв і тролейбусів», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0353-20#Text>

¹¹⁷ Наказ Міністерства транспорту України від 04.11.2003 № 854 «Про затвердження нормативно-правових актів з питань безпеки руху на метрополітенах України», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0590-04#n16>

Комісія під головуванням начальника/ці дистанційної служби руху або його заступника/ці, начальника/ці дистанції сигналізації (автоматики) або їх заступників/ць та начальника/ці станції один раз на квартал проводить огляд споруд та пристроїв. Необхідність участі посадових осіб та фахівців/чинь інших служб визначається головою комісії.

Результати оглядів і заходи щодо їх усунення виявлених несправностей, порушень і зауважень з поточного утримання та ремонту споруд і пристроїв заносяться до відповідних журналів, у яких визначаються строки усунення несправностей, порушень і зауважень, відповідальні виконавці, а також виконання запланованих заходів.

Правила експлуатації трамвая і тролейбуса передбачають вимоги до експлуатації пунктів зупинок та кінцевих станцій, контактної мережі, кабельної мережі, пристрої заземлення.

Всі споруди, елементи улаштування зупинок і станцій повинні утримуватися у справному стані і відповідати вимогам безпеки руху.

В темний час доби посадочні майданчики і підходи до них повинні бути освітлені.

Покриття пункту зупинки слід регулярно прибирати від сміття, очищувати від снігу і льоду. У разі ожеледиці, льодові нашарування посадочного майданчика посипати піском. Сніговий вал, що утворився уздовж зупинки після очищення проїзної частини необхідно розчищати на довжину посадочного майданчика та на 5-10 метрів у кожний бік за його межі.

Урни, розміщені в межах зупинки, повинні очищуватись у разі наповнення їх сміттям.

Заповнення урн, контролюється раз на добу робітниками структурного підрозділу підприємства, на який покладено обов'язки підтримання належного санітарного стану зупинок.

Колії та посадочні майданчики кінцевих станцій у темний час доби повинні бути освітлені.

На трамвайних кінцевих станціях повинен бути запас піску необхідний для поповнення пісочниць рухомого складу.

Обов'язкова візуальна інформація пасажирської станції міжміського сполучення повинна бути сформована у вигляді таблиць, схем, покажчиків, електронних табло та містити:

план пасажирської станції;

схему маршрутів;

розклад руху із зазначенням номерів платформ;

таблиці вартості проїзду та перевезення багажу;

правила перевезення пасажирів та багажу;

схему розташування та нумерацію місць у рухомому складі різних моделей;

покажчики та довідкові таблиці з інформацією про місце розташування та порядок роботи службових приміщень станції.

Крім обов'язкової інформації, на пасажирській станції може бути розміщена додаткова інформація (розклад руху) інших видів транспорту, інформація для осіб з інвалідністю тощо.

Нормативно - правові акти, які регламентують діяльність міського електричного транспорту, на жаль, не містять положень щодо безпеки пасажирів. Водночас, органи місцевого самоврядування можуть приймати розпорядчі документи, які окреслюють правила безпеки пасажирів під час знаходження у метрополітені.

Київська міська адміністрація пропонує наступні вимоги для забезпечення безпеки пасажирів/ок під час знаходження у метрополітені:

Шановні пасажирів! З метою забезпечення вашої особистої безпеки та безпеки інших пасажирів під час користування метрополітеном, пропонуємо дотримуватись наступних рекомендацій:

1. Зважаючи на те, що колії метрополітену перебувають під високою напругою, забороняється спускатись на колії та ходити по коліях.

В разі падіння на колію метрополітену, ні в якому разі не підходьте до платформи, не намагайтеся самотійно вибратися з небезпечного місця. Необхідно відійти по колії на місце у торці станції з боку відправлення поїздів, під електричним годинником. В разі відсутності в цей час на платформі чергового по станції, необхідно через пасажирів викликати його, або будь-кого з працівників метрополітену.

У випадку падіння особистих речей на колію, не намагайтесь дістати їх, а зверніться до чергового по станції.

2. Перебуваючи у метрополітені з дітьми, уважно пильнуйте за ними. Не дозволяйте дітям бігати по платформі. Дітей дошкільного віку потрібно тримати за руку, а зовсім маленьких – на руках.

Забороняється перевозити на ескаляторах дітей у легких складальних колясках.

3 метою недопущення травмування дітей під час користування ескалятором, не дозволяйте їм:

- самотійно переміщатися по ескалятору;*
- сідати на його сходи, триматися руками за сходи, або просовувати пальці між суміжними сходами та між сходами і нерухомою частиною балюстради;*
- наступати на обмежувальну лінію, нанесену на бокових краях сходів;*
- торкатися нерухомих частин балюстради та підкладати пальці під поручень;*
- притискати взуття до нерухомої частини балюстради та до суміжних сходів.*

Привчайте дітей дотримуватися Правил користування метрополітеном!

3. Перебуваючи на ескаляторах та у вагонах електропоїздів, будьте уважними та обережними. Щоб не впасти, обов'язково тримайтеся за поручень.

Якщо Вам важко користуватися метрополітеном, зверніться за допомогою до чергового персоналу на контрольному пункті.

4. Забороняється заходити на станції метро у нетверезому стані, тому що користування метрополітеном пов'язане з підвищеною небезпечністю.

5. Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» та Правил користування метрополітеном, курити на станціях, ескаляторах та у вагонах електропоїздів заборонено!

6. При виявленні ознак пожежі (запаху горілого, диму, вогню, іскріння електрообладнання тощо) чи інших надзвичайних ситуацій, а також порушень громадського порядку, негайно повідомте про це працівників метрополітену:

- на станції – чергового по станції по переговорному пристрою «пасажир – оператор», розташованому біля ескалятора або на платформі станції, контролера, касира чи співробітника міліції;*
- у вагоні поїзда – машиніста поїзда по переговорному пристрою «пасажир – машиніст», розташованому у салоні вагона, вказавши номер вагона, зазначений над переговорним пристроєм.*

При виникненні пожежі на станції метрополітену необхідно дотримуватися такого порядку дій:

- уважно слухати повідомлення по гучномовному оповіщенню та терміново залишити станцію шляхами, вказаними працівниками метрополітену;*

- зберігати спокій;*
- не створювати натовпу;*
- допомагати дітям, жінкам та особам старшого віку.*

При виникненні пожежі у вагоні поїзда, що рухається, необхідно:

- негайно повідомити про це машиніста поїзда по переговорному пристрою «пасажир – машиніст», розташованому у салоні вагона, вказавши номер вагона, зазначений над переговорним пристроєм;*

- зберігати спокій;*
- уважно слухати повідомлення машиніста.*

При виникненні пожежі у вагоні поїзда метрополітену, що зупинився на перегоні між станціями, необхідно:

- уважно слухати оголошення машиніста;*
- по його команді, через відчинені двері, залишити вагони;*
- не панікувати;*
- зберігати спокій та допомагати залишити вагон жінкам, дітям, людям з інвалідністю та особам старшого віку.*

При евакуації з вагонів не беріть з собою громіздкі речі.

Рухатися по тунелю потрібно уважно та обережно у напрямку, вказаному машиністом, дотримуючись правої сторони тунелю в напрямку станції, до якої рухався поїзд, або лівої сторони тунелю при евакуації на станцію, від якої рухався поїзд. Під час проходження тунелем, забороняється заходити в бокові притунельні виробки та переходи.

7. В разі виявлення на території метрополітену предметів, що викликають підозру, просимо дотримуватися такої послідовності дій.

При виявленні підозрілих предметів на станції, негайно повідомте співробітників міліції або чергового по станції метрополітену. Категорично забороняється до прибуття фахівців вибухово - технічної служби самостійно оглядати підозрілий предмет, вилучати чи знешкоджувати його. Уважно слухайте повідомлення і, в разі необхідності, терміново залиште станцію шляхами, визначеними оперативним персоналом. Зберігайте спокій, не створюйте натовпу, допомагайте дітям, жінкам та людям старшого віку.

Якщо предмет виявлено у вагоні, повідомте машиніста поїзда по переговорному пристрою «пасажир-машиніст», розташованому у салоні вагона, вказавши номер вагона, зазначений над переговорним пристроєм.

У той же час спеціалісти/ки кафедри охорони праці, промислової та цивільної безпеки спільно із службою охорони праці НТУУ «КПІ» започаткували рубрику «Формула безпеки» у газеті «Київський політехнік». Рубрика перш за все, ділиться практичним досвідом міжнародних партнерів щодо забезпечення комфорту та безпеки пасажирів.

У країнах Євросоюзу було вжито додаткових заходів безпеки для пасажирів/ок. Потяги німецького метрополітену, наприклад, відчиняють свої двері лише якщо натиснути спеціальну кнопку біля них. Це дає змогу пасажирам уникнути затиснення дверима.

На усіх станціях паризького метрополітену існують перегородки з розсувними дверима, також обладнаними важелями для відкриття, які відділяють залу очікування від залізничних шляхів і не дають пасажирам впасти на рейки. Це допомогло зменшити кількість нещасних випадків у метрополітені.

Рівень шуму у поїздах метрополітену Києва високий. Колеса європейських вагонів спеціально зроблені малошумними, самі вагони звукоізовані так, що всередині можна спокійно перешіптуватися та слухати музику. Також, німецькі та французькі вагони рухаються без тряски, що було б дуже доречно для Києва.

Київським метрополітеном кожен день користується близько 40% пасажирів громадського транспорту. Він помітно знижує завантаженість наземного транспорту, особливо в годину "пік". Саме в годину "пік", особливо на платформах, збирається велика кількість людей. Більше всього людей збирається на краях платформи та біля її середини. Тому окрім повідомлень швидше заходити до вагонів, потрібно додати прохання рівномірно займати платформу. Отже, Київський метрополітен як один з найпопулярніших видів транспорту, повинен бути суттєво покращений для зручності та безпеки пасажирів/ок

4.3. Етапи проведення аудиту транспорту

Методологія аудиту безпеки транспорту спрямована на оцінку технічного стану транспортного засобу; відповідності територій (зони метрополітену, приміських вокзалів, вокзалів міжміського сполучення, зупинок громадського транспорту) безпековим потребам різних груп жінок і чоловіків, зокрема маломобільних груп населення, осіб із інвалідністю, людей із дітьми, молоді та осіб старшого віку. Вона базується на чинному законодавстві України, міжнародних стандартах безпеки та інклюзивності, а також враховує гендерні та соціальні аспекти. Схематичний алгоритм проведення аудиту безпеки представлено у Додатку 1.1.

Разом з тим, Аудит безпеки транспорту має свої особливості, які мають бути враховані на різних етапах:

1. Етап підготовки до аудиту

1.1. Створення робочої (ініціативної) групи щодо організації та проведення аудиту безпеки транспорту, відповідно до обраного виду транспорту, відбувається за ініціативи голови відповідної територіальної громади; організації, яка відповідає за аудит безпеки транспорту на відповідній території, представників громадянського суспільства.

Робоча (ініціативна) група щодо організації та проведення аудиту безпеки транспорту може включати представників/ць громадянського суспільства.

1.2. Отримання дозволу від організації, яка відповідає за аудит безпеки транспорту на відповідній території є обов'язковою умовою проведення аудиту;

1.3. Визначення виду транспорту, на якому проводитиметься аудит безпеки; затвердження плану проведення аудиту, організація та проведення навчань для членів аудиторської групи, яка має бути мультидисциплінарною та відповідати вимогам комплексного підходу з врахуванням потреб різних категорій жінок і чоловіків.

Підставою для проведення аудиту є наказ органу (організації), відповідальної за проведення аудиту, в наказі визначається керівник/ця аудиторської групи, склад аудиторської групи, план проведення аудиту, строки;

- Визначення зон для перевірки;
- Визначення чек-листів, які відповідають зонам перевірки:
 - Чек-лист аудиту безпеки автомобільного транспорту, у тому числі автобусів (Додаток 4.1.);
 - Чек-лист аудиту безпеки морського та річкового транспорту (Додаток 4.2.);
 - Чек-лист аудиту безпеки залізничного транспорту (Додаток 4.3.);
 - Чек-лист аудиту безпеки повітряного транспорту (Додаток 4.4.);
 - Чек-лист аудиту безпеки міського електричного транспорту (Додаток 4.5.);
 - Чек-лист аудиту безпеки метрополітену (Додаток 4.6.);

1.4. Формування робочої групи.

Склад команди:

- Керівник/ця робочої групи – представник/ця органу влади, відповідального за організацію та проведення аудиту;
- Учасники/ці робочої групи з питань безпеки відповідно до обраного виду транспорту; транспортної інфраструктури; захисту довкілля та адаптації змін клімату та інші.
- Представники та представниці груп населення, зацікавлених у проведенні аудиту: представники/ці маломобільних груп населення, особи з інвалідністю; (особи старшого віку, молодь, люди з інвалідністю).

1.5. Організація та проведення навчань для учасників/ць робочої групи;

1.6. Вивчення технічної документації відповідно до міжнародних стандартів та вимог національного законодавства.

2. Етап організація та проведення аудиту.

2.1 Розробка та затвердження плану проведення аудиту;

2.2. Визначення інструментарію для проведення аудиту;

2.3. Проведення аудиту відповідно до затвердженого графіку, заповнення чек-листів, Додатки 4.1-4.6;

2.4. Підготовка висновків та рекомендацій; висновки та рекомендації готуються відповідно до Додатку 4.7.;

2.5. Проведення опитування пасажирів/ок щодо задоволення потреб користування відповідним видом транспорту (Додаток 4.8.);

2.6. Ознайомлення з результатами проведення аудиту керівників/ць, які відповідають за безпеку пасажирів/ок транспорту на відповідній території та формування дорожньої карти усунення зауважень та рекомендацій аудиту.

При формуванні висновків та рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки пропонуємо дотримуватись наступних принципів :

- **Об'єктивність та неупередженість**
- **Чіткість та зрозумілість викладення**
- **Конкретність та практичність рекомендацій**

Схематично прийняття рішень за результатами аудиту безпеки відображено в Додатку 5 до Посібника.

ВИСНОВКИ

Посібник розроблено як практичний інструмент для територіальних громад, підприємств, установ та організацій, які прагнуть оцінити рівень безпеки територій, укриттів і транспорту з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків. Він допомагає організувати аудит безпеки на місцях – від підготовки до презентації результатів і розробки подальших рішень.

Матеріали посібника можуть використовувати посадові особи, депутати й депутатки місцевих рад, працівники і працівниці ЦНАПів, представники і представниці підприємств, установ та організацій, громадські організації та всі, хто дотичні до безпеки у громаді. Посібник базується на чинному законодавстві та кращих практиках забезпечення безпеки територій, укриттів і транспорту з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків.

Оцінка безпеки охоплює різні компоненти: території, укриття, транспортну інфраструктуру, а також загрози соціального, техногенного, військового та екологічного характеру. У посібнику подано чіткі алгоритми, форми розпоряджень, зразки анкет, приклади питань для фокус-груп і опис основних інструментів збору даних.

Це дозволяє організаторам аудиту швидко зорієнтуватися, обрати релевантні інструменти відповідно до ресурсу громади, підприємства, установи або організації та без зайвого навантаження зібрати дані. Вся методика спрямована на те, щоб зробити процес реалістичним і доступним навіть у громадах (підприємствах, установах або організаціях) з обмеженими людськими чи фінансовими ресурсами.

Гендерна чутливість є наскрізним принципом цього підходу. Під час аудиту рекомендується враховувати потреби жінок і чоловіків різного віку, людей з інвалідністю, демобілізованих, осіб з досвідом насильства, батьків із дітьми, людей старшого віку та інших маломобільних груп. Це дозволяє не лише виявити загрози, а й запобігти дискримінації в доступі до безпечного середовища.

Інклюзивність передбачає залучення самих мешканців до збору інформації та прийняття рішень. Досвід і спостереження людей у громаді (на підприємстві, в установі або організації) – це важливе джерело даних, якому слід довіряти не менше, ніж офіційній статистиці.

Посібник не прив'язаний до одного конкретного типу громади чи підприємства, установи або організації. Його зміст можна адаптувати для різних територіальних, інфраструктурних і безпекових умов – як у містах, так і в селах, у прифронтових, прикордонних, гірських і віддалених територіях. За потреби громада, підприємство, установа або організація може використати лише частину інструментів або провести аудит поетапно.

Гнучкість підходу дозволяє застосовувати його як у повоєнному відновленні, так і в умовах воєнного стану. Аудит може слугувати основою для розробки бюджетних програм, стратегій розвитку, залучення позабюджетних коштів і планування безпекових заходів.

Результати аудиту дають змогу приймати більш обґрунтовані рішення на рівні громади, підприємства, установи або організації. Вони можуть стати підґрунтям для перегляду маршрутів евакуації, змін у системі оповіщення, реконструкції укриттів або організації послуг підтримки.

Таким чином, посібник є практичним кроком до створення більш безпечного, доступного та людяного середовища, в якому враховуються потреби всіх мешканців. Його використання сприятиме зміцненню довіри, підвищенню якості місцевих рішень і зменшенню реальних ризиків для життя і здоров'я людей.

ДОДАТКИ

Додаток 1.1. Схематичний алгоритм проведення аудиту безпеки

Формування і (затвердження) Робочої (ініціативної, аудиторської) групи

Навчання членів Робочої групи комплексному та холістичному підходу проведення аудиту безпеки

Вивчення документації членами Робочої групи обраного об'єкта аудиту

Складання і затвердження робочого плану з графіком виконання

Проведення аудиту безпеки обраного об'єкта на місці

Напрацювання висновків і рекомендацій (формування звіту)

Формування дорожньої карти реалізації пропозицій та рекомендацій

Контроль за виконанням рекомендацій

Кошторис усунення недоліків (фінансові розрахунки)

Додаток 1.2. Типове розпорядження підприємства/установи/організації/ органу місцевого самоврядування територіальної громади про проведення гендерно-чутливого аудиту безпеки територій/ укриттів/ транспорту

**[НАЗВА СУБ'ЄКТА]
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

№ _____

від _____

Про проведення аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків

З метою виявлення небезпек, загроз і бар'єрів у доступі до безпечного середовища для різних груп жінок і чоловіків, а також розробки практичних рішень для підвищення рівня безпеки в територіальній громаді з урахуванням потреб маломобільних груп населення, зокрема осіб з інвалідністю, дітей, людей старшого віку, а також демобілізованих, осіб, які постраждали від насильства,

керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР, Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1447-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року», Конвенцією ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW),

ЗОБОВ'ЯЗУЮ:

1.Провести гендерно-чутливий аудит безпеки у [вказати локації: на визначених територіях / в укриттях / на об'єктах транспортної інфраструктури тощо] з урахуванням порядку, встановленого в Методичних рекомендаціях з реалізації гендерного підходу до проведення аудиту безпеки території, укриттів, транспорту та Практичному посібнику з проведення аудиту безпеки територій, укриттів, транспорту та реагування на безпекові виклики з урахуванням потреб різних груп жінок і чоловіків.

2.Створити робочу групу з проведення аудиту, до складу якої включити:

- фахівців(-чинь) з безпеки: спеціалістів(-ок) з пожежної безпеки, розмінування, технічного стану будівель та інфраструктури, поліцейського офіцера(-ку) громади, працівників(-ць) центрів безпеки громадян (у разі наявності такого центру);

- експертів(-ок) з екології: фахівців(-чинь) з моніторингу якості повітря, води та ґрунтів у зоні бойових дій.

- представника(-цю) відповідального підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, радника(-цю) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930);

- гендерних експертів(-ок): для оцінки ризиків у громадських місцях з урахуванням специфіки потреб чоловіків і жінок.

- представників(-ць) громад: люди з інвалідністю, молодь, представники маломобільних груп, зокрема особи, які користуються кріслами колісними або пересуваються з дитячими візочками.

- соціальних працівників(-ць): для фіксації випадків насильства або дискримінації у громадських просторах.

- експертів(-ок) з інформаційних технологій: для аналізу та удосконалення систем оповіщення про небезпеку

- депутатів(-ок) місцевої ради;

3. Забезпечити проведення збору даних відповідно до методології Практичного посібника, з використанням таких інструментів [рішення щодо використання конкретних інструментів приймає робоча група відповідно до напрямів аудиту (див. пункт 4 нижче) та доступних ресурсів]:

- опитування (онлайн і паперових анкет у ЦНАПах, установах, сільрадах);

- фокус-групових обговорень;

- спостережень на місцях;

- консультацій з представниками(-цями) громади;
- зіставлення офіційних даних (від поліції, влади) із заявами і скаргами мешканців.

4. Провести оцінку безпеки територій, транспортної інфраструктури та укриттів за такими напрямками [обрати те, що застосовується]:

- наявність і ефективність систем оповіщення про небезпеку;
- стан доступності об'єктів для різних груп населення, включно з маломобільними особами;
- наявність фізичних та інфраструктурних ризиків (освітлення, укриття, шляхи евакуації тощо);
- рівень ментального навантаження та стресу, зокрема під час сигналів тривоги;
- екологічна безпека (якість повітря, води, стан ґрунтів — за наявності доступу до даних);
- безпека користування для осіб із порушеннями зору, слуху, когнітивного розвитку;
- ризики, пов'язані з наявністю вибухонебезпечних предметів і мінної небезпеки;
- інші загрози соціального, техногенного чи екологічного характеру, актуальні для конкретної території.

5. За результатами аудиту підготувати звіт із переліком виявлених ризиків і бар'єрів, картою небезпек, та планом дій із чітким визначенням відповідальних осіб/структур, строків і необхідних ресурсів.

6. Організувати презентацію результатів аудиту перед депутатами(-ками) ради громади, керівниками(-цями) установ і мешканцями(-ками) громади.

7. Координацію проведення аудиту покласти на [назва підрозділу / відповідального відділу, наприклад, відділ соціального захисту або відділ з питань безпеки].

8. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

9. Додатки до цього розпорядження є його невід'ємною частиною:

- Додаток 1 – Орієнтовний склад робочої групи;
- Додаток 2 – Перелік територій, транспортних об'єктів і/або укриттів для проведення аудиту;
- Додаток 3 – Орієнтовний план-графік проведення аудиту;
- Додаток 4 – Орієнтовна структура звіту за результатами аудиту.

Голова [назва громади / підприємства / установи / організації]

[Підпис]

[ПІБ]

[Дата]

Додаток 1. Орієнтовний склад робочої групи

З переліком функцій і категорій осіб, які мають входити до робочої групи:

- Фахівці/чині з безпеки: спеціалісти/ки з пожежної безпеки, розмінування, технічного стану будівель та інфраструктури, поліцейський офіцер громади, працівники центрів безпеки громадян (у разі наявності такого центру);
- Експерти/ки з екології: фахівці з моніторингу якості повітря, води та ґрунтів у зоні бойових дій.
- Представник відповідального підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930);
- Гендерні експерти/ки: для оцінки ризиків у громадських місцях з урахуванням специфіки потреб чоловіків і жінок.
- Представники/ці громад: люди з інвалідністю, молодь, представники маломобільних груп, зокрема особи, які користуються кріслами колісними або пересуваються з дитячими візочками.
- Соціальні працівники/ці: для фіксації випадків насильства або дискримінації у громадських просторах.
- Експерти/ки з інформаційних технологій: для аналізу та удосконалення систем оповіщення про небезпеку.

Додаток 2. Перелік об'єктів або територій для аудиту

(Заповнюється окремо для кожного/ї підприємства/установи/організації/ територіальної громади)

- Конкретні ділянки, маршрути, укриття, транспортні зупинки, ділянки навколо шкіл тощо.

Додаток 3. Орієнтовний план-графік проведення аудиту

- Строки підготовки;
- Терміни збору даних;
- Терміни підготовки звіту та презентації результатів;
- Строки включення заходів до планів розвитку або бюджетних програм.

Додаток 4. Орієнтовна структура звіту за результатами аудиту

- Загальна характеристика об'єкта / території;
- Виявлені ризики;
- Рекомендації;
- Перелік відповідальних суб'єктів.

Додаток 2.1. Типова анкета для опитування населення, спрямована на оцінку безпеки території

Шановні респонденти/ки! Ця анкета спрямована на оцінку безпеки територій з урахуванням потреб різних груп населення та викликів війни. Ваші відповіді допоможуть зробити територію більш безпечною та зручною для всіх. Анкета є анонімною, і отримані дані будуть використані виключно для цілей аудиту безпеки.

1. Інформація про респондента/ку (необов'язково):

1.1 Ваша стать:

- Жінка
- Чоловік

1.2 Ваш вік:

- До 18 років
- 19-35 років
- 36-60 років
- Старше 60 років

1.3 Чи належите ви до наступних категорій (можна вибрати кілька варіантів):

- Особи з інвалідністю
- Сім'ї з дітьми до 6 років
- Молодь
- Особи старшого віку
- Особи, які проживають у зоні бойових дій
- Інше: _____

1.4 Як часто ви користуєтеся цією територією?

- Щодня
- Кілька разів на тиждень
- Кілька разів на місяць
- Рідко

2. Відчуття безпеки

2.1 Як часто ви відчуваєте себе в безпеці на цій території?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

2.2 У який час доби ви відчуваєте найбільшу небезпеку?

- У світлий час доби
- У темний час доби
- Завжди відчуваюся в безпеці

2.3 Чи є на території ділянки, які ви вважаєте небезпечними?

- Так
- Ні

Якщо так, вкажіть конкретні місця (наприклад, біля зупинки транспорту, у парку):

2.4 Чи стикалися ви з небезпечними ситуаціями на цій території?

- Так
- Ні

Якщо так, опишіть, будь ласка: _____

2.5 Що саме створює відчуття небезпеки? (можна вибрати кілька варіантів):

- Погане освітлення
 - Відсутність камер спостереження
 - Наявність ізольованих ділянок
-

- Небезпечна поведінка інших людей
- Інше: _____

3. Доступність інфраструктури

3.1 Чи вважаєте ви інфраструктуру цієї території доступною для вас?

- Так
- Ні
- Частково

3.2 Які з наведених елементів інфраструктури викликають у вас складнощі? (можна вибрати кілька варіантів):

- Освітлення
- Тротуари
- Пандуси
- Зони відпочинку (лавки, навіси)
- Укриття
- Доступ до туалетів
- Вказівники або інформаційні таблички
- Інше: _____

3.3 Які покращення, на вашу думку, необхідно здійснити для підвищення доступності?

3.4 Чи є на території спеціально облаштовані місця для:

- Осіб із інвалідністю
- Сімей з малими дітьми
- Молоді
- Людей старшого віку
- Інше: _____

4. Взаємодія з іншими користувачами/ками

4.1 Чи часто ви відчуваєте дискомфорт через поведінку інших людей на цій території?

- Так
- Ні

Якщо так, опишіть, будь ласка, ситуації: _____

4.2 Чи є на території місця, які сприяють спілкуванню між людьми (наприклад, лавки, майданчики для відпочинку)?

- Так
- Ні

Якщо ні, як можна це покращити? _____

5. Врахування викликів війни

5.1 Чи відчуваєте ви вплив наслідків війни на ваш досвід використання території?

- Так
- Ні Якщо так, опишіть, будь ласка: _____

5.2 Чи є на території ознаки пошкодженої інфраструктури (мости, дороги, укриття)?

- Так
- Ні Якщо так, уточніть: _____

5.3 Чи працює система оповіщення про небезпеку на цій території?

- Так
- Ні
- Частково

6. Інші коментарі та пропозиції

6.1 Чи є у вас додаткові коментарі або пропозиції щодо покращення безпеки та доступності цієї території?

Дякуємо за ваш час і відповіді! Ваш внесок важливий для покращення безпеки нашої громади.

Додаток 2.2. Типовий гайд для проведення фокус-груп щодо безпеки територій

Шановний(а) модератор(ко)! Цей гайд допоможе вам ефективно провести фокус-групу для збору якісної інформації про безпеку і доступність територій. Мета фокус-групи – зрозуміти досвід, потреби та пропозиції різних груп користувачів території, зокрема в умовах викликів війни.

1. Підготовка до фокус-групи

1.1 Склад групи

- Рекомендується включити 8-12 учасників/учасниць, які представляють різні категорії:
 - Жінки і чоловіки різного віку.
 - Особи з інвалідністю.
 - Молодь.
 - Люди старшого віку.
 - Сім'ї з дітьми віком до 6 років.
 - Особи, які проживають у районах, що постраждали від бойових дій.

1.2 Тривалість фокус-групи (Важливо брати до уваги час, який враховує особливості групи, наприклад, для осіб з малими дітьми не підійде час, коли потрібно забирати дітей із садочка).

- Оптимальна тривалість: 1,5-2 години.

1.3 Приміщення

- Забезпечте зручне, доступне для всіх учасників приміщення.
- Подбайте про наявність:
 - Стільців і столів.
 - Аудіозаписувального обладнання (за згодою учасників).
 - Матеріалів для запису (блокноти, маркери).

1.4 Вступна частина

- Привітайте учасників/учасниць, подякуйте за участь.
- Представтеся та поясніть мету зустрічі.
- Розкажіть про правила:
 - Дотримання конфіденційності.
 - Участь кожної людини за бажанням.
 - Уважне вислуховування без перебивань.
- Отримайте згоду на аудіозапис (за необхідності).

2. Запитання для обговорення

2.1 Блок 1: Відчуття безпеки

- Як ви оцінюєте загальний рівень безпеки цієї території?
- У яких ситуаціях ви відчуваєтеся найбільш небезпечно?
- Чи є місця, яких ви намагаєтеся уникати? Якщо так, які саме та чому?
- Як змінюється ваше відчуття безпеки в різний час доби?

2.2 Блок 2: Доступність інфраструктури

- Як ви оцінюєте доступність інфраструктури для вас особисто?
- Чи є проблеми з доступністю (наприклад, погане освітлення, відсутність пандусів)?
- Які зміни, на вашу думку, необхідно зробити, щоб територія стала більш доступною?

2.3 Блок 3: Вплив викликів війни повномасштабної війни РФ проти України

- Чи вплинули наслідки війни (пошкоджена інфраструктура, мінування) на ваше відчуття безпеки?

• Як працює система оповіщення на цій території? Чи отримуєте ви інформацію про небезпеку вчасно?

- Які заходи необхідно впровадити для захисту вразливих груп у поточних умовах?

2.4 Блок 4: Рекомендації та пропозиції

- Що можна зробити, щоб територія стала більш безпечною?
- Чи є конкретні заходи, які ви пропонуєте впровадити?
- Як би ви хотіли брати участь у процесі покращення території?

3. Ведення дискусії

3.1 Роль модератора/ки

- Ставте відкриті запитання, щоб стимулювати обговорення.
- Заохочуйте учасників/учасниць ділитися прикладами з власного досвіду.
- Уникайте оцінок або критики відповідей.

3.2 Управління групою

- Уважно слідкуйте за часом, щоб обговорити всі запитання.
- Якщо один з учасників/учасниць домінує у розмові, ввічливо залучайте інших.
- Якщо виникають конфлікти, зосередьте увагу на позитивних моментах і спільних

пропозиціях.

3.3 Завершення

- Підведіть підсумки обговорення.
- Подякуйте учасникам/учасницям за їхній внесок.
- Запитайте, чи є у когось додаткові коментарі або пропозиції.

4. Фіксація результатів

4.1 Записи

• Робіть нотатки під час фокус-групи або використовуйте аудіозапис для подальшої обробки інформації.

4.2 Резюме дискусії

- Узагальніть основні теми, які обговорювались.
- Виділіть ключові проблеми та пропозиції, які висловили учасники/учасниці.

4.3 Звітування

- Сформуйте звіт, який містить такі розділи:
 - Короткий опис учасників/учасниць (без ідентифікації).
 - Основні теми обговорення.
 - Виявлені проблеми.
 - Рекомендації учасників/учасниць.

Дякуємо за використання цього гайду. Ваш професіоналізм допоможе зробити території безпечнішими для всіх!

Додаток 2.3. Типовий чек-лист для аудиту стану території

Шановний(а) виконавець/виконувачко аудиту! Цей чек-лист допоможе вам систематично оцінити стан безпеки та доступності територій. Він містить ключові критерії, які мають бути враховані під час спостереження, включаючи виклики війни та специфічні потреби різних груп населення.

1. Загальні дані про територію

1.1 Локація: _____

1.2 Тип території:

- Громадський простір (парк, площа тощо)
- Маршрут до укриття
- Транспортна зупинка
- Інше: _____

1.3 Час спостереження:

- Світлий час доби
- Темний час доби

1.4 Погодні умови:

- Сухо
- Дощ/сніг
- Інше: _____

2. Освітлення території

2.1 Чи достатньо освітлення на території?

- Так
- Ні

2.2 Чи працюють усі встановлені ліхтарі?

- Так
- Ні

2.3 Чи є місця з відсутнім освітленням, які створюють ризики?

- Так (вказіть локації): _____
- Ні

2.4 Якість освітлення:

- Висока (чітко видно всю територію)
- Середня (освітлення є, але недостатнє для повної видимості)
- Низька (територія частково затемнена)

3. Стан тротуарів і доріжок

3.1 Чи є тротуари або доріжки доступними для осіб із обмеженою мобільністю (крісла колісні, дитячі візочки)?

- Так
- Ні

3.2 Чи є пошкодження на тротуарах/доріжках (ями, тріщини тощо)?

- Так (опишіть): _____
- Ні

3.3 Чи є перешкоди на маршрутах (пересувні огороження, припарковані автомобілі тощо)?

- Так (опишіть): _____
- Ні

3.4 Чи є пандуси в місцях підвищень/спусків?

- Так
- Ні

3.5 Якість пандусів:

- Відповідають стандартам (правильний кут нахилу, поручні тощо)
- Не відповідають (опишіть): _____

4. Зони відпочинку

4.1 Чи є зони для відпочинку (лавки, навіси)?

- Так
- Ні

4.2 Чи знаходяться зони відпочинку в безпечних місцях (добре освітлені, не ізольовані)?

- Так
- Ні

4.3 Стан лавок і зон відпочинку:

- Задовільний
- Потребує покращення (опишіть): _____

5. Укриття та безпечні зони

5.1 Чи є укриття на території?

- Так
- Ні

5.2 Чи є маршрути до укриттів безпечними (освітлення, доступність, вказівники)?

- Так
- Ні

5.3 Чи обладнані укриття всім необхідним (доступність для осіб із інвалідністю, навіси, інформаційні таблички)?

- Так
- Ні

6. Інфраструктура для осіб із інвалідністю та інших маломобільних груп

6.1 Чи є доступні пандуси до всіх ключових об'єктів на території?

- Так
- Ні

6.2 Чи є тактильна плитка для осіб із порушенням зору?

- Так
- Ні

6.3 Чи є звукові сигнали на світлофорах (якщо є перехрестя поблизу)?

- Так
- Ні

7. Загальні ризики та проблемні зони

7.1 Чи є місця, які можна вважати ізольованими (відсутність людей, погане освітлення)?

- Так (вказіть локації): _____
- Ні

7.2 Чи спостерігалася небезпечна поведінка людей під час спостереження (агресія, зловживання алкоголем тощо)?

- Так (опишіть): _____
- Ні

7.3 Які інші проблеми або ризики ви помітили на території?

8. Врахування викликів війни

8.1 Чи є ознаки потенційного мінування території?

- Так (опишіть): _____
- Ні

8.2 Чи пошкоджена інфраструктура (мости, дороги, укриття)?

- Так (опишіть): _____
- Ні

8.3 Чи працює система сповіщення про небезпеку (сирени, мобільні додатки)?

- Так
- Ні

9. Рекомендації щодо підвищення безпеки та доступності територій

9.1 Опишіть пропозиції щодо покращення безпеки та доступності території:

9.2 Які елементи інфраструктури потребують негайного ремонту або модернізації?

9.3 Які додаткові заходи можуть бути корисними для забезпечення безпеки (наприклад, встановлення камер спостереження, збільшення кількості освітлення)?

Додаток 2.4: Типова структура фінального звіту за результатами аудиту безпеки територій

Фінальний звіт є підсумковим документом, який містить узагальнені результати аудиту, висновки та рекомендації для покращення стану безпеки територій. Нижче представлена типова структура звіту, яку рекомендується використовувати.

1. Вступ

- Мета аудиту: Формулювання ключових завдань та цілей, таких як оцінка стану безпеки територій та врахування потреб різних груп населення.
- Короткий опис території: Тип території (громадські простори, укриття, транспортні маршрути), основні характеристики (площа, кількість користувачів, важливі об'єкти).

2. Методологія

- Методи збору даних:
 - Анкетування (див. Додаток 2.1).
 - Фокус-групи (див. Додаток 2.2).
 - Спостереження з використанням чек-листів (див. Додаток 2.3).
 - Аналіз документів.
- Склад команди:
 - Фахівці/чині з безпеки: спеціалісти/ки з пожежної безпеки, розмінування, технічного стану будівель та інфраструктури, поліцейський офіцер громади, працівники центрів безпеки громадян (у разі наявності такого центру), експерти/ки з екології, представника відповідального підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, радник/ця з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, гендерні експерти/ки: для оцінки ризиків у громадських місцях з урахуванням специфіки потреб чоловіків і жінок, соціальні працівники/ці, експерти/ки з інформаційних технологій: для аналізу та удосконалення систем оповіщення про небезпеку
 - Представники/ці громад: люди з інвалідністю, молодь, представники маломобільних груп, зокрема особи, які користуються кріслами колісними або пересуваються з дитячими візочками.

- Опис процесу аудиту: Етапи та ключові завдання кожного з них.

3. Виявлені проблеми

- Критичні зони: Детальний опис проблем із зазначенням місця, фотографій та карти.
 - Приклад: "На тротуарі біля школи ширина становить менше 1 м, що унеможлиблює пересування осіб у кріслах колісних. Пропонується розширення тротуару до 1,5 м."
- Зони підвищеного ризику: Території, що потребують покращення для підвищення безпеки.

4. Аналіз відповідності нормативним вимогам

- Порівняння стану територій із чинними нормативами (ДБН, екологічні стандарти тощо).
- Приклад: "Відсутність тактильних смуг на тротуарах для осіб із порушенням зору є порушенням ДБН В.2.2-40:2018."

5. Узгоджені пропозиції

- Рекомендації для покращення:
 - Інфраструктура: ремонт тротуарів, встановлення пандусів, покращення освітлення.
 - Безпека: створення камер спостереження, організація патрулювання.
 - Доступність: адаптація укриттів для маломобільних груп населення.
 - Екологічні рекомендації: встановлення станцій моніторингу забруднення повітря та води.
- Приклад: "Рекомендується встановити додаткові сирени в ізольованих районах і адаптувати укриття для осіб із інвалідністю та представників/ць інших маломобільних груп."

6. Врахування викликів повномасштабної війни рф проти України

- Розмінування: Опис зон, які потребують очищення від вибухонебезпечних предметів.
- Пошкоджена інфраструктура: Пропозиції щодо відновлення мостів, доріг, укриттів.

- Система оповіщення: Рекомендації щодо встановлення додаткових сирен та мобільних додатків для сповіщення.

- Екологічні ризики: Виявлення зон із підвищеним рівнем забруднення та рекомендації щодо інформування населення.

7. Підсумок

- Коротке резюме висновків та рекомендацій.
- Заклик до дій: пропозиції щодо реалізації плану змін і залучення громадськості до моніторингу.

8. Додатки

- Анкети, чек-листи та фотофіксація проблемних зон.
- Карти територій із позначенням проблемних ділянок.
- Статистичні дані з результатами опитувань.
- Звіт про консультації з зацікавленими сторонами, зокрема пропозиції активістів, місцевих мешканців і представників громадських організацій.

Додаток 3.1. Чек лист проведення аудиту безпеки Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
I. Аудит технічного стану захисної споруди				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність в огорожувальних конструкціях незахищених отворів, через які можливе сполучення внутрішніх приміщень споруди з атмосферою			
2.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості			
3.	Неправильна установка захисно-герметичних воріт, дверей з урахуванням напрямку їх відкриття і захисних властивостей, нещільне їх прилягання до комінгса, несправність механізмів задраювання			
4.	Відсутність або несправність противибухових пристроїв і розширювальних камер на повітрозаборах			
5.	Несправність або відсутність герметичних клапанів, передбачених проектною документацією			
6.	Відсутність запірної арматури на мережах водопроводу, каналізації, теплопостачання, сальникових та інших пристроях у місцях прокладання кабелів і трубопроводів			
7.	Невідповідність конструкцій оголовків систем вентиляції та аварійних виходів вимогам відповідних будівельних та технічних норм			
8.	Відсутність обладнання систем вентиляції, відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння			
9.	Затоплення приміщень захисної споруди			
10.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- і водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку та оповіщення);			
11.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:			
11.1	вентиляторів;			
11.2	редукторів електроручних вентиляторів;			
11.3	дизельних електростанцій та обладнання для їх пуску;			
11.4	фекальних насосів, ємностей фекальних резервуарів;			
11.5	електричних мереж та електрообладнання;			
11.6	ємностей для води та систем її розбору;			
12.	Відсутність паливно-мастильних матеріалів для дизельних електростанцій (для захисних споруд, що перебувають у постійній готовності до використання за призначенням)			
	Додатково:			
13.	Наявність тимчасових електричних та інших інженерних мереж, а також незакріплених електричного обладнання і світильників			
14.	Наявність світильників із незахищеними лампами розжарювання (їх використання не допускається)			
15.	Використання люмінесцентних ламп (їх використання не допускається).			
16.	Невідповідність нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (Температура у сховищах повинна підтримуватися на рівні від +10°C до +30°C, а вологість – у межах 50-70%.)			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
17.	Незабезпеченість запасом питної води (2 літри на особу на добу) нормативної якості відповідно до Санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною.			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			
II. Аудит доступності захисної споруди				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, покажчики установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?			
2.	Підходи до зовнішніх дверей, двері й сходові марші в справному стані?			
3.	Чи розчищені від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду підходи до захисних споруд?			
4.	Чи входи до захисної споруди забезпечують вільний доступ усередину, можливість користування ними особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення й мають достатню пропускну спроможність?			
5.	Перед вхідними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?			
6.	Місце розташування захисної споруди позначається за допомогою таблички (напису) та покажчиків руху до неї ?			
7.	Біля вхідних дверей до захисної споруди наявна табличка розміром 60х50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням номера споруди, її власника або юридичної особи, яка утримує її на балансі?			
8.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?			
9.	На табличці зазначено місце зберігання ключів, особа, відповідальна за утримання та експлуатацію сховища в мирний час, її місце перебування і номер телефону?			
10.	До замків від дверей і ставень захисної споруди наявні не менше двох комплектів ключів? Один комплект зберігається у відповідальній особі, інший в опечатаному вигляді – у посадовій особи або в структурному підрозділі балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі?			
11.	На табличці зазначено місце перебування й телефон посадової особи (структурного підрозділу балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі) в якого в опечатаному вигляді зберігається інший комплект ключів ?			
12.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на будівництво), що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?			
13.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм?. Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?			
14.	Чи наявна системи візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?			
15.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
16.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопоказчиків?			
17.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?			
18.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
III. Аудит пожежної безпеки захисної споруди				
1.	Захисна споруда забезпечена первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, у кількості, визначеній відповідно до чинних норм, наприклад ДСТУ EN 3-7:2004: - Для приміщень площею до 50 м²: Один вогнегасник з масою заряду 4-5 кг (порошковий) або 5 л (вуглекислотний). - Для приміщень площею від 50 до 100 м²: Два вогнегасники аналогічної ємності. Для приміщень площею понад 100 м²: Кількість вогнегасників визначається з розрахунку 1 вогнегасник на кожні додаткові 50 м².			
2.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?			
3.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги? Закріплені на вертикальній поверхні (стіна, колона) або встановлені у спеціальні підставки? <i>Розміщення вогнегасників безпосередньо на підлозі не допускається.</i>			
4.	Чи передбачені системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації?			
4.1.	Системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації у разі їх наявності, перебувають у справному стані?			
5.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?			
6.	Вентиляційні системи захисних споруд забезпечують видалення продуктів горіння та запобігати поширенню диму у разі пожежі?			
7.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не захащені)?			
8.	Місця розташування первинних засобів пожежогасіння, план евакуації із захисної споруди позначені і освітлені?			
9.	Матеріали, що використовуються в конструкціях захисної споруди, мають відповідний клас пожежної небезпеки, що забезпечує необхідний рівень вогнестійкості?			
10.	Чи застосовуються горючі синтетичні матеріали при виготовленні нар та іншого обладнання захисної споруди?			
11.	Трубопроводи систем внутрішнього протипожежного водопостачання та інших систем пожежогасіння пофарбовані в червоний колір?			
12.	Чи наявні в захисній споруді вогнебезпечні та вибухонебезпечні рідини та предмети?			
13.	Приміщення зі змонтованими регенеративними установками (у разі їх наявності) оснащені засобами пожежогасіння - ящиками з піском, покривалами з азбестового матеріалу, сертифікованими вуглекислотними або порошковими вогнегасниками?			
14.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки?			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
	(відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)			
15.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні захисної споруди?			
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)			
IV. Аудит безпеки осіб, які перебувають у захисній споруді				
1.	Чи відповідає місткість захисної споруди затвердженим нормам ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту"			
1.1	Мінімальна площа сховища - 0,5 м² на одну людину			
1.2.	Мінімальна площа протирадіаційне укриття - 0,6 м² на одну людину			
1.3.	Мінімальна площа найпростішого укриття - 0,4 м² на одну людину (при триярусному розміщенні нар)			
2.	Достатність місць для сидіння в розрахунку 1 нари (дво-триярусні) на 4-6 осіб			
3.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб, які прибули з дітьми (Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)			
4.	Наявність медичної кімнати або простору біля огорожувальної конструкції ближче до повітроводів для розміщення людей похилого віку і людей з поганим самопочуттям (Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)			
5.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб з домашніми тваринами ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
6.	Наявність окремих (роздільних) санітарних приміщень для жінок та чоловіків згідно з ДБН В.2.2-5:2023			
7.	Доступні санітарні приміщення для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (розміри кабіни не менше: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м, допоміжні поручні, простір для розміщення крісла-коляски, дитячого візка)			
8.	Наявність спеціальних місць для годування та сповивання дітей ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
9.	Наявність ігрової зони для дітей до 11 років (спеціально відведеного місця), що сприяє психологічному розвантаженню ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
10.	Розділення зон для сну або відпочинку у разі довготривалого перебування в захисній споруді з врахуванням гендерних аспектів			
11.	Наявність легкодоступних зон для відпочинку, зокрема місць для сидіння розташованих на оптимальній висоті для осіб літнього віку (у разі триярусного розміщення, особам з інвалідністю та МГН відводити місця 1 ярусу)			
12.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) волонтерів або соціальних працівників, які допоможуть зорієнтуватися в укритті та нададуть необхідну інформацію потребуючим			
12.1.	Наявність засобів протидії насильству та дискримінації за ознакою статі в захисних спорудах:			
12.2.	Інформаційні матеріали: Плакати, буклети та інші матеріали, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання.			
12.3.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) кваліфікованих осіб, зокрема соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації.			
13.	Канали для зв'язку (зокрема, телефони чи рації для екстреного виклику) дозволяють швидко повідомити про			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
	порушення Національну поліцію України, 1547 - цілодобову та безкоштовну Гарячу лінію з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.			
14.	Чи наявний рівень освітлення сприяє створенню контрольованого, видимого середовища, що в свою чергу допомагає знизити ризик насильства та агресії?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
V. Санітарно-гігієнічний аудит захисної споруди				
1.	Чи наявна і діюча водопровідна мережа?			
2.	У разі відсутності водопроводу, чи передбачені місця для розташування переносних ємностей (баків, резервуарів) для питної води з розрахунку 2 л/добу на одну особу, яка підлягає укриттю?			
3.	У разі наявності баків (ємностей) для питної води, чи забезпечують вони нормативну якість води згідно з вимогами Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»?			
4.	Чи підлягає знезараженню вода в ємностях за допомогою спеціальних знезаражувальних речовин (розчинів), дозволених для використання Міністерством охорони здоров'я			
5.	Основне приміщення для укриття поділене на окремі приміщення/блоки?			
6.	Чи наявна і працює каналізаційна мережа, що дозволяє змив унітазів?			
7.	Чи наявні фекальні баки у разі якщо система каналізації або зовнішнього водопостачання пошкоджена або вийшли з ладу?			
8.	Чи забезпечені окремі туалети для чоловіків і жінок відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023, з розрахунком на кількість осіб: один унітаз на кожні 50 осіб – для жінок;- один унітаз та один пісуар на кожні 100 осіб – для чоловіків;			
9.	Чи наявний умивальник та миючі засоби?			
10.	Наявність універсального санітарно-гігієнічного приміщення для осіб з інвалідністю та МГН (для місткості захисної споруди від 200 осіб на кожні наступні 200 осіб плюс одне приміщення) згідно з ДБН В.2.2-40:2018.			
11.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими здійснюється обробка санітарних вузлів, приміщень для встановлення виносних баків для нечистот, <i>наприклад суміш, що складається з 0,5 % розчину двох третин основної солі гіпохлориту кальцію?</i>			
12.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими дезінфікуються руки та взуття після відвідування санвузлів (приміщень для виносної тари для нечистот). <i>Можливе використання для дезінфекції рук 0,3 % розчину хлораміну, дезінфекції взуття шляхом обтирання його об мати, просочені 0,5 % розчином хлораміну.</i>			
13.	Наявність мішків для збирання відходів.			
14.	Наявність хімічних консервантів дозволених для використання МОЗ для додавання в мішки, заповнені сміттям та відходами.			
15.	Забезпеченість лікарськими засобами та медичними виробами для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах (згідно з додатком 21 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			

Сховища/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища				
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
VI. Аудит ресурсів і запасів захисної споруди				
1.	Наявність контейнерів для зберігання продуктів харчування			
2.	Чи забезпечений необхідний запас продуктів харчування тривалого зберігання?			
3.	Чи забезпечується санітарний нагляд за зберіганням продуктів харчування (у разі його наявності)?			
4.	Чи наявне місце для приготування їжі?			
5.	Наявність інвентарю і майна для організації харчування (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
6.	Наявність шанцевого інструменту (лопати штикові та совкові, лом, сокири, пилки-ножівки по дереву, по металу тощо), згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
7.	Наявність ремонтного матеріалу (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
8.	Наявність інвентарю для прибирання приміщень (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
VII. Аудит засобів зв'язку захисної споруди				
1.	Наявність телефонного апарату (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
2.	Наявність радіостанції (у разі наявності пункту управління) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
3.	Наявність гучномовця (репродуктора) у кількості 1 на один відсік (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
4.	Наявність радіоприймача (якщо немає радіостанції) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
5.	Наявність мобільного покриття або підсилювача сигналу мобільних мереж			
6.	Наявність мережі Інтернет, Wi-Fi пристроїв (ДБН В.2.2-5:2023 11.7.)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Додаток 3.2. Чек лист проведення аудиту безпеки Протирадіаційного укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
I. Аудит технічного стану захисної споруди				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості;			
2.	Відсутність дверей на входах і виходах, люків на аварійних виходах;			
3.	Відсутність передбаченого проектною документацією обладнання систем вентиляції			
4.	Відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння			
5.	Затоплення приміщень захисної споруди			
6.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- та водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку і оповіщення);			
7.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:			
7.1	вентиляторів;			
7.2	редукторів електроручних або ручних вентиляторів			
7.3	електричних мереж та електрообладнання			
	Додатково			
8.	Наявність тимчасових електричних та інших інженерних мереж, а також незакріплених електричного обладнання і світильників			
9.	Наявність світильників із незахищеними лампами розжарювання (їх використання не допускається)			
10.	Використання люмінесцентних ламп (їх використання не допускається).			
11.	Невідповідність нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (<i>Температура у сховищах повинна підтримуватися на рівні від +10°C до +30°C, а вологість – у межах 50-70%.</i>)			
12.	Відсутність запасів питної води (2 літри на особу на добу) нормативної якості відповідно до Санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною.			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			
II. Аудит доступності захисної споруди				
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, покажчики установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?			
2.	Підходи до зовнішніх дверей, двері й сходові марші в справному стані?			
3.	Чи розчищені від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду підходи до захисних споруд?			
4.	Чи входи до захисної споруди забезпечують вільний доступ усередину, можливість користування ними особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення й мають достатню пропускну спроможність?			
5.	Перед входними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?			
6.	Місце розташування захисної споруди позначається за допомогою таблички (напису) та покажчиків руху до неї ?			

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
7.	Біля вхідних дверей до захисної споруди наявна табличка розміром 60x50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням номера споруди, її власника або юридичної особи, яка утримує її на балансі?			
8.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?			
9.	На табличці зазначено місце зберігання ключів, особа, відповідальна за утримання та експлуатацію сховища в мирний час, її місце перебування і номер телефону?			
10.	До замків від дверей і ставень захисної споруди наявні не менше двох комплектів ключів? Один комплект зберігається у відповідальній особі, інший в опечатаному вигляді – у посадовій особі або в структурному підрозділі балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі?			
11.	На табличці зазначено місце перебування й телефон посадової особи (структурного підрозділу балансоутримувача, що працює в цілодобовому режимі) в якого в опечатаному вигляді зберігається інший комплект ключів?			
12.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м (<i>допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проєктною документацією на будівництво</i>), що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?			
13.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм?. Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?			
14.	Чи наявна системи візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?			
15.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?			
16.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопокажчиків?			
17.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?			
18.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
III. Аудит пожежної безпеки захисної споруди				
1.	Захисна споруда забезпечена первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, у кількості, визначеній відповідно до чинних норм, наприклад ДСТУ EN 3-7:2004: - Для приміщень площею до 50 м²: Один вогнегасник з масою заряду 4-5 кг (порошковий) або 5 л (вуглекислотний). - Для приміщень площею від 50 до 100 м²: Два вогнегасники аналогічної ємності. Для приміщень площею понад 100 м²: Кількість вогнегасників визначається з розрахунку 1 вогнегасник на кожні додаткові 50 м².			
2.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?			
3.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги?			

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
	Закріплені на вертикальній поверхні (стіна, колона) або встановлені у спеціальні підставки? <i>Розміщення вогнегасників безпосередньо на підлозі не допускається.</i>			
4.	Чи передбачені системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації?			
4.1.	Системи внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики та сигналізації у разі їх наявності, перебувають у справному стані?			
5.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?			
6.	Вентиляційні системи захисних споруд забезпечують видалення продуктів горіння та запобігати поширенню диму у разі пожежі?			
7.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не захарашені)?			
8.	Місця розташування первинних засобів пожежогасіння, план евакуації із захисної споруди позначені і освітлені?			
9.	Матеріали, що використовуються в конструкціях захисної споруди, мають відповідний клас пожежної небезпеки, що забезпечує необхідний рівень вогнестійкості?			
10.	Чи застосовуються горючі синтетичні матеріали при виготовленні нар та іншого обладнання захисної споруди?			
11.	Трубопроводи систем внутрішнього протипожежного водопостачання та інших систем пожежогасіння пофарбовані в червоний колір?			
12.	Чи наявні в захисній споруді вогненебезпечні та вибухонебезпечні рідини та предмети?			
13.	Приміщення зі змонтованими регенеративними установками (у разі їх наявності) оснащені засобами пожежогасіння - ящиками з піском, покривалами з азбестового матеріалу, сертифікованими вуглекислотними або порошковими вогнегасниками?			
14.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки? <i>(відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)</i>			
15.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні захисної споруди?			
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)			
IV. Аудит безпеки осіб, які перебувають у захисній споруді				
1.	Чи відповідає місткість захисної споруди затвердженим нормам ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту"			
1.1.	Мінімальна площа сховища - 0,5 м² на одну людину			
1.2.	Мінімальна площа протирадіаційне укриття - 0,6 м² на одну людину			
1.3.	Мінімальна площа найпростішого укриття - 0,4 м² на одну людину (при триярусному розміщенні нар)			
2.	Достатність місць для сидіння в розрахунку 1 нари (дво-триярусні) на 4-6 осіб			
3.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб, які прибули з дітьми <i>(Наказ МВС, Розділ 4, пункт 3)</i>			
4.	Наявність медичної кімнати або простору біля огорожувальної конструкції ближче до повітроводів для розміщення людей похилого віку і людей з поганим самопочуттям <i>(Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)</i>			
5.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб з домашніми тваринами <i>ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)</i>			

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
6.	Наявність окремих (роздільних) санітарних приміщень для жінок та чоловіків згідно з ДБН В.2.2-5:2023			
7.	Доступні санітарні приміщення для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (розміри кабіни не менше: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м, допоміжні поручні, простір для розміщення крісла-коляски, дитячого візка)			
8.	Наявність спеціальних місць для годування та сповивання дітей ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
9.	Наявність ігрової зони для дітей до 11 років (спеціально відведеного місця), що сприяє психологічному розвантаженню ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
10.	Розділення зон для сну або відпочинку у разі довготривалого перебування в захисній споруді з врахуванням гендерних аспектів			
11.	Наявність легкодоступних зон для відпочинку, зокрема місць для сидіння розташованих на оптимальній висоті для осіб літнього віку (у разі триярусного розміщення, особам з інвалідністю та МГН відводити місця 1 ярусу)			
12.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) волонтерів або соціальних працівників, які допоможуть зорієнтуватися в укритті та нададуть необхідну інформацію потребуючим			
12.1.	Наявність засобів протидії насильству та дискримінації за ознакою статі в захисних спорудах:			
12.2.	Інформаційні матеріали: Плакати, буклети та інші матеріали, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання.			
12.3.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) кваліфікованих осіб, зокрема соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації.			
13.	Канали для зв'язку (зокрема, телефони чи рації для екстреного виклику) дозволяють швидко повідомити про порушення Національну поліцію України, 1547 - цілодобову та безкоштовну Гарячу лінію з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.			
14.	Чи наявний рівень освітлення сприяє створенню контрольованого, видимого середовища, що в свою чергу допомагає знизити ризик насильства та агресії?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
V. Санітарно-гігієнічний аудит захисної споруди				
1.	Чи наявна і діюча водопровідна мережа?			
2.	У разі відсутності водопроводу, чи передбачені місця для розташування переносних ємностей (баків, резервуарів) для питної води з розрахунку 2 л/добу на одну особу, яка підлягає укриттю?			
3.	У разі наявності баків (ємностей) для питної води, чи забезпечують вони нормативну якість води згідно з вимогами Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»?			
4.	Чи підлягає знезараженню вода в ємностях за допомогою спеціальних знезаражувальних речовин (розчинів), дозволених для використання Міністерством охорони здоров'я			
5.	Основне приміщення для укриття поділене на окремі приміщення/блоки?			

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
6.	Чи наявна і працює каналізаційна мережа, що дозволяє змив унітазів?			
7.	Чи наявні фекальні баки у разі якщо система каналізації або зовнішнього водопостачання пошкоджена або вийшли з ладу?			
8.	Чи забезпечені окремі туалети для чоловіків і жінок відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023, з розрахунком на кількість осіб: один унітаз на кожні 50 осіб – для жінок;- один унітаз та один пісуар на кожні 100 осіб – для чоловіків;			
9.	Чи наявний умивальник та миючі засоби?			
10.	Наявність універсального санітарно-гігієнічного приміщення для осіб з інвалідністю та МГН (для місткості захисної споруди від 200 осіб на кожні наступні 200 осіб плюс одне приміщення) згідно з ДБН В.2.2-40:2018.			
11.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими здійснюється обробка санітарних вузлів, приміщень для встановлення виносних баків для нечистот, <i>наприклад суміш, що складається з 0,5 % розчину двох третин основної солі гіпохлориту кальцію?</i>			
12.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими дезінфікуються руки та взуття після відвідування санвузлів (приміщень для виносної тари для нечистот). <i>Можливе використання для дезінфекції рук 0,3 % розчину хлораміну, дезінфекції взуття шляхом обтирання його об мати, просочені 0,5 % розчином хлораміну.</i>			
13.	Наявність мішків для збирання відходів.			
14.	Наявність хімічних консервантів дозволених для використання МОЗ для додавання в мішки, заповнені сміттям та відходами.			
15.	Забезпеченість лікарськими засобами та медичними виробами для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах (згідно з додатком 21 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
VI. Аудит ресурсів і запасів захисної споруди				
1.	Наявність контейнерів для зберігання продуктів харчування			
2.	Чи забезпечений необхідний запас продуктів харчування тривалого зберігання?			
3.	Чи забезпечується санітарний нагляд за зберіганням продуктів харчування (у разі його наявності)?			
4.	Чи наявне місце для приготування їжі?			
5.	Наявність інвентарю і майна для організації харчування (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
6.	Наявність шанцевого інструменту (лопати штикові та совкові, лом, сокири, пилки-ножівки по дереву, по металу тощо), згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
7.	Наявність ремонтного матеріалу (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
8.	Наявність інвентарю для прибирання приміщень (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Протирадіаційне укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття				
VII. Аудит засобів зв'язку захисної споруди				
1.	Наявність телефонного апарату (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
2.	Наявність радіостанції (у разі наявності пункту управління) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
3.	Наявність гучномовця (репродуктора) у кількості 1 на один відсік (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
4.	Наявність радіоприймача (якщо немає радіостанції) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
5.	Наявність мобільного покриття або підсилювача сигналу мобільних мереж			
6.	Наявність мережі Інтернет, Wi-Fi пристроїв (ДБН В.2.2-5:2023 11.7.)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Додаток 3.3. Чек лист проведення аудиту безпеки Найпростішого укриття

Найпростіше укриття				
I. Аудит технічного стану захисної споруди				
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність великих отворів у зовнішніх огорожувальних конструкціях			
2.	Наявні отвори (крім дверних), з відсутністю можливості їх закладки (мішками з піском або ґрунтом, бетонними блоками, цегляною кладкою тощо);			
3.	Менше ніж два евакуаційних виходи, один з яких може бути аварійним**			
4.	Через приміщення, призначені для перебування населення, яке підлягає укриттю, проходять водопровідні та каналізаційні магістралі, інші магістральні інженерні комунікації (за винятком внутрішньобудинкових інженерних мереж).			
5.	Приміщення мають нерівну підлогу, непридатну для встановлення лав, нар, інших місць для сидіння та лежання;			
6.	У приміщенні зберігаються легкозаймисті, хімічно та радіаційно небезпечні речовини, небезпечне обладнання, що не підлягає демонтажу або не може бути демонтоване у термін до 24 годин;			
7.	Висота приміщень об'єкту, зокрема дверних отворів, становить менше 2 м (допускається не менше 1,8 м, якщо це було передбачено проєктною документацією на її будівництво)			
8.	До виступаючих частин окремих будівельних конструкцій та інженерних комунікацій (за винятком дверних отворів) – менше 1,4 м.			
9.	Ширина дверних отворів становить менше ніж 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проєктною документацією на її будівництво)			
10.	Дверні отвори перетинаються будівельними конструкціями або інженерними комунікаціями			
11.	Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом) або захисними екранами (кам'яними, цегляними або залізобетонними) на висоту менше 1,7 м			
12.	Відсутня примусова або природна вентиляція в основних приміщеннях, призначених для укриття населення			
13.	Затоплення приміщень захисної споруди			
14.	Відсутність запасів питної води (2 літри на особу на добу) та технічної води (за відсутності централізованого водопостачання);			
15.	Відсутність виносних баків, що щільно закриваються, для нечистот (для неканалізованих будівель і споруд);			
16.	Відсутність основного або резервного штучного освітлення (електричні ліхтарі, свічки тощо);			
17.	Невідповідність рекомендованим нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (умови наближені до +10°C - +25°C, та вологість не більше 75%) якщо це можливо.			
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)			
II. Аудит доступності захисної споруди				
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, покажчики установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?			

Найпростіше укриття				
2.	Чи розчищені підходи до захисних споруд від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду?			
3.	Входи захищено від атмосферних опадів навіями або навісами?			
4.	Чи наявні аварійні виходи***?			
5.	Чи обладнано входи засобами для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення?			
6.	Перед входними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?			
7.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м, що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?			
8.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм?. Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?			
9.	Чи є технічна можливість дообладнання для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у термін до 24 год?			
10.	Чи установлені написи-показники до розташування найпростішого укриття і включені світлові сигнали «Вхід»?			
11.	Чи розміщена біля входних дверей найпростішого укриття табличка розміром 60х50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням місцезнаходження споруди, її балансоутримувача, номер телефону особи, відповідальної за утримання та експлуатацію споруди в мирний час, адреса і місце зберігання ключів?			
12.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?			
13.	Чи наявна системи візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?			
14.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?			
15.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопоказників?			
16.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?			
17.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
III. Аудит пожежної безпеки захисної споруди				
1.	Наявність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації?			
1.1.	Справність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації у разі їх наявності?			
2.	Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом)?			
3.	Наявність не менше одного виходу для евакуації, що забезпечує вільний доступ назовні? (В найпростішому укритті місткістю менше 50 осіб допускається наявність одного евакуаційного виходу)			
4.	Забезпеченість укриття первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, відповідно до встановлених норм для приміщень відповідного функціонального призначення?			

Найпростіше укриття				
5.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?			
6.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги? Закріплені на вертикальній поверхні (стіна, колона) або встановлені у спеціальні підставки? <i>Розміщення вогнегасників безпосередньо на підлозі не допускається.</i>			
7.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?			
8.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не захащені)?			
9.	Вентиляційна система укриття (примусова або природна) забезпечує видалення продуктів горіння та запобігає поширенню диму у разі пожежі?			
10.	Місця розташування первинних засобів пожежогасіння, план евакуації із захисної споруди позначені і освітлені?			
11.	Матеріали, що використовуються в конструкціях захисної споруди, мають відповідний клас пожежної небезпеки, що забезпечує необхідний рівень вогнестійкості?			
12.	Чи застосовуються горючі синтетичні матеріали при виготовленні нар та іншого обладнання захисної споруди?			
13.	Чи наявні в укритті легкозаймисті, хімічно та радіаційно небезпечні речовини?			
14.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні укриття?			
15.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки? <i>(відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)</i>			
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)			
IV. Аудит безпеки осіб, які перебувають у захисній споруді				
1.	Чи відповідає місткість захисної споруди затвердженим нормам ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту"			
1.1	Мінімальна площа сховища - 0,5 м ² на одну людину			
1.2.	Мінімальна площа протирадіаційне укриття - 0,6 м ² на одну людину			
1.3.	Мінімальна площа найпростішого укриття - 0,4 м ² на одну людину (при триярусному розміщенні нар)			
2.	Достатність місць для сидіння в розрахунку 1 нари (дво-триярусні) на 4-6 осіб			
3.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб, які прибули з дітьми (Наказ МВС № 579, Розділ 4, пункт 3)			
4.	Наявність медичної кімнати або простору біля огорожувальної конструкції ближче до повітроводів для розміщення людей похилого віку і людей з поганим самопочуттям (Наказ МВС, Розділ 4, пункт 3)			
5.	Наявність окремого відсіку чи місця спеціально відведеного для осіб з домашніми тваринами ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
6.	Наявність окремих (роздільних) санітарних приміщень для жінок та чоловіків згідно з ДБН В.2.2-5:2023			
7.	Доступні санітарні приміщення для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (розміри кабіни не менше: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м, допоміжні поручні, простір для розміщення крісла-коляски, дитячого візка)			
8.	Наявність спеціальних місць для годування та сповивання дітей ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			

Найпростіше укриття				
9.	Наявність ігрової зони для дітей до 11 років (спеціально відведеного місця), що сприяє психологічному розвантаженню ДБН В.2.2-5:2023 (7.2.2.2)			
10.	Розділення зон для сну або відпочинку у разі довготривалого перебування в захисній споруді з врахуванням гендерних аспектів			
11.	Наявність легкодоступних зон для відпочинку, зокрема місць для сидіння розташованих на оптимальній висоті для осіб літнього віку (у разі триярусного розміщення, особам з інвалідністю та МГН відводити місця 1 ярусу)			
12.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) волонтерів або соціальних працівників, які допоможуть зорієнтуватися в укритті та нададуть необхідну інформацію потребуючим			
12.1.	Наявність засобів протидії насильству та дискримінації за ознакою статі в захисних спорудах:			
12.2.	Інформаційні матеріали: Плакати, буклети та інші матеріали, які пояснюють ознаки насильства та способи його запобігання.			
12.3.	Присутність (закріпленість за захисною спорудою) кваліфікованих осіб, зокрема соціальних працівників чи волонтерів, які попереджатимуть, запобігатимуть та оперативно реагуватимуть на можливі випадки насильства чи дискримінації.			
13.	Канали для зв'язку (зокрема, телефони чи рації для екстреного виклику) дозволяють швидко повідомити про порушення Національну поліцію України, 1547 - цілодобову та безкоштовну Гарячу лінію з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.			
14.	Чи наявний рівень освітлення сприяє створенню контрольованого, видимого середовища, що в свою чергу допомагає знизити ризик насильства та агресії?			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
V. Санітарно-гігієнічний аудит захисної споруди				
1.	Чи наявна і діюча водопровідна мережа?			
2.	У разі відсутності водопроводу, чи передбачені місця для розташування переносних ємностей (баків, резервуарів) для питної води з розрахунку 2 л/добу на одну особу, яка підлягає укриттю?			
3.	У разі наявності баків (ємностей) для питної води, чи забезпечують вони нормативну якість води згідно з вимогами Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»?			
4.	Чи підлягає знезараженню вода в ємностях за допомогою спеціальних знезаражувальних речовин (розчинів), дозволених для використання Міністерством охорони здоров'я			
5.	Основне приміщення для укриття поділене на окремі приміщення/блоки?			
6.	Чи наявна і працює каналізаційна мережа, що дозволяє змив унітазів?			
7.	Чи наявні фекальні баки у разі якщо система каналізації або зовнішнього водопостачання пошкоджена або вийшли з ладу?			
8.	Чи забезпечені окремі туалети для чоловіків і жінок відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023, з розрахунком на кількість осіб: один унітаз на кожні 50 осіб – для жінок;- один унітаз та один пісуар на кожні 100 осіб – для чоловіків;			

Найпростіше укряття				
9.	Чи наявний умивальник та миючі засоби?			
10.	Наявність універсального санітарно-гігієнічного приміщення для осіб з інвалідністю та МГН (для місткості захисної споруди від 200 осіб на кожні наступні 200 осіб плюс одне приміщення) згідно з ДБН В.2.2-40:2018.			
11.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими здійснюється обробка санітарних вузлів, приміщень для встановлення виносних баків для нечистот, <i>наприклад суміш, що складається з 0,5 % розчину двох третин основної солі гіпохлориту кальцію?</i>			
12.	Наявність дезінфікувальних засобів, якими дезінфікуються руки та взуття після відвідування санвузлів (приміщень для виносної тари для нечистот). <i>Можливе використання для дезінфекції рук 0,3 % розчину хлораміну, дезінфекції взуття шляхом обтирання його об мати, просочені 0,5 % розчином хлораміну.</i>			
13.	Наявність мішків для збирання відходів.			
14.	Наявність хімічних консервантів дозволених для використання МОЗ для додавання в мішки, заповнені сміттям та відходами.			
15.	Забезпеченість лікарськими засобами та медичними виробами для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах (згідно з додатком 21 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
VI. Аудит ресурсів і запасів захисної споруди				
1.	Наявність контейнерів для зберігання продуктів харчування			
2.	Чи забезпечений необхідний запас продуктів харчування тривалого зберігання?			
3.	Чи забезпечується санітарний нагляд за зберіганням продуктів харчування (у разі його наявності)?			
4.	Чи наявне місце для приготування їжі?			
5.	Наявність інвентарю і майна для організації харчування (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
6.	Наявність шанцевого інструменту (лопати штикові та совкові, лом, сокири, пилки-ножівки по дереву, по металу тощо), згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
7.	Наявність ремонтного матеріалу (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
8.	Наявність інвентарю для прибирання приміщень (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			
VII. Аудит засобів зв'язку захисної споруди				
1.	Наявність телефонного апарату (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
2.	Наявність радіостанції (у разі наявності пункту управління) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
3.	Наявність гучномовця (репродуктора) у кількості 1 на один відсік (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			
4.	Наявність радіоприймача (якщо немає радіостанції) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)			

Найпростіше укриття				
5.	Наявність мобільного покриття або підсилювача сигналу мобільних мереж			
6.	Наявність мережі Інтернет, Wi-Fi пристроїв (ДБН В.2.2-5:2023 11.7.)			
	Інші важливі критерії (у разі наявності)			

Додаток 3.4
Форма підготовки підсумкового звіту (загальна інформація про проведений аудит безпеки укриттів)

Назва, адреса об'єкта:

Вид, призначення, місткість об'єкта:

(сховище, протирадіаційне укриття, споруда подвійного призначення, найпростіше укриття)

Рівень готовності об'єкта:

(готовий, частково готовий, неготовий до використання за призначенням)

Дата проведення аудиту:

Мета аудиту:

Персональний склад Робочої групи:

Додаток 3.5 Чек-лист підготовки висновків і рекомендацій за результатами проведеного аудиту безпеки укриттів (форму варто обрати залежно від типу об'єкта проведеного аудиту безпеки укриття)

Вид захисної споруди		Сховище/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища					
		І. Аудит технічного стану захисної споруди					
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку
1.	Наявність в огорожувальних конструкціях захищених отворів, через які можливе сполучення внутрішніх приміщень споруди з атмосферою						
2.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості						
3.	Неправильна установка захисно-герметичних воріт, дверей з урахуванням напрямку їх відкривання і захисних властивостей, нецільне їх прилягання до комінгса, несправність механізмів задратовання						
4.	Відсутність або несправність протитивбухових пристроїв і розширювальних камер на повітрязаборах						
5.	Несправність або відсутність герметичних клапанів, передбачених проектною документацією						
6.	Відсутність запірної арматури на мережах водопроводу, каналізації, теплопостачання, сальникових та інших пристроях у місцях прокладання кабелів і трубопроводів						
7.	Невідповідність конструкцій оголовків систем вентиляції та аварійних виходів вимогам відповідних будівельних та технічних норм						
8.	Відсутність обладнання систем вентиляції, відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння						
9.	Затоплення приміщень захисної споруди						
10.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- і водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку та оповіщення);						
11.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:						
11.1	вентиляторів;						

17.	Невідповідність рекомендованим нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (умови наближені до +10°C - +25°C, та вологість не більше 75%) якщо це можливо.											
	Інші виявлені недоліки (у разі наявності)											
Висновок (опис): I. Аудит технічного стану захисної споруди – основні результати												
Вид захисної споруди		Протипорадіаційні укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття										
I. Аудит технічного стану захисної споруди												
№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку (за можливості)					
1.	Пошкодження основних будівельних конструкцій захисної споруди, що знижують їх несучу спроможність та (або) захисні властивості;											
2.	Відсутність дверей на входах і виходах, люків на аварійних виходах;											
3.	Відсутність передбаченого проектного документацією обладнання систем вентиляції											
4.	Відхилення товщини стінок повітроводів від нормативних вимог або їх наскрізне іржавіння											
5.	Затоплення приміщень захисної споруди											
6.	Відсутність інженерних мереж, передбачених проектом (електро- та водопостачання, опалення, каналізації, зв'язку і оповіщення);											
7.	Відсутність, несправність або некомплектність обладнання, передбаченого проектом:											
7.1	вентиляторів;											
7.2	редукторів електроручних або ручних вентиляторів											
7.3	електричних мереж та електрообладнання											
	Додатково											
8.	Наявність тимчасових електричних та інших інженерних мереж, а також незакріплених електричного обладнання і світильників											
9.	Наявність світильників із незахищеними лампами розжарювання (їх використання не допускається)											
10.	Використання люмінесцентних ламп (їх використання не допускається).											

11.	Невідповідність нормам температури і відносної вологості повітря всередині захисної споруди (Температура у сховищах повинна підтримуватися на рівні від +10°C до +30°C, а вологість — у межах 50-70%)									
12.	Відсутність запасів питної води (2 літри на особу на добу) нормативної якості відповідно до Санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для spoживання людиною. Інші виявлені недоліки (у разі наявності)									
Висновок (опис): I. Аудит технічного стану захисної споруди – основні результати										
Вид захисної споруди		Сховище/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища Протирадіаційні укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття								
		II. Аудит доступності захисної споруди								
№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку			
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, покажчики установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?									
2.	Підходи до зовнішніх дверей, двері й сходові марші в справному стані?									
3.	Чи розчищені від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду підходи до захисних споруд?									
4.	Чи входи до захисної споруди забезпечують вільний доступ усередину, можливість користування ними особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення й мають достатню пропускну спроможність?									
5.	Перед вхідними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?									
6.	Місце розташування захисної споруди позначається за допомогою таблички (напису) та покажчиків руху до неї?									
7.	Біля вхідних дверей до захисної споруди наявна табличка розміром 60x50 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням номера споруди, її									

Інші важливі критерії (у разі наявності)		Найпростіше укриття							
Вид захисної споруди		Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку		
№ п.п.	Критерії оцінки								
1.	Маршрути прямування до захисних споруд, показники установлені, вивішені чи намальовані на видимих місцях?								
2.	Чи розчищені підходи до захисних споруд від бруду і сміття, а в зимовий час – від снігу й льоду?								
3.	Входи захищено від атмосферних опадів павільйонами або навісами?								
4.	Чи наявні аварійні виходи****?								
5.	Чи обладнано входи засобами для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення?								
6.	Перед вхідними дверима у захисні споруди забезпечений простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному?								
7.	Вхідні двері мають ширину не менше 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на її будівництво), що забезпечує зручний прохід для осіб на інвалідних візках?								
8.	Пороги у дверних прорізах не перевищують 20 мм?. Якщо поріг вищий, чи встановлений пандус з нахилом не більше 1:12 (8%)?								
9.	Чи є технічна можливість дообладнання для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у термін до 24 год?								
10.	Чи установлені написи-показники до розташування найпростішого укриття і включені світлові сигнали «Вхід»?								
11.	Чи розміщена біля вхідних дверей найпростішого укриття табличка розміром 50х60 см із написом «Місце для укриття» із зазначенням місцезнаходження споруди, її балансоутримувача, номер телефону особи, відповідальної за утримання та експлуатацію споруди в мирний час, адреса і місце зберігання ключів?								

12.	Табличка розміщена на висоті від 1,2 до 1,5 м на відстані 0,3 м праворуч від дверей?								
13.	Чи наявна система візуальної навігації на стінах, яка містить інформацію щодо призначень приміщень, необхідних шляхів руху?								
14.	Чи передбачена тактильна навігація, у тому числі за допомогою тактильних інформаційних табличок, контрастного маркування на сходах (контрастна і тактильна смуга шириною 60 см), порогах, дверних отворах, а також звужених відносно ширини коридору, проходах тощо?								
15.	Чи передбачена аудіо навігація для осіб з порушенням зору, наявність аудіопоказчиків?								
16.	На стінах ділянок коридорів, які слугують шляхами евакуації, поручні влаштовані на висоті 0,9 м? Розмір та кріплення поручнів відповідають вимогам ДБН В.2.2-40?								
17.	Чи колір поручнів контрастний по співвідношенню до кольору стіни, на якій його розміщено?								
	Інші важливі критерії (у разі наявності)								
Висновок (опис): П. Аудит доступності захисної споруди– основні результати									

Вид захисної споруди		Сховище/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища Протирадіаційні укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття					
III. Аудит пожежної безпеки захисної споруди							
№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку
1.	Захисна споруда забезпечена первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнетасниками, у кількості, визначеній відповідно до чинних норм, наприклад ДСТУ EN 3-7:2004: - Для приміщень площею до 50 м²: Один вогнетасник з масою заряду 4-5 кг (порошковий) або 5 л (вуглекислотний). - Для приміщень площею від 50 до 100 м²: Два вогнетасники аналогічної ємності.						

	сертифікованими вуглекислотними або порошковими вогнегасниками?								
14.	Відповідальні особи за експлуатацію захисної споруди, пройшли інструктаж із заходів пожежної безпеки? (відомості про це мають бути зафіксовані в журналах обліку інструктажів)								
15.	Інструкція з пожежної безпеки вивішена на дошці документації в приміщенні захисної споруди?								
	Інші виявлені критерії (у разі наявності)								
Вид захисної споруди									
№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку		
1.	Наявність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації?								
1.1.	Справність автоматичних систем пожежогасіння та сигналізації у разі їх наявності?								
2.	Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом)?								
3.	Наявність не менше одного виходу для евакуації, що забезпечує вільний доступ назовні? (В найпростішому укріпті місткістю менше 50 осіб допускається наявність одного евакуаційного виходу)								
4.	Забезпеченість укріття первинними засобами пожежогасіння, зокрема вогнегасниками, відповідно до встановлених норм для приміщень відповідного функціонального призначення?								
5.	Вогнегасники розміщені в доступних місцях, наприклад, біля входів та евакуаційних виходів?								
6.	Чи закріплені вогнегасники так, щоб їхня верхня частина розташована на висоті не більше ніж 1,5 м від підлоги?								
7.	Чи наявні та укомплектовані пожежні крани?								
8.	Чи забезпечують евакуаційні шляхи та виходи швидку евакуацію людей (вільні, не загарашені)?								
9.	Вентиляційна система укріття (примусова або природна) забезпечує видалення продуктів горіння та запобігає поширенню диму у разі пожежі?								

[illegible]

7.	Чи наявні фекальні баки у разі якщо система каналізації або зовнішнього водопостачання пошкоджена або вийшли з ладу?								
8.	Чи забезпечені окремі туалети для чоловіків і жінок відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023, з розрахунком на кількість осіб: один унітаз на кожні 50 осіб – для жінок;- один унітаз та один пісуар на кожні 100 осіб – для чоловіків;								
9.	Чи наявний умивальник та мийні засоби?								
10.	Наявність універсального санітарно-гігієнічного приміщення для осіб з інвалідністю та МГН (для місткості захисної споруди від 200 осіб на кожні наступні 200 осіб плюс одне приміщення) згідно з ДБН В.2.2-40:2018.								
11.	Наявність дезінфікуювальних засобів, якими здійснюється обробка санітарних вузлів, приміщень для встановлення виносних баків для нечистот, <i>наприклад суміш, що складається з 0,5 % розчину двох третин основної солі гіпохлориту кальцію?</i>								
12.	Наявність дезінфікуювальних засобів, якими дезінфікуються руки та взуття після відвідування санвузлів (приміщень для виносної тари для нечистот). <i>Можливе використання для дезінфекції рук 0,3 % розчину хлораміну, дезінфекції взуття шляхом обтирання його об мати, просочені 0,5 % розчином хлораміну.</i>								
13.	Наявність мішків для збирання відходів.								
14.	Наявність хімічних консервантів дозволених для використання МОЗ для додавання в мішки, заповнені сміттям та відходами.								
15.	Забезпеченість лікарськими засобами та медичними виробами для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах (згідно з додатком 21 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)								
	Інші важливі критерії (у разі наявності)								
Висновок (опис): V. Санітарно-гігієнічний аудит захисної споруди – основні результати:									

Вид захисної споруди		Сховище/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища Протирадіаційні укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття/Найпростіше укриття					
VI. Аудит ресурсів і запасів захисної споруди							
№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку
1.	Наявність контейнерів для зберігання продуктів харчування						
2.	Чи забезпечений необхідний запас продуктів харчування тривалого зберігання?						
3.	Чи забезпечується санітарний нагляд за зберіганням продуктів харчування (у разі його наявності)?						
4.	Чи наявне місце для приготування їжі?						
5.	Наявність інвентарю і майна для організації харчування (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)						
6.	Наявність шанцевого інструменту (лопати штикові та совкові, лом, сокири, пилки-ножівки по дереву, по металу тощо), згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)						
7.	Наявність ремонтного матеріалу (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)						
8.	Наявність інвентарю для прибирання приміщень (згідно з додатком 20 Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, Наказ МВС № 579 від 09.07.2018)						
	Інші важливі критерії (у разі наявності)						
Висновок (опис): VI. Аудит ресурсів і запасів захисної споруди – основні результати:							

Вид захисної споруди	Сховище/ Споруди подвійного призначення із захисними властивостями сховища Протирадіаційні укриття/Споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття /Найпростіше укриття							
	VII. Аудит засобів зв'язку захисної споруди							
	№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку
1.	Наявність телефонного апарату (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)							
2.	Наявність радіостанції (у разі наявності пункту управління) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)							
3.	Наявність гучномовця (репродуктора) у кількості 1 на один відсік (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)							
4.	Наявність радіоприймача (якщо немає радіостанції) (Наказ МВС № 579 від 09.07.2018, Додаток 20)							
5.	Наявність мобільного покриття або підсилювача сигналу мобільних мереж							
6.	Наявність мережі Інтернет, Wi-Fi пристроїв (ДБН В.2.2-5:2023 11.7.)							
	Інші важливі критерії (у разі наявності)							
Висновок (опис): VII. Аудит засобів зв'язку захисної споруди – основні результати:								

Додаток 4.1. Чек-лист аудиту безпеки автомобільного транспорту/ автобусів

№п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Інформація про технічний стан транспортного засобу (ТЗ)			
2.	Інформація про санітарний стан ТЗ			
3.	Медичний огляд водіїв			
4.	Дотримання розкладу руху			
5.	Дотримання маршруту руху			
6.	Наявність зупинок маршруту			
7.	Наявність номеру маршруту на передньому трафареті, початкового та кінцевого пунктів маршруту			
8.	Наявність на боковому трафареті найменування основних а проміжних зупинок			
9.	Наявність на задньому трафареті номеру маршруту			
10.	Позначки входу-виходу			
11.	Наявність у салоні витягу з правил перевезення пасажирів			
12.	Відомості про розмір штрафу а безквитковий проїзд і перевезення неоплаченого багажу			
13.	Відомості про перевізника та страховика			
14.	Позначення місць розташування аварійних виходів (із зазначенням способу їх відчинення)			
15.	Наявність вогнегасника			
16.	Наявність аптечки			
17.	Наявність кнопки екстреної зупинки			
18.	Наявність надписів: «не курити», «місця для пасажирів з дітьми та осіб з інвалідністю»			

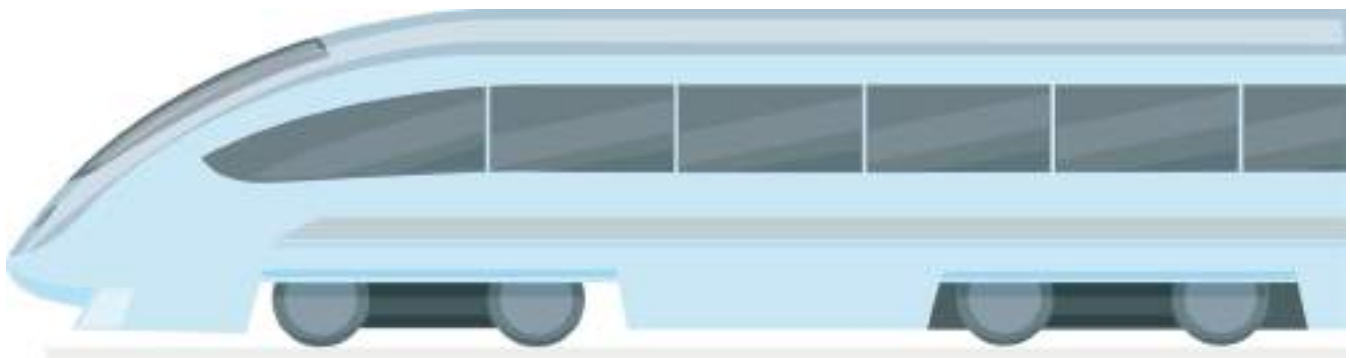
Додаток 4.2. Чек-лист аудиту безпеки морського та річкового транспорту

№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Наявність політики СК в галузі безпеки та захисту довкілля			
2.	Наявність інструкції і процедур для забезпечення безпечної експлуатації суден і захисту довкілля			
3.	Наявність засобів зв'язку між береговим і судновим персоналом			
4.	Наявність внутрішнього зв'язку			
5.	Порядок передачі сповіщень про аварії та випадки порушення порядку безпеки			
6.	Наявність порядку підготовки до аварійних ситуацій і дій з їх усунення			
7.	Наявність порядку проведення внутрішніх перевірок і огляду управління			
8.	контроль технічного стану транспортного засобу			
9.	Контроль санітарного стану транспортного засобу			
10.	Наявність вогнегасника			
11.	Наявність аптечки			
12.	Наявність засобів безпеки пасажирів: рятувальні жилети			

Додаток 4.3. Чек-лист аудиту безпеки на залізничному транспорті

№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Інформація про розклад руху даного поїзда (безпересадкового вагона)			
2.	Інформація про послуги, що надаються у поїзді			
3.	Інформація про місцезнаходження книги скарг			
4.	Інформація про номер вагона, у якому знаходиться начальник поїзда			
5.	Інформація про наявність у складі поїзда вагона-ресторану (вагона-кафе), його розміщення згідно зі схемою поїзда, режим роботи,			
6.	План евакуації, пам'ятка для пасажирів щодо дій у разі пожежі,			
7.	Інформація про правила щодо прав та обов'язків пасажирів та провідників (стюардів) вагонів			
8.	Інформація про технічний стан вагону			
9.	Інформація про санітарний стан вагону			
10.	Обігрів у салоні у холодну пору року			
11.	Система кондиціонування			
12.	Оголошення зупинок			
13.	Забезпечення вогнегасником			
14.	Забезпечення аптечкою			
15.	Наявність кнопки екстреної допомоги			
16.	Працюючі санітарні вузли			
17.	Позначення місць розташування аварійних виходів (із зазначенням способу їх відчинення)			
18.	Умови для перевезення осіб з інвалідністю			

Додаток 4.4. Чек-лист аудиту безпеки повітряного транспорту

№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Обладнання салону технічними засобами та системами безпеки пасажирів			
2.	Температурний режим у салоні			
3.	Індивідуальне освітлення			
4.	Індивідуальний вентилятор			
5.	Індивідуальний столик для харчування			
6.	Система прив'язних ременів безпеки			
7.	Індивідуальні кисневі маски			
8.	Належний санітарний стан судна			
9.	Справність та укомплектованість обладнання, інвентарю та засобів обслуговування пасажирів/ок			
10.	Наявність місць для пасажирів/ок з дітьми			
11.	Розміщення пасажирів/ок з інвалідністю			
12.	Розміщення ручної поклажі			
13.	Інформаційно-довідкове обслуговування			
14.	Забезпечення аварійно-рятувальним обладнанням			
15.	Забезпечення місць розташування надувних трапів			
16.	Наявність позначок основних та запасних виходів			
17.	Забезпечення першої долікарської допомоги			
18.	Працюючі санітарні вузли			
19.	Надання питної води за вимогою пасажирів			

Додаток 4.5. Чек-лист аудиту безпеки міського електричного транспорту

№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Інформація про технічний стан транспортного засобу (ТЗ)			
2.	Інформація про санітарний стан ТЗ			
3.	Медичний огляд водіїв			
4.	Дотримання розкладу руху			
5.	Дотримання маршруту руху			
6.	Наявність зупинок маршруту			
7.	Наявність номеру маршруту на передньому трафареті, початкового та кінцевого пунктів маршруту			
8.	Наявність на боковому трафареті найменування основних а проміжних зупинок			
9.	Наявність на задньому трафареті номеру маршруту			
10.	Позначки входу-виходу			
11.	Наявність у салоні витягу з правил перевезення пасажирів/ок			
12.	Відомості про розмір штрафу а безквитковий проїзд і перевезення неоплаченого багажу			
13.	Відомості про перевізника та страховика			
14.	Позначення місць розташування аварійних виходів (із зазначенням способу їх відчинення)			
15.	Наявність вогнегасника			
16.	Наявність аптечки			
17.	Наявність кнопки екстреної зупинки			
18.	Наявність надписів: «не курити», «місця для пасажирів з дітьми та осіб з інвалідністю»			
19.	Наявність освітлення у темний час доби посадочних майданчиків і підходів до них			
20.	Санітарний стан покриття ґрунту зупинки, урн для сміття			
21.	Наявність запасу піску на кінцевих трамвайних станціях			

Додаток 4.6. Чек-лист аудиту безпеки метрополітену

№ п.п.	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків
1.	Стан споруд метрополітену задовільний			
2.	Стан пристроїв станційного господарства задовільний			
3.	Стан споруд і пристроїв сигналізації задовільний			
4.	Стан Споруд і пристроїв автоматики задовільний			
5.	Стан споруди і пристроїв телемеханіки для руху поїздів та зв'язку задовільний			
6.	Стан пристроїв контролю проходження в тунель задовільний			
7.	Стан пристроїв ескалаторного господарства задовільний			
8.	Стан інженерно-технічного обладнання задовільний			
9.	Стан пристроїв електромеханічного господарства задовільний			
10.	Технічний стан вагонів задовільний			
11.	Санітарний стан вагонів задовільний			
12.	Наявність схеми метрополітену			
13.	Позначення місць розташування аварійних виходів (із зазначенням способу їх відчинення)			
14.	Наявність вогнегасника			
15.	Наявність аптечки			
16.	Наявність кнопки зв'язку з машиністом			
17.	Наявність надписів: «не курити», «місця для пасажирів з дітьми та осіб з інвалідністю»			
18.	Наявність освітлення у вагоні			
19.	Наявність освітлення у переходах метрополітену			
20.	Можливість надання першої домедичної допомоги у вагоні/станціях метрополітену			
21.	Наявність можливостей пересування осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення входами, переходами метрополітену			

Додаток 4.7. Рекомендації за результатами аудиту безпеки транспорту

№	Критерії оцінки	Так/Ні	Виявлені недоліки	Рекомендації щодо усунення виявлених недоліків	Пріоритетність виконання рекомендацій (1 місяць, до 6 місяців, до 1 року)	Відповідальні виконавці	Кошторис усунення недоліку
---	-----------------	--------	-------------------	--	--	-------------------------	----------------------------

Керівник/ця групи _____

Аудитори _____

Дата _____

Додаток 4.8. Анкета для опитування пасажирів/ок щодо задоволення транспортними послугами

1. Ви за статтю:

1. Жінка
2. Чоловік
3. Вважаєте за краще не відповідати

2. Ваш вік:

1. Менше 18 років
2. 18-35 років
3. 36-55 років
4. 56-70 років
5. Старше 70 років

3. Чи належите Ви до будь-якої із вказаних категорій?

Всі слухні відповіді

1. Вагітні жінки
2. Мами/батьки немовлят або дітей віком до 3 років
3. Мами/батьки дітей віком 4-10 років
4. Люди, які мають обмеження з пересуванням (напр., користуються милицями, ціпком, мають проблеми з зором тощо)
5. Не належу до жодної із вказаних категорій

4. Яким видом транспорту Ви користуєтесь

1. Автомобільний **Перехід до блоку II**
2. Річковий **Перехід до блоку III**
3. Залізничний **Перехід до блоку III**
4. Повітряний **Перехід до блоку IV**
5. Міський електричний **Перехід до блоку V**
6. Міський електричний (метро) **Перехід до блоку VI**

II. Автомобільний транспорт/ автобус

5. Стан транспортного засобу:

1. Технічний стан транспортного засобу:

задовільний / незадовільний

2. Обігрів у салоні у холодну пору року

наявний / відсутній

3. Система кондиціонування повітря

наявна / відсутня

4. Зовнішній/внутрішній вигляд транспорту (обдerta фарба/оббивка сидінь/підлогове покриття)

задовільний / незадовільний

5. Санітарний стан транспорту

задовільний / незадовільний

6. Наявність табло/табличок з номерами маршрутів, «не курити»

наявний / відсутній

7. Оголошення зупинок

наявне / відсутнє

8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю
наявні / відсутні
9. Забезпечення вогнегасником
Наявний/ відсутній
10. Забезпечення аптечкою
наявна / відсутня
11. Забезпечення кнопкою екстреної зупинки
Наявна/відсутня
12. Інформація для осіб з порушенням зору
Наявна/відсутня
13. Туалетні кімнати для приміських автобусів
Наявні/відсутні

7. Організація руху

1. Інтервали руху
задовольняють / не задовольняють
2. Порушення в роботі внаслідок тривоги, блекаутів тощо
наявні / відсутні
3. Культура спілкування з водіями
задовільна / незадовільна

III. Річковий та морський транспорт

8. Стан транспортного засобу:

1. Технічний стан транспортного засобу:
задовільний / незадовільний /
 2. Обігрів у салоні у холодну пору року
Наявний/ відсутній
 3. Система кондиціонування повітря
наявна / відсутня
 4. Зовнішній/внутрішній вигляд транспорту (обдєрта фарба/оббивка сидінь/підлогове покриття)
задовільний / незадовільний
 5. Санітарний стан транспорту
задовільний / незадовільний
 6. Наявність табло/табличок «не курити»
наявний / відсутній
 7. Оголошення зупинок
наявне / відсутнє
 8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю
наявні / відсутні /
 9. Забезпечення вогнегасником
наявний / відсутній
 10. Забезпечення аптечкою
наявна / відсутня
 11. Забезпечення кнопкою екстреної зупинки
наявна / відсутня
 12. Інформація для осіб з порушенням зору
-

наявна /відсутня

13. Туалетні кімнати

наявні /відсутні

14. Засоби безпеки пасажирів

наявні /відсутні

III. Залізничний транспорт

1. Технічний стан транспортного засобу:

Задовільний/ незадовільний

2. Обігрів у салоні у холодну пору року

наявний /відсутній

3. Система кондиціонування повітря

наявна /відсутня

4. Зовнішній/внутрішній вигляд транспорту (обдerta фарба/оббивка сидінь/підлогове покриття)

задовільний / незадовільний

5. Санітарний стан транспорту

задовільний / незадовільний

6. Наявність табло/табличок «не курити»

наявний /відсутній

7. Оголошення зупинок

наявне / відсутнє

8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю

наявні /відсутні

9. Забезпечення вогнегасником

наявний /відсутній

10. Забезпечення аптечкою

наявна /відсутня

11. Забезпечення кнопкою екстреної допомоги

наявна /відсутня

12. Інформація для осіб з порушенням зору

наявна /відсутня

13. Санітарні вузли

наявні /відсутні

14. Забезпечення питною водою, чаєм, кавою

наявні /відсутні

15. Купе жіночі

наявні /відсутні

IV Повітряний транспорт

1. Технічний стан транспортного засобу:

задовільний / незадовільний

2. Обігрів у салоні

наявний /відсутній

3. Система кондиціонування повітря

наявна /відсутня

4. Система безпеки пасажирів: ремені безпеки, кисневі маски

наявна /відсутня

5. Санітарний стан салону
задовільний /незадовільний
6. Наявність табло/табличок «не курити», «пристебнути реміні»
наявний /відсутній
7. Умови для перевезення немовлят
наявне / відсутнє
8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю
наявні /відсутні
9. Забезпечення аварійними виходами
наявний /відсутній
10. Забезпечення аптечкою
наявна /відсутня
11. Забезпечення кнопкою екстреної допомоги
наявна /відсутня
12. Інформація для осіб з порушенням зору
наявна /відсутня
13. Санітарні вузли
наявні /відсутні
14. Забезпечення питною водою, чаєм, кавою
наявні /відсутні
15. Освітлення біля кожного пасажиру
наявні /відсутні
16. Столик для харчування
наявні /відсутні

V Міський електричний транспорт

1. Технічний стан транспортного засобу:
задовільний / незадовільний
2. Обігрів у салоні у холодну пору року
наявний /відсутній
3. Система кондиціонування повітря
наявна /відсутня
4. Зовнішній/внутрішній вигляд транспорту (обдєрта фарба/оббивка сидінь/підлогове покриття)
задовільний / незадовільний
5. Санітарний стан транспорту
задовільний /незадовільний
6. Наявність табло/табличок з номерами маршрутів, «не курити»
наявний /відсутній
7. Оголошення зупинок
наявне / відсутнє
8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю
наявні /відсутні
9. Забезпечення вогнегасником
наявний /відсутній
10. Забезпечення аптечкою
наявна /відсутня
11. Забезпечення кнопкою екстреної зупинки
наявна /відсутня

12. Інформація для осіб з порушенням зору
наявна /відсутня

8. Організація руху

1. Інтервали руху
задовольняють /не задовольняють
2. Порушення в роботі внаслідок тривоги, блекаутів тощо
наявні /відсутні
3. Культура спілкування з водіями
задовільна / незадовільна

V Міський електричний транспорт (метро)

1. Технічний стан вагонів:
задовільний / незадовільний
2. Обігрів у вагоні у холодну пору року
наявний /відсутній
3. Система кондиціонування повітря
наявна /відсутня
4. Зовнішній/внутрішній вигляд транспорту (обдєрта фарба/оббивка сидінь/підлогове покриття)
задовільний / незадовільний
5. Санітарний стан транспорту
задовільний / незадовільний
6. Наявність табло/табличок з мапою маршрутів, «не курити»
наявний /відсутній
7. Оголошення зупинок
наявне / відсутнє
8. Умови для перевезення осіб з інвалідністю
наявні /відсутні
9. Забезпечення вогнегасником
наявний /відсутній
10. Забезпечення аптечкою
наявна /відсутня
11. Забезпечення кнопкою екстреної зв'язу з машиністом
наявна /відсутня
12. Інформація для осіб з порушенням зору
наявна /відсутня
13. Інтервали руху поїздів
задовольняють /не задовольняють
14. Порушення в роботі внаслідок тривоги, блекаутів тощо
наявні /відсутні
15. Санітарні кімнати на станціях метрополітену
наявні /відсутні

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АУДИТУ БЕЗПЕКИ

Органами влади
приймаються
рішення відповідно
до компетенції

Кошторис
усунення недоліків
(фінансові
розрахунки)

Формування
дорожньої карти
реалізації пропозицій
та рекомендацій

Оцінка і
моніторинг
виконання
рекомендацій

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Велика українська енциклопедія, <https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0>
2. Наукова періодика Каразінського університету, Серія “Психологія”, випуск 73, 2022, Федчук О.В., <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/download/21322/20025/>
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Наказ “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України” від 29.10.2013 № 1277, <https://ips.ligazakon.net/document/TM048291>
4. Інформаційна безпека особистості: теоретико-методологічний аналіз, Квіткін П., Дятлова І, Петрова Л., <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/241998/242020>
5. UN Women Global Flagship Initiative “Safe Cities and Safe Public Spaces for Women and Girls”, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/02/safe-cities-and-safe-public-spaces-international-compendium-of-practices-2>
6. Методичні рекомендації з проведення аудиту безпеки та реалізації Глобальної флагманської ініціативи ООН Жінки “Безпечні міста та безпечні громадські простори для жінок і дівчат”, https://ukraine.unwomen.org/uk/digital-library/publications/2021/10/methodical-recommendation-on-how-to-conduct-safety-audit_europe
7. The World Bank. Environmental, Health, and Safety General Guidelines. <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/157871484635724258/pdf/112110-WP-Final-General-EHS-Guidelines.pdf>
8. European Forum for Urban Security. Making urban public spaces safer and more inclusive. <https://efus.eu/topics/public-spaces/public-spaces-safer-and-more-inclusive/>
9. Directive (EU) 2024/1385 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on combating violence against women and domestic violence. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-33-2024-INIT/en/pdf>
10. ISO 37120:2018 Sustainable cities and communities – Indicators for city services and quality of life, <https://www.iso.org/standard/68498.html>
11. In Rio de Janeiro’s favelas, a new online tool tackles violence against women and girls, <https://www.un.org/youthenvoy/2013/08/in-rio-de-janeiros-favelas-a-new-online-tool-tackles-violence-against-women-and-girls/>
12. UN Safe Cities and Safe Public Spaces initiative, <https://vancouver.ca/people-programs/un-safe-cities-and-safe-public-spaces-initiative.aspx>
13. Violence against women and girls in public spaces, <https://sievietestransporta.lv/wp-content/uploads/2024/10/Violence-in-public-spaces.pdf>
14. “Аудит безпеки територій. Безпечно для жінки – безпечно для всіх” https://wicc.net.ua/media/Audyt_BT.pdf
15. Розпорядження КМУ від 12.08.2022 № 752-р “Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2023 року” <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-derzhavnoi-strategii-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-752-120822>
16. Методичний посібник з проведення аудитів безпеки в громадах “Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації”, https://www.healthright.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/stvorennia-bezpechnogo-gromadskogo-prostoru_a5.pdf
17. Кодекс цивільного захисту України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
18. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки” № 436 від 2 травня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-2023-%D0%BF#Text>
19. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки та позбавлення кваліфікаційного сертифіката” № 426 від 2 травня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2023-%D0%BF#Text>
20. Наказ Міністерства внутрішніх справ України “Про затвердження Типової форми акта, складеного за результатами проведення аудиту пожежної та техногенної безпеки” № 838 від 22 грудня 2022 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-23#Text>
21. Наказ Міністерства внутрішніх справ України “Про затвердження Порядку подання до Державної служби України з надзвичайних ситуацій повідомлення про укладення та дострокове припинення дії договору страхування відповідальності за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам внаслідок надзвичайних ситуацій, небезпечних подій, у тому числі пожеж та аварій на території та/або об’єктах нерухомості” № 73 від 7 лютого 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0307-23#Text>
22. Наказ Міністерства внутрішніх справ України “Про затвердження Положення про комісію з професійної атестації експертів у сфері пожежної та техногенної безпеки” № 829 від 10 жовтня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1991-23#Text>
23. Наказ Міністерства внутрішніх справ України “Про затвердження Критеріїв, яким повинні відповідати організації, що проводять аудит пожежної та техногенної безпеки” № 277 від 5 квітня 2023 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0790-23#Text>
24. ДБН В.2.3-5:2018: Вулиці та дороги населених пунктів, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199686959802877315?doc_type=2
25. ДБН В.2.2-9:2018: Громадські будівлі та споруди, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199648113669179181?doc_type=2
26. ДБН В.2.2-40:2018: Інклюзивність будівель і споруд, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2

27. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
28. Додаткові протоколи до Женевської конвенції 1979 року, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
29. Рекомендації ООН щодо захисту цивільного населення, <https://emergency.unhcr.org/emergency-assistance/shelter-camp-and-settlement/shelter-and-housing/emergency-shelter-solutions-and-standards>
30. Стандарти НАТО для захисних споруд цивільного захисту, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_124879.htm
31. Конституція України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
32. Закон України “Про будівельні норми” № 1704-VI від 5 листопада 2009 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>
33. ДБН В.2.2-5:2023 “Захисні споруди цивільного захисту”, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3225773063500990463?doc_type=2
34. ДБН В.1.1-7:2016 “Пожежна безпека об’єктів будівництва. Загальні вимоги”, https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3080743763845318619?doc_type=2
35. Постанова КМУ “Про порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об’єктів до складу та виключення таких об’єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку” від 10 березня 2017 р. № 138, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n12>
36. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09 липня 2018 року № 579, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 879/32331 “Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>
37. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697 “Правил пожежної безпеки в Україні”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15>
38. Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747 «Державні санітарні норми та правила “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною”», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>
39. ДСТУ 7525:2014 “Вимоги та методи контролювання якості питної води”, https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/1-10672-dstu_voda_pytna.pdf
40. Розпорядження КМУ від 28.10.2020 № 1544-р “Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>
41. Довідник безбар’єрності – Без бар’єрів, <https://bf.in.ua/invalidnist/malomobilni-hrupy-naselennia/>
42. ДСТУ EN 3-7:2014 Вогнегасники переносні. Частина 7. Характеристики, вимоги до робочих параметрів і методи випробування (EN 3-7:2004 + A1:2007, IDT), https://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page?id_doc=90305
43. Чат Бот ДСНС “Інтерактивний інспектор”, <https://pl.dsns.gov.ua/interaktivnii-inspektor>
44. Чиказька Конвенція 1944 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text
45. Токійська Конвенція 1963 року https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14
46. Гаазька конвенція 1970 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_922#Text
47. Протокол до Монреальської конвенції 1971 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165#Text
48. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення від 1980 року та Протокол змін від 1999 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_291#Text
49. Закон Республіки Молдова “Про транспорт” https://continent-online.com/Document/?doc_id=30445102
50. Закон України “Про транспорт” № 232/94-ВР від 10 листопада 1994 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
51. Повітряний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
52. Закон України “Про залізничний транспорт” № 273/96-ВР від 4 липня 1996 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>
53. Стандарт ISO 39001:2012 – Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems), <https://www.iso.org/standard/44958.html#lifecyle>
54. Конвенція ООН про дорожній рух та Конвенція про дорожні знаки та сигнали (Віденська конвенція) https://insat.org.ua/files/nav/law/4/konvenciya_1968_uk.pdf
55. Міжнародна дорожня оцінка (iRAP – International Road Assessment Program) 1968 року <https://internationaldriversassociation.com/uk/blog/1968-vienna-and-1949-geneva-convention/>
56. Стандарти Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), <https://www.icao.int/safety/safetymanagement/pages/sarps.aspx?utm>
57. Стандарти Європейського Союзу (Directive 2008/96/EC) – “Аудит безпеки дорожньої інфраструктури” <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/96/oj/eng>
58. Міжнародні стандарти для залізничного транспорту (UIC – International Union of Railways) <https://uic.org/standardisation>

59. “Національний стандарт України управління безпекою дорожнього руху. Вимоги та настанова щодо застосування (ISO 39001:2012, IDT) ДСТУ ISO 39001:2015” https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/39001-2015_0.pdf
60. ISO 39001:2012 – Система управління безпекою дорожнього руху (Road Traffic Safety Management Systems) https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/39001-2015_0.pdf
61. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо управління безпекою автомобільних доріг” № 200-IX від 17 жовтня 2019 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-20#Text>
62. Наказ Міністерства інфраструктури України від 09.04.2021 № 204 “Про затвердження Порядку проведення аудиту безпеки автомобільних доріг” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-21#Text>
63. Закон України “Про автомобільний транспорт” № 2344-III від 05.04.2001 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
64. Закон України “Про міський електричний транспорт” № 1914-IX від 29.06. 2004 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15#Text>
65. Постанова КМУ “Про надання населенню послуг з перевезення міським електротранспортом» № 1735 від 23.12.2004, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1735-2004-%D0%BF#Text>
66. Постанова КМУ “Про Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту» № 176 від 18.02.1997 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>
67. Наказ Міністерства транспорту України 20.11.2003 № 904 “Про затвердження Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті”, зареєстровано Міністерством юстиції України 19 грудня 2003 року за № 1193/8514 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-03#Text> .
68. Кодекс торговельного мореплавства України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
69. Водний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
70. Постанова КМУ “Порядок здійснення нагляду за забезпеченням безпеки руху на транспорті” № 204 від 04.03.1997 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-97-%D0%BF#Text>
71. Постанова КМУ “Про прикордонний режим” № 1147 від 27.07.1998 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-%D0%BF#Text>
72. Постанова КМУ “Про Положення про Державну службу морського та річкового транспорту України” № 1095 від 06 вересня 2017 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2022-%D0%BF#Text>
73. Постанова КМУ “Положення про єдину державну систему цивільного захисту” № 11 від 09 січня 2014 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
74. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі <https://marad.gov.ua/ua/npa/mizhnarodna-konvenciya-pro-ohorony-ljudskogo-zhittya-na-mori-1974-roku-solas-74>
75. Міжнародна конвенція про запобігання забрудненню з суден 1973 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text
76. Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 <https://marad.gov.ua/ua/npa/mizhnarodna-konvenciya-pro-poshuk-i-ryatuvannya-na-mori-1979-roku>
77. Поправки, Конвенції про пошук і рятування на морі https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_001-98#Text
78. Загальні принципи систем суднових повідомлень та вимоги до передачі повідомлень, включаючи керівництво щодо передачі повідомлень про інциденти, пов'язані зі скиданням небезпечних вантажів, шкідливих речовин та/або забруднювачів моря, прийняті 27.11.1997 резолюцією А.851(20) Асамблеї ІМО <https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.851%2820%29.pdf>
79. Керівництво щодо структури комплексної системи планування дій в аварійних ситуаціях на судні, прийняте 27.11.1997 резолюцією А.852(20) Асамблеї ІМО, [https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.852\(20\).pdf](https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.852(20).pdf)
80. Резолюція А.912(22) Асамблеї ІМО, [https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.912\(22\).pdf](https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.912(22).pdf)
81. Закон України “Про залізничний транспорт” № 273/96-ВР від 04.07.1996 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>
82. Закон України “Про перевезення небезпечних вантажів” № 1644-III від 06.04.2000 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14#Text>
83. Закон України “Про дорожній рух” № 3353-XII від 30.06.1993 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
84. Постанова КМУ № 176 від 18.02.1997 “Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>
85. Постанова КМУ № 65 від 04.02.1997 “Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу залізничним транспортом України”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>
86. Наказ Міністерства транспорту України № 644 від 01.11.1999 “Про затвердження Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-98#Text>
87. Наказ Міністерства інфраструктури України № 527 від 25.12.2014 “Про затвердження Інструкції з організації перевезень пасажирів і вантажів залізничним транспортом”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0329-99#Text>

88. ДСТУ 4100-2020 “Залізничний транспорт. Вимоги до експлуатації”, https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_4100_2021.pdf
89. ДБН В.2.3-19:2018 “Залізничний транспорт. Інфраструктура та технічне обслуговування”, <https://document.vobu.ua/wp-content/uploads/DBN/V2319.pdf>
90. Внутрішні правила та положення АТ “Укрзалізниця”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-2018-%D0%BF#Text>
91. Наказ Міністерства транспорту та зв’язку України “Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України” від 27 грудня 2006 року № 1196, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>
92. Угода про взаємне визнання прав на пільговий проїзд для інвалідів та учасників Великої Вітчизняної війни, а також осіб, прирівняних до них, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_301#Text
93. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” № 3551-ХІІ від 22.10.1993, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
94. Закон України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” № 875-ХІІ від 21.03.1991 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
95. Наказ Державної авіаційної служби “Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу (Правила)” № 1239 від 26.11.2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>
96. Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 05 липня 2006 року № 1107/2006 про права інвалідів та осіб з обмеженою рухливістю при використанні повітряного простору, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>
97. Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 11 лютого 2004 року № 261/2004 про запровадження загальних правил компенсації та допомоги пасажирам у разі відмови у перевезенні та скасування чи тривалої затримки рейсів https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_912#Text
98. Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 13 травня 2002 року № 889/2002, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>
99. Регламент (ЄС) № 785/2004 Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про вимоги до авіаперевізників та експлуатантів повітряних суден щодо страхування, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>
100. Резолюції та рекомендовані практики Міжнародної асоціації повітряного транспорту” (IATA) <https://www.iata.org/en/programs/passenger/common-use/t>
101. Наказ Державної авіаційної служби “Про порядок роботи зі стандартами (ICAO)” № 356 від 07.11.2011 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356763-11#Text>
102. Постанова КМУ № 1735 від 23 грудня 2004 р. “Правила надання послуг міським електричним транспортом”, <https://www.kmu.gov.ua/npas/10513629>
103. Наказ Мінінфраструктури від 03.02.2020 №36 “Про затвердження Правил технічної експлуатації трамваїв і тролейбусів”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0353-20#Text>
104. Наказ Міністерства транспорту України від 04.11.2003 № 854 “Про затвердження нормативно-правових актів з питань безпеки руху на метрополітенах України”, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0590-04#n16>
105. Постанова КМУ від 09.10.2020 № 930 “Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>
106. Наказ Мінсоцполітики від 27.12.2022 № 359 “Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”, <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359739-22#Text>

РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТІВ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІЙ 37 ГРОМАД УКРАЇНИ

Комплексний аналітичний звіт за результатами аудитів та реалізованих ініціатив у межах проєкту «Жінки, мир, безпека: діємо разом» підготовлено Апаратом Урядової уповноваженої з питань гендерної політики у тісній співпраці з МБФ «Українська фундація громадського здоров'я», 2025 рік